

INFORMATOR OŚWIATOWY

BIULETYN POMORSKIEGO OŚRODKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W SŁUPSKU

Pomorski Ośrodek
Doskonalenia Nauczycieli
w Słupsku

Institucja Samorządu
Województwa Pomorskiego

ROZWIJANIE POTENCJAŁU UCZNIĄ MIGRACJA A EDUKACJA

W biuletynie m.in.:

- Przepisy prawne, decyzje, zalecenia i wyjaśnienia...
- Informacje o placówkach oświatowych
- Innowacje i poszukiwania w nauczaniu i wychowaniu
- Propozycje doskonalenia nauczycieli
- Informacje o konkursach i olimpiadach dla uczniów
- Recenzje, nowości wydawnicze
- Komunikaty

INFORMATOR OŚWIATOWY

• Nr 3/22 (199) • Rok XXXII • LIPIEC - WRZESIEŃ 2022 • ISSN 1505-0904 •

Bożena Żuk: *Inspiracje na nowy rok szkolny* 3

INFORMACJE, OPINIE, PROPOZYCJE

Kamila Kargulewicz, Iwona Poźniak: *Pomorskie Żagle Wiedzy – wsparcie regionalne. Kalejdoskop działań projektowych* 4

Sylwia Cimiengo: *Żagle w górę – kurs na SP 51 w Gdyni* 8

Paula Wesołowska-Szmajda: *Naukowy Piknik Marynistyczny* 10

Marzena Nowicka: *Przedszkolaki w Pomorskim Programie Edukacji Morskiej. Przedszkole Miejskie nr 25 „Kubuś Puchatek” w Słupsku* 12

Przemysław Kaca: *„Hip-hop Druga Szansa”. Zaproszenie dla młodzieży, nauczycieli i rodziców* ... 14

Natalia Hejzner: *Rozwijanie potencjału ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi* 17

Robert Kozłowicz: *Rozwijanie potencjału uczniów w klasach sportowych* 19

Sylwia Prusiecka: *Szukaj w ludziach dobrych cech. Przykłady pracy rozwijającej potencjał ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi* 22

Adrianna Wisłocka: *Bryły są i w warzywniaku... Jak wspieram matematyczne potencjały uczniów* 24

Dariusz Gancewski: *Z Erasmusem w kompetencje cyfrowe* 25

Marta Kaczmarek: *Erazmus+. Pozytywne aspekty realizacji projektów mobilności kadry edukacji szkolnej* 26

Anna Kreft: *Zdolni z Pomorza na szóstkę. Pomorska Liga Zadaniowa Zdolni z Pomorza w roku szkolnym 2021/2022* 28

Jerzy Paczkowski: *Matematyka – teoria, intuicja czy praktyka* 31

Elżbieta Korzeniak: *Pełni pasji chemicy z Pomorza* 34

Agata Kurek: *Biolodzy w akcji podczas konkursu Zdolnych* 37

Mirosław Brozis: *Konkurs z fizyki w roku szkolnym 2021/2022* 40

Zbigniew Ledóchowski: *Pomorska Liga Zadaniowa 2022 – informatyka. Powrót do normalności?* 42

Wojciech Gajewski: *Zadania otwarte – czy tylko dla ambitnych? Próba poszukiwania odpowiedzi na przykładzie zadań konkursowych VI edycji Pomorskiej Ligi Zadaniowej Zdolni z Pomorza* 45

Anna Listewnik: *Migracja a edukacja. Z doświadczenia Dyrektora Szkoły Podstawowej nr 57 im. gen. Władysława Andersa w Gdańsku* 48

Joanna Kierul-Cieślak: *Uczeń z doświadczeniem migracji w mojej szkole. Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 4 w Słupsku* 49

Sylwia Wysocka: *Chlebem i solą... Refleksje na temat funkcjonowania uczniów z Ukrainy w Szkole Podstawowej nr 11 w Słupsku* 51

Grażyna Kikcio: *„W pojedynkę jesteśmy kroplą, razem jesteśmy oceanem”* 55

Justyna Witek: *Nauka języka polskiego uczniów z Ukrainy* 57

Magdalena Wieczorek: *Podaj łapę i DOGadajmy się. Jak pies pomaga zapamiętać o traumatycznych przeżyciach* 59

DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

Justyna Szczypek-Bogdanowicz, Katarzyna Rodziewicz: <i>Uczeń z przymusowej migracji w polskim systemie oświaty. ODN Słupsk wspiera nauczycieli</i>	61
Tatiana Słojka, Iwona Poźniak, Dorota Mamrot: <i>Spójność edukacyjna w praktyce samorządowej i szkolnej</i>	63
Jan Wild: <i>VIII Słupska Konferencja Marynistyczna</i>	64
Mariusz Domański: <i>Eduinnowacje XXI wieku. Service learning. Uczenie dzięki usługom</i>	66

OLIMPIADY, IMPREZY, KONKURSY

Iwona Poźniak: <i>VII Pomorski Konkurs o Tytuł Mistrza Nawigacji</i>	68
Magdalena Król: <i>Zamówienie na usługę hotelarską z wykorzystaniem potencjału turystyki wodnej województwa pomorskiego. Scenariusz zajęć na fali</i>	69
Klaudia Zielaskiewicz: <i>XXV Festiwal Piosenki Marynistycznej "Łajba 2022"</i>	72
Irena Domnik, Zofia Lewandowska: <i>Jak podzielić kwadrat na kwadraty? Refleksje po XXI edycji Ligi Matematycznej im. Zdzisława Matuskiego</i>	74
Jerzy Paczkowski, Jacek Łepkowski: <i>Kangur 2022 w regionie słupskim – tym razem już stacjonarnie</i>	77
Maria Pietryka-Małkiewicz, Jolanta Wiśniewska, Barbara Studzińska: <i>III Międzynarodowy Konkurs Literackiej Twórczości Młodzieży „Witkacy. Napisane Dzisiaj”</i>	78

KSIĄŻKI, CZASOPISMA, MULTIMEDIA

Jolanta Janonis: <i>Tematyczne zestawienie bibliograficzne na podstawie kartoteki zagadnieniowej PBP w Słupsku</i>	80
---	----

Inspiracje na nowy rok szkolny

Drogi Czytelniku,

kolejny rok szkolny rozpoczęty – oby spełnił pokładane w nim nadzieje. Życzę Państwu wytrwania w nauczycielskim trudzie, wrażliwych, chętnych do nauki uczniów oraz wielu pomysłów na ciekawe lekcje. Wśród nich być może znajdą się zajęcia realizowane pod wpływem inspiracji wynikających z lektury artykułów zamieszczonych w obecnym *Informatorze Oświatowym*.

Znaczna część tekstów nawiązuje do klimatu niedawnych wakacji, kiedy to oddawaliśmy się przyjemnościom z dala od obowiązków szkolnych. Mam nadzieję, że na długo zostanie w każdym z nas radość, którą odczuwaliśmy, gdy rodzinnie, w gronie przyjaciół, znajomych czy też w pojedynkę, aktywnie zwiedzaliśmy, wędrowaliśmy po górach, pływaliśmy w jeziorach, rzekach i morzu lub oddawaliśmy się słodkiemu lenistwu, wylegając się na plaży, albo – zaszyci z dala od ludzi – zatapialiśmy się w lekturze lub kontemplowaliśmy piękno otaczającego nas świata. Takie przeżycia zapewnia uczniom i nauczycielom edukacja morska, która może być realizowana na różnych przedmiotach i zajęciach, od przedszkola po edukację dorosłych. Wiele pomorskich przedszkoli i szkół uczestniczy w regionalnym projekcie edukacyjnym, o czym piszą Kamila Kargulewicz i Iwona Poźniak w artykule *Pomorskie Żagle Wiedzy – regionalne wsparcie. Kalejdoskop działań projektowych*. O walorach nauczania opartego na szeroko rozumianej edukacji morskiej przeczytacie m.in. w artykułach Sylwii Cimiengo, Pauli Wesołowskiej-Szmajda oraz Marzeny Nowickiej. Wiele z proponowanych przez nie rozwiązań metodycznych opartych jest na współdziałaniu sprzyjającym budowaniu pozytywnych relacji między uczniami i nauczycielami, kształtowaniu postaw otwartych na bogactwo różnorodności kulturowej, społecznej, bogactwo różnorodności charakterów i osobowości małych i dużych mieszkańców Pomorza.

Jak się okazuje, w tej dziedzinie ciągle jeszcze mamy sporo do zrobienia. Zaaferowani bieżącymi działaniami nie dostrzegamy, że czasami umyka nam, że uczeń to też człowiek, człowiek, który do szkoły przychodzi nie tylko z podręcznikami i zeszytami, ale też osobistymi przeżyciami, problemami, planami, marzeniami. Jesteśmy w procesie budowania społeczeństwa inkluzywnego, bardziej sprawiedliwego, po-

zwalającego każdemu człowiekowi wieść godne życie. Wiele dobrego w tym zakresie dzieje się w pomorskiej edukacji otwartej na włączanie w codzienną pracę dzieci i młodzież o bardzo zróżnicowanych potrzebach rozwojowych. O działaniach nauczycieli wspierających uczniów i przedszkolaków w pokonywaniu trudności wynikających ze stanu zdrowia, sprawności, przynależności społecznej czy religijnej przeczytacie Państwo w artykułach: Przemysława Kaca, Natalii Hejzner, Roberta Kozłowicza, Sylwii Prusieckiej.

Naturalnym dopełnieniem regionalnej edukacji są działania szkół i placówek oświatowych podejmowane w przestrzeni międzynarodowej, służące wymianie doświadczeń i stanowiące źródło wielu kreatywnych rozwiązań. Tematykę tę podejmują artykuły Dariusza Gancewskiego oraz Marty Kaczmarek, którzy dzielą się doświadczeniem w realizacji projektów Erasmus+.

Działaniem, do udziału w którym chciałabym zachęcić dyrektorów, nauczycieli, a przede wszystkim uczniów, jest Pomorska Liga Zadaniowa realizowana w ramach przedsięwzięcia Zdolni z Pomorza. O ubiegłorocznych zadaniach z przedmiotów rozwijających kompetencje społeczne, matematyki, biologii, chemii, fizyki i informatyki dowiedzie się Państwo z artykułów Anny Kreft, Jerzego Paczkowskiego, Elżbiety Korzeniak, Zbigniewa Ledóchowskiego, Agaty Kurek, Wojciecha Gajewskiego.

Pomorska Liga Zadaniowa to trzyetapowy konkurs skierowany do dzieci i młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych, punktowany na świadectwie, od wielu lat ujęty w wykazie konkursów Pomorskiego Kuratora Oświaty. A że lada moment rozpocznie się nabór do VII edycji PLZ, zachęcam do rozwijania zainteresowań uczniów poprzez udział w tym i innych konkursach.

*Z życzeniami spokojnego roku
oraz inspirującej lektury,*

Bożena Żuk

Dyrektor

Pomorskiego Ośrodka

Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku

Kamila Kargulewicz, Iwona Poźniak

Pomorskie Żagle Wiedzy – wsparcie regionalne KALEJDOSKOP DZIAŁAŃ PROJEKTOWYCH

W roku szkolnym 2021/2022 137 szkół z terenu całego województwa pomorskiego wzięło udział w działaniach prowadzonych pod wspólną nazwą *Pomorskie Żagle Wiedzy*. Celem tych działań jest kształtowanie kompetencji kluczowych uczniów poprzez edukację morską i żeglarską. *Pomorskie Żagle Wiedzy*: to **21 finansowanych ze środków europejskich projektów, w realizację których włączone są 43 pomorskie samorządy gminne**. Poza projektami gminnymi, Samorząd Województwa Pomorskiego w partnerstwie z Akademią Wychowania Fizycznego i Sportu w Gdańsku realizuje projekt koordynacyjny, w ramach którego prowadzone są działania wspierające z poziomu regionu uczniów i nauczycieli zaangażowanych w *Pomorskie Żagle Wiedzy*.

Doskonalenie nauczycieli

Ważnym komponentem wszystkich projektów realizowanych w ramach *Pomorskich Żagli Wiedzy* jest doskonalenie nauczycieli. To właśnie nauczyciele mogli uczestniczyć w licznych szkoleniach dotyczących m.in. wykorzystania narzędzi TIK w procesie kształtowania kompetencji kluczowych uczniów, praktycznego zastosowania w pracy na lekcji metody projektu edukacyjnego, a także możliwości włączania edukacji morskiej w podstawy programowe różnych przedmiotów szkolnych. W ramach tych szkoleń nauczyciele dowiedzieli się, jak kształtować kompetencje naukowo-techniczne uczniów poprzez edukację morską i żeglarską, poznali podstawowe pojęcia związane z nawigacją na mapach morskich, zwiększali swoje kompetencje w zakresie praktycznych umiejętności żeglarza jachtowego oraz instruktora żeglarstwa.

Na szczególną uwagę zasługują praktyczne zajęcia żeglarskie zorganizowane przez Narodowe Centrum Żeglarstwa AWFIS w Gdańsku finansowane ze środków unijnych w ramach projektu koordynacyjnego *Pomorskie Żagle Wiedzy – wsparcie regionalne*. Podczas tych szkoleń nauczyciele doskonalą sztukę żeglowania i swoje umiejętności instruktorskie, jeśli uprawnienia żeglarskie już wcześniej posiadali. Podczas zajęć uczestnicy mają okazję do dzielenia się swoim doświadczeniem żeglarskim z uczniami. Pierwsze szkolenie w ramach projektu odbyło się 25-27 października 2021 r. i skierowane było do nauczycieli posiadających uprawnienia instruktora żeglarstwa. Bardzo atrakcyjną

formą doskonalenia zawodowego pomorskich nauczycieli były też szkolenia przygotowujące do uzyskania uprawnień żeglarza i sternika motorowodnego. Odbyły się one w terminach: 4-9 kwietnia br., 9-14 maja br., 8-13 sierpnia br., 12-17 września br. Kolejne zaplanowano na 3-8 października br. Szkolenia przygotowujące do zdobycia uprawnień instruktora żeglarstwa (tu wymagane było posiadanie patentu żeglarza jachtowego lub wyższy stopień żeglarski) przeprowadzono w terminach 25-30 kwietnia br. i 6-11 czerwca br. Każdy z uczestników zajęć otrzymał pakiet materiałów dydaktycznych, a po zakończeniu szkolenia – zaświadczenie potwierdzające udział. Nauczyciele, którzy ukończyli szkolenia mogą indywidualnie zgłosić się na egzamin wymagany do otrzymania uprawnień instruktora sportu w dyscyplinie żeglarstwo lub uprawnień żeglarza.

Liczna grupa nauczycieli uczestniczyła w zajęciach sieci współpracy i samokształcenia, koordynowanych przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku (3 sieci) i Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku (2 sieci). Podczas spotkań sieci szkolni animatorzy edukacji morskiej zapoznali się z celami i założeniami projektu, doskonalili umiejętność pracy metodą projektu edukacyjnego, poznali możliwości tworzenia blogów uczniowskich na różnych platformach internetowych, które mogą być wykorzystane przez uczniów do dokumentowania zajęć projektowych i zgłoszenia ich do Konkursu projektów uczniowskich w ramach projektu *Pomorskie Żagle Wiedzy – wsparcie regionalne*.

Foto: Piotr Ostrowski

Praktyczne zajęcia żeglarskie

W wielu szkołach odbyły się już praktyczne zajęcia żeglarskie na wodzie. Na przykład w **Zespole Kształcenia i Wychowania w Brodnicy Górnej** uczniowie uczestniczący w projekcie trenowali na jachtach jednoosobowych i wieloosobowych w Centrum Sportów Wodnych i Promocji Regionu na Złotej Górze. Zajęcia odbyły się na jeziorze Brodno Wielkie. W **Szkole Podstawowej nr 5 w Redzie** uczniowie wzięli udział w pierwszym spotkaniu z żeglarską przygodą w Yacht Clubie Rewa. Zajęcia obejmowały wiedzę teoretyczną i praktyczną związaną z żeglarstwem, niezbędną przed wejściem na pokład żaglówki. Szczególną uwagę organizatorzy zajęć poświęcili zasadom bezpieczeństwa na wodzie. Pojęcia takie jak: bajdewind, półwiatr, baksztąg, fordewind oraz manewry: zwroty przez sztag i przez rufę – są już dobrze znane uczniom **Podstawowej Ekologicznej Szkoły Społecznej w Rumi**.

Pięto, szósto i siódmoklasiści ze **Szkoły Podstawowej w Maszewku** (na zdjęciu) uczestniczyli w biwaku, który został zorganizowany w Pucku. Na uczniów czekało tam mnóstwo ciekawych działań. Uczestnicy zajęć zdobyli wiedzę na temat bezpieczeństwa na wodzie, funkcji poszczególnych członków załogi, zasad prowadzenia jachtu pod żaglami (wyprzedzania oraz wykonywania podstawowych manewrów). Mogli w sposób praktyczny doskonalić swoje żeglarskie umiejętności. Grupa uczniów **Szkoły Podstawowej im. Polskich Olimpijczyków w Kwakowie** wzię-

ła udział w zajęciach żeglarskich, podczas których uczestnicy poznawali podstawy żeglowania. Chętni uczniowie klas II-VI uczestniczyli również w zajęciach projektowych z nawigacji.

Zajęcia prowadzone metodą projektu edukacyjnego

We wszystkich placówkach odbywały się zajęcia dodatkowe dla uczniów, prowadzone metodą projektu edukacyjnego i kształtujące kompetencje kluczowe poprzez edukację morską. Poniżej prezentujemy kilka przykładów takich właśnie spotkań projektowych z edukacją morską.

Liczne zajęcia dodatkowe prowadzone w ramach *Pomorskich Żagli Wiedzy* metodą projektu edukacyjnego, dały uczniom możliwość kształtowania kompetencji kluczowych w odmiennej niż praca na lekcji – interdyscyplinarnej formie. W **Szkole Podstawowej nr 6 w Malborku** szóstoklasiści na zajęciach projektowych rozwiązywali zadania matematyczne. Obliczali zasolenie mórz, powierzchnię żagli, czas w którym do jednostki pływającej dochodzi sygnał z latarni morskiej, zamieniali procent na liczbę, aby policzyć skład załogi statku. Na osi liczbowej zaznaczali elementy dna morskiego oraz elementy, które znajdują się nad powierzchnią wody. Podczas zajęć doradztwa zawodowego w ramach projektu *Pomorskie Żagle Wiedzy*, uczniowie klas 6. grali w gry o tematyce morskiej: *memory*, *dobble*, *pomysłówka*, *czarny Piotruś* oraz *bystre oczko*. Zabawy edukacyjne pozwoliły graczom utrwalić nazwy zawodów oraz pojęcia związane z branżą morską i żeglarską.

W **Szkole Podstawowej nr 5 w Redzie** uczniowie z dużym zaangażowaniem uczyli się wiązać liny. Wytrwale ćwiczyli węzły żeglarskie, które potem wykorzystali do wykonania nietypowej pracy plastycznej. Poznali również historię powstania latarni morskiej podczas wirtualnej wędrówki szlakiem polskich latarni. Zaprojektowali, a potem wykonali własne latarnie z papieru. Dowiedzieli się także, co to jest mapa morska, jakie zawiera informacje, co oznaczają niektóre symbole, w jaki sposób się ją czyta. Podczas zajęć

szukali m.in. wraków na określonych głębokościach, wskazywali miejsca, gdzie przebiega kabel podwodny czy morska autostrada. Wskazywali również latarnie morskie i odczytywali na ile mil morskich świecą. Próbowali nawet odczytać z mapy wskazaną pozycję, posługując się przerośniętym nawigacyjnym i wiedzą na temat takich pojęć jak: długość i szerokość geograficzna.

W Szkole Podstawowej w Bierkowie uczniowie podczas zajęć skutniczych prowadzonych metodą projektu edukacyjnego, realizowanych pod patronatem Fundacji Dziedzictwa Morskiego, budowali łódź żaglową, a swoją pracą pochwalili się społeczności szkolonej podczas Morskiego Pikniku Edukacyjnego zorganizowanego w Dniu Dziecka. Przeprowadzono też konkurs na nazwę dla żagłówki, której nadano imię *Bierkowianka*. Podczas wakacji żagłówka ta została zwodowana na pobliskim akwenu.

Uczniowie Szkoły Podstawowej nr 9 w Słupsku wzięli udział w zajęciach z edukacji morskiej w ramach projektu *Pomorskie Żagle Wiedzy – Rejs po wiedzę*, które odbyły się w Słowińskiej Grupie Rybackiej w Uście Przewłocze. Podczas spotkania uczestnicy projektu poznali różnorodności flory i fauny Bałtyku oraz zagadnienia dotyczące biologii i ochrony środowiska morskiego. Warsztaty, w których dzieci wzięły udział, poświęcone były pracom manualnym i kreatywnym – w ich wyniku powstały piękne i unikatowe żagłówki zbudowane głównie z naturalnych materiałów, które można znaleźć na plaży.

Konkurs projektów uczniowskich

Uczniowie, którzy pod opieką nauczyciela realizowali na zajęciach pozalekcyjnych projekty w zakresie edukacji morskiej i żeglarskiej (w ramach projektów gminnych *PŻW*), mogli zgłosić swoją pracę do Konkursu projektów uczniowskich, zorganizowanego w ramach *Pomorskich Żagli Wiedzy*.

W tegorocznej edycji Konkursu komisja nagrodziła udziałem w jednodniowym rejsie po Zatoce Gdańskiej, ze zwiedzaniem Twierdzy Wisłoujście, następujące projekty uczniowskie:

- I miejsce: Szkoła Podstawowa w Zaleskich; *The magic of the Baltic Sea – komiks w języku angielskim o Morzu Bałtyckim*;
blog: <https://ekobaaltyk.blogspot.com/>
- II miejsce: Szkoła Podstawowa w Mikoszewie; *Jeziro Mikoszewskie i jego tajemnica*;
blog: <https://jeziromikoszewskie.blogspot.com/>
- III miejsce: Szkoła Podstawowa w Bierkowie; *W poszukiwaniu ciekawych organizmów żyjących w wodach Bałtyku*;
blog: <https://bierkowoedukacja.blogspot.com/>
- IV miejsce: Szkoła Podstawowa w Mikoszewie; *Zagraj w Pomorskie Żagle Wiedzy – oferta turystyczna Gminy Stegna. Jak jest a jak może być – Monopoly – Gmina Stegna*;
blog: <https://pzwmonopoly.blogspot.com/>
- V miejsce: Szkoła Podstawowa w Sztumie; *Co warto zobaczyć nad Morzem Bałtyckim*;
blog: <https://ciekawymbaltyk.blogspot.com/>
- VI miejsce: Szkoła Podstawowa w Krzemieniewie; *Szlakami morskich latarni*;
blog: <https://latarnicyzpomorza.blogspot.com/>
- VII miejsce ex aequo: Szkoła Podstawowa w Tujsku; *Skarby Żuław i Mierzei Wiślanej – unika-towość regionu i zasób w wodnych*; blog: <https://klasa4pzw.blogspot.com/>
Szkoła Podstawowa w Tujsku; *Namaluję, wyrumuję... piękno Żuław pokazuję: plaże, mosty*;
blog: <https://maliwielcyartyscitujsk.blogspot.com/>

Pikniki edukacyjno-żeglarskie

W ramach projektu *Pomorskie Żagle Wiedzy – Rejs po wiedzę* SP 9 w Słupsku zorganizowała piknik naukowo-żeglarski. Wzięli w nim udział uczniowie z 9 szkół ze Słupska, gminy Słupsk i gminy Kobylnica. Żeglowanie na łódkach typu *Optymist*, kajakarstwo, ochrona przyrody, ratownictwo wodne, pierwsza pomoc przedmedyczna, wędkowanie, lego robotyka – jednostki pływające zdalnie sterowane, prace bosmańskie, żeglarskie zabawy i gry edukacyjne oraz na-

wigacja, to tylko niektóre z atrakcji tego wydarzenia. Taki interdyscyplinarny sposób rozwijania kompetencji kluczowych uczniów i nauczycieli poprzez edukację morską i żeglarską dał wszystkim uczestnikom wiele satysfakcji i inspirował do dalszych działań w zakresie wdrażania edukacji morskiej w placówkach biorących udział w projekcie.

Piknik Żeglarski nad Jeziorem Obłęskim w ramach projektu *Stery w dłoń – żeglujemy po wiedzę w gminie Kępice* zorganizowała Szkoła Podstawowa w Warcinie. Młodzi żeglarze uczestniczyli w grze terenowej polegającej na wykonywaniu kolejnych zadań – wspólnie budowali szalasy, strzelali z własnoręcznie wykonanego łuku, przygotowali totem, robili łódki z papieru ucząc się nawzajem i współpracowali przy odczytywaniu zakodowanych alfabetem Morse’a fragmentów szant.

Wycieczki edukacyjne

Uczniowie uczestniczący w projektach realizowanych w ramach *Pomorskich Żagli Wiedzy* brali również udział w licznych wycieczkach edukacyjnych. Najpopularniejsze kierunki eskapad to: Gdańsk, Gdynia, Sea Park w Sarbsku. Uczniowie **Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Choczewie** (na zdjęciu) zwiedzili Gdańsk, a tam m.in. uczestniczyli w zajęciach edukacyjnych na Sołdku. Dzieci ze **Szkoły Podstawowej w Sierakowicach** dodatkowo udały się na Westerplatte i do gdyńskiego Centrum Nauki Eksperyment. Piąto i siódmoklasiści ze SP9 w Słupsku uczestniczyli w wycieczce do Gdyni. Zwiedzili Muzeum Marynarki Wojennej. Duże

wrażenie zrobił na nich zabytkowy okręt ORP „Błyskawica” oraz Akwarium Gdyńskie. Odwiedzili również Sea Park w Sarbsku, gdzie uczestniczyli w zajęciach edukacyjnych i pokazie karmienia fok.

Spotkania z ludźmi morza

Interesującą formą zajęć projektowych były też organizowane w szkołach spotkania z ludźmi morza. Zespół Szkolno-Przedszkolny nr 1 w Malborku (na zdjęciu) odwiedził człowiek posiadający wielką pasję, Dominik Buksak, młody żeglarz Kadry Narodowej. Sportowiec ma na swoim koncie liczne sukcesy, między innymi osiemnaście medali Mistrzostw Polski, 4. miejsce na Mistrzostwach Europy. Podczas spotkania opowiadał o swoim niezwykłym hobby, którym zainteresował się w wieku siedmiu lat. Jak powiedział, zachęcając uczniów do tego sportu: „Przygoda z żeglarstwem trwa do dziś i będzie trwała nadal, bo nie wyobrażam sobie życia bez żeglarstwa”. Dominik Buksak odwiedził też Szkołę Podstawową nr 6 w Malborku.

W Szkole Podstawowej w Sierakowicach odbyła się seria spotkań z wielokrotnym Mistrzem Polski w Żeglarstwie, medalistą Mistrzostw Europy, czwartym zawodnikiem Mistrzostw Świata i członkiem aktualnej załogi jachtu I LOVE POLAND – Igorem Tarasiukiem. Zajęcia dotyczyły wykorzystania jezior, rzek morza w planowaniu swojej przyszłości zawodowej, a także żeglarskiej pasji i kariery sportowej zawodnika.

Wiele szkół realizujących projekty gminne w ramach *Pomorskich Żagli Wiedzy* to placówki uczestniczące w Pomorskim Programie Edukacji Morskiej.

Zapraszamy do śledzenia fanpage obu przedsięwzięć na Facebooku: Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej, Pomorskich Żagli Wiedzy oraz na PPEM na stronie Pomorskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Kamila Kargulewicz

Starszy specjalista, Departament Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego.

Iwona Poźniak

Konsultant ds. edukacji morskiej i projektów edukacyjnych w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Źródło zdjęć: FanPage PPEM

Sylwia Cimiengo

Żagle w górę – kurs na SP 51 w Gdyni

Szkoła Podstawowa nr 51 w Gdyni, położona 500 metrów od Gdyniejskiej Mariny, postawiła „własne żagle” realizując Pomorski Program Edukacji Morskiej, w tym projekty żeglarskie. Podsumowanie wszystkich działań obejmujących tematykę morską odbyło się w Gdyniejskiej Marinie Yacht Park 24 czerwca 2022 r. Klasy, które brały udział w ww. projektach przemaszerowały pochodem przez śródmieście Gdyni z własnoręcznie wykonanymi żaglami, śpiewając autorski tekst szanty na melodię „Morskich opowieści”, których refren brzmiał:

*Hej ha! Bądź dziś wesoły,
Napisz radosny wierszyk,
Zaśpiewaj na cześć szkoły
Pięćdziesiątej pierwszej.
Hej, ha! Noblistów szkoła
Koleżanki i koledzy.
Hej ha! Codziennie woła
W rejs pod żagle wiedzy.*

Podczas uroczystości z udziałem m.in. prezesa Pomorskiego Związku Żeglarskiego – Bogusława Witkowskiego i wiceprezesa PoZZ – Leopolda Naskręta, przedstawicieli Zarządu Portu Gdynia, Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Gdynia, rodziców, nauczycieli, uczniowie otrzymali liczne nagrody za osiągnięcia w nauce i sporcie. Oddział przedszkolny zaprezentował swój występ artystyczny zabierając nas w podróż po kilku krajach, a uczniowie klas ósmych sportowych zatańczyli „Belgijkę”. Na zakończenie uroczystości była okazja do grupowego zdjęcia obok pomnika Tadeusza Wendy, głównego budowniczego gdyńskiego portu.

Nasze projekty mogły się rozwijać dzięki współpracy z Pomorskim Związkiem Żeglarskim, który w bieżącym roku szkolnym objął również patronat nad programem *Pomorskie Żagle Wiedzy*. Dzieci pod

okiem Leopolda Naskręta – kapitana jachtowego oraz instruktora żeglarstwa, zdobywały wiedzę morską i odkrywały tajniki kartografii. W okresie wakacyjnym uczniowie wyróżniający się podczas dotychczasowych działań, mieli szansę doskonalić umiejętności na obozie żeglarskim. Pod patronatem PoZZ nasze dzieci od lat odbywają zajęcia na wodach zatoki gdyńskiej, ucząc się podstaw żeglowania na łodziach klasy 20/20. Z każdym rokiem coraz młodsi uczniowie wychodzą na morze. W tym roku do zajęć dołączyła również „Zeroweczka”.

W ramach współpracy zorganizowany został międzyszkolny konkurs plastyczny „Już od dawna o tym marzę, żeby dzielnym być żeglarzem”. Głównym celem konkursu było promowanie żeglarstwa wśród dzieci i młodzieży, zachęcenie nauczycieli i uczniów do czynnego zainteresowania się tematyką morską, zwrócenie uwagi na faunę i florę mórz i oceanów. Laureaci konkursu najpierw na kei Marina Yacht Park w Gdyni otrzymali upominki ufundowane przez firmę VBW Engineering, a następnie obejrzeni jacht 2020. Później odbyli rejsy na jachcie „Allie” z Jacht-klubu Morskiego Roda z Gdyni i łodzi RIB.

Organizując dni otwarte szkoły również nie zabrakło elementów morskich. Dzieci mogły m.in. wziąć udział w bitwie morskiej, wykonać prace plastyczne związane z morzem oraz bezpośrednio poznać żaglówkę, która wypożyczona z PoZZ „przyplłynęła” do Szkoły.

Nasza szkoła w trosce o zasoby wodne Planety przystąpiła także do programu „Aktywni Błękitni – szkoła przyjazna wodzie” i zdobyła certyfikat. W ramach projektu braliśmy udział w zajęciach prowadzonych przez Fundację Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego i Stację Morską im. Profesora Krzysztofa Skóry Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego. Uczniowie mieli okazję zapoznać się z charakterystycznymi cechami Morza Bałtyckiego oraz z przedstawicielami organizmów bałtyckich. Zajęcia dotyczyły też ekologii Bałtyku oraz problemów środowiskowych wynikających z działalności człowieka (m. in. zanieczyszczenia mikroplastikiem). Warsztaty uzupełnione były prezentacją multimedialną oraz częścią praktyczną – badaniem wody pod kątem zawartości mikroplastiku. Zapoznano uczniów z tematyką dotyczącą negatywnego wpływu plastiku na organizmy morskie oraz uwrażliwiono na zagrożenia fauny i flory wynikające z działalności człowieka, kształtowano postawę prośrodowiskową.

Dużo wiadomości dotyczących naszego Bałtyku dzieci miały okazję przyswoić na zajęciach w Akwarium Gdyńskim i podczas zwiedzania stałej wystawy.

Taki bezpośredni kontakt z fauną i florą zostaje na długo w pamięci.

Dzieci klas młodszych wzięły udział w ogólnopolskim konkursie „Brity dla Bałtyku i jego mieszkańców”, a nas cieszy fakt, że klasa IIIa zajęła III miejsce. Zadanie konkursowe polegało na stworzeniu rzeźby z plastiku będącej interpretacją hasła: „Dla czystego Bałtyku”. Trzecioklasiści zrobili odkurzacz „Bałtyk 22.0”, który oczyści dno morskie ze wszystkich śmieci. Nawiązaliśmy także współpracę ze Strażą Pożarną, odbywając cykl szkoleń dotyczących bezpieczeństwa na wodzie.

Kolejnym projektem, który pozwolił naszym dzieciom zgłębiać marynistyczną wiedzę to „Gdynia na Fali”. Podczas jego realizacji odwiedziliśmy Yacht Klub poznając budowę łódek i póki co „na sucho” ucząc się tajników żeglowania, jak również biorąc udział w Morskim Festiwalu Nauki organizowanym przez Uniwersytet Morski w Gdyni. Dzieci miały możliwość udziału w zajęciach w planetarium, poznać podstawy ratownictwa. Nasza współpraca z Uniwersyteciem Morskim przełożyła się także na cykliczne spotkania w planetarium i w symulatorach pływania. Mamy nadzieję, że wśród naszych dzieci są przyszli studenci tej uczelni.

Szkoła współpracuje również z PTTK w Gdyni, wynikiem czego jest powstanie Szkolnego Koła PTTK, które organizuje cykliczne rajdy. Biorą w nich udział uczniowie wraz z rodzicami, poznając kulturę i wodne akweny nadmorskich terenów.

Wiele działań wynikających z realizacji Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej odbywało się na terenie naszej placówki. Zapraszani byli goście związani z morzem. Poznaliśmy pracę na statku, o której opowiadał kapitan żegluga wielkiej Marian Cimiengo. Podczas spotkania mieliśmy możliwość m.in. poprobować swoich sił w operowaniu rzutką i przeciąganiu liny cumowniczej, poznać jak odczytuje się światła sygnałowe. Wielką atrakcją było również spotkanie z Janem Grucą – trenerem surfingu. Mieliśmy okazję obejrzeć różnego rodzaju deski surfingowe i sami napompowaliśmy żagiel do kitesurfingu, który – ku radości dzieci – ledwo zmieścił się w naszej czytelnicy. Odwiedził nas również marynarz Bartłomiej Suchocki – opowiedział on o swojej pracy na statku obsługującym wieże wiertnicze i przy oczyszczaniu morza z plastiku.

Zorganizowany został karnawałowy bal morski, a także Konkurs recytatorski „Nasze Morze”, gdzie uczniowie klas 0-2 zaprezentowali wiersze o tematyce morskiej w języku polskim i obcym.

W szkole prężnie działa Koło Żeglarskie, na którym dzieci uczą się wiązać węzły marynarskie, poznają flagi sygnałowe, uczą się szant, przygotowują prace plastyczne i przedstawienia o tematyce morskiej oraz biorą udział w grach miejskich. Uczniowie zdobywają swoją wiedzę żeglarską również podczas zwiedzania jednostek pływających: Pogoria, Dar Młodzieży pod okiem załogi, która barwnie opowiada o statkach i pracy ludzi morza. Swoje umiejętności wokalne zaprezentowaliśmy na I Festiwalu Piosenki Żeglarskiej „Szanty na Wzgórzu”, którego organizatorem jest Szkoła Podstawowa nr 23 w Gdyni.

Nasza szkoła jest również organizatorem Ogólnopolskiego Festiwalu Filmów Uczniowskich „Młode albatrosy”, na który przesyłane są filmy o różnej tematyce z całej Polski. W następnej edycji festiwalu planujemy wprowadzić nową kategorię – film o tematyce morskiej.

Szkoła Podstawowa nr 51 w Gdyni, wykorzystując swoje znakomite położenie, codziennie realizuje mniejsze i większe zadania, które zanurzają całą społeczność szkolną w tematyce morskiej. Mamy wielką nadzieję, że nasze „żagle wiedzy” w następnym roku nabiorą jeszcze więcej wiatru.

Sylwia Cimiengo

Nauczyciel oddziału przedszkolnego przy Szkole Podstawowej nr 51 w Gdyni. Opiekun Koła Żeglarskiego, szkolny koordynator Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej.

Paula Wesołowska-Szmajda

Naukowy Piknik Marynistyczny

Szkoła Podstawowa im. Wincentego Witosa w Bierkowie od roku szkolnego 2019 /2020 realizuje treści edukacji morskiej, wplatając je w realizację podstawy programowej na różnych przedmiotach. Pomysłodawcą rozpoczęcia pracy w tym kierunku jest dyrektor Krzysztof Plebanek. Nasza szkoła jako pierwsza w Gminie Słupsk przystąpiła do Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej. Kolejnym krokiem rozwoju szkoły w tematyce marynistycznej i żeglarskiej, jaką podjął dyrektor było rozpoczęcie współpracy Gminy Słupsk z Miastem Słupsk oraz Gminą Kobylnica. Wiązało się to ze wspólnym stworzeniem i realizacją projektu **„Rejs po wiedzę – rozwój kompetencji kluczowych uczniów i nauczycieli poprzez edukację morską i żeglarską na terenie Miasta Słupska oraz Gminy Słupsk i Gminy Kobylnica”** finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego i budżetu państwa. Zwiększyło to i uatrakcyjniło ofertę edukacyjną szkoły. Projekt zakłada wiele zajęć dla uczniów, jak i dla nauczycieli. Można do nich zaliczyć m.in. Koła Edukacji Morskiej, praktyczną naukę żeglowania, obozy żeglarskie, zajęcia z nawigacji na mapie morskiej, warsztaty skutnicze – oferta dla uczniów. Natomiast dla nauczycieli wiele kursów i szkoleń, m.in. kurs na sternika jachtowego.

1 czerwca 2022 r. w ramach projektu **„Rejs po wiedzę – rozwój kompetencji kluczowych uczniów i nauczycieli poprzez edukację morską i żeglarską na terenie Miasta Słupska oraz Gminy Słupsk i Gminy Kobylnica”** odbył się Szkolny Marynistyczny Piknik Naukowy. Najważniejszym wydarzeniem podczas pikniku było podsumowanie jednych z wielu realizowanych zajęć w ramach projektu – warsztatów skutniczych, prowadzonych przez Fundację Dziedzictwa Morskiego – w ramach których uczniowie zbudowali łódkę POLsail305. Podczas otwarcia pikniku nastąpiła prezentacja łodzi, chrzest i nadanie imienia. Łódka zbudowana została ze sklejkii technologią szycia i klejenia (ang. stich'n'glue). Pod kierunkiem Fundacji Dziedzictwa Morskiego powstało już ponad trzydzieści egzemplarzy, z czego połowa została zbudowana przez młodzież szkolną na prowadzonych warsztatach. Fundacja zapewniła instruktora, narzędzia i materiały, a my zorganizowaliśmy przestrzeń i chętnych uczniów do realizacji tego niesamowitego zadania. Zajęcia prowadzone były przez kilka miesięcy w wymiarze około 40 lekcji w blokach 3 x 45 minut. Znakomita większość prac wykonywana była przez uczniów pod nadzorem

instruktora. Łódka umożliwia pływanie w pojedynkę, jak i 2-3 osobom o łącznej wadze 130 kg. Prosty takielunek rozprzowy z żaglem od optymisty, szybrowy miecz i stała płetwa sterowa gwarantują bezproblemową eksploatację. Dzięki samodzielnej budowie uczniowie poznali nie tylko specyfikę podstaw zawodu skutnika, ale doskonalili też umiejętność pracy w grupie. Na piknik przybyło wielu zaproszonych gości, m.in.: Jan Wild – Prezes Oddziału Ligi Morskiej i Rzecznej w Słupsku, Iwona Poźniak – koordynator Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej w ODN w Słupsku, Kamila Micuńska – Gminny Koordynator Projektu, Katarzyna Błaszczuk – wizytator KO Delegatura w Słupsku, Paweł Wierzchowski – przedstawiciel armatora jachtu „Gryfita”, Maria Sienkiewicz – przedstawicielka „PolSail” i Fundacji Dziedzictwa Morskiego oraz Barbara Dykier – Wójt Gminy Słupsk, która została Matką Chrzestną zbudowanej przez uczniów łodzi.

Podczas ceremonii chrztu i nadania imienia Pani Wójt odczytała tekst „Płyn po morzach, rzekach i jeziorach. Rozślawiaj imię polskich skutników. Przynoś chwałę Szkole Podstawowej im. Wincentego Witosa w Bierkowie. Nadaję Ci imię „Bierkowanika”. Po czym nastąpiło odsłonięcie imienia, które zostało wyłonione w drodze szkolnego konkursu dla uczniów i nauczycieli. Wygrała go Natalia Lewuszevska, uczennica klasy 7, a nagrodą był voucher na rejs jachtem „Gryfita”, ufundowany przez Pana Pawła Wierzchowskiego. Taki voucher otrzymała również grupa uczniów, która zbudowała POLsail305. Oficjalną część otwarcia pikniku uświetnił znakomity zespół szantowy – „Handszpaki”, który swoimi utworami przeniósł nas na pokład pełen morskich przygód.

Po oficjalnej części ceremonii chrztu i nadania imienia, uczniowie przeszli do stanowisk naukowych, przy których między innymi mogli poznać projekt uczniów stworzony na zajęciach pt. „W poszukiwaniu ciekawych organizmów Bałtyku – Czy ryby Morza Bałtyckiego opiekują się swoim potomstwem?”. Na stanowisku tym uczniowie dowiedzieli się, które mało znane gatunki ryb zasługują na wyróżnienie jako wzorowi rodzice. Uczniowie uzyskali informacje dotyczące różnych rodzajów opieki nad potomstwem np.: budowanie gniazd, strzeżenie złożonej ikry, noszenie ikry na sobie, a nawet wytwarzanie torby lęgowej na brzuchu. Temat był bardzo ciekawy i zainteresował wszystkich odwiedzających. Uczniowie obalili po-

gląd, że ryby nie interesują się ikrą. Mistrz opieki nad potomstwem uhonorowany został tytułem *Super Rybi Tata*. Został nim „Pan Iglicznia” – samiec tego gatunku ryby. Uczniowie poznali sposób, w jaki opiekuje się on swoim potomstwem. Wszyscy odwiedzający stanowisko mogli obejrzyć album z ciekawostkami, makietę Bałtyku, jak i zagrać w grę dydaktyczną, która powstała w ramach zajęć. Gracze odpowiadali na pytania i odgadywali zagadki, czemu towarzyszyło wiele pozytywnych emocji.

Na kolejnym stanowisku uczniowie mogli poznać ciekawostki i historyczne fakty o latarniach morskich na polskim wybrzeżu. Ile ich jest, która jest najmniejsza, która największa oraz które latarnie udostępnione są do zwiedzania. Bardzo ciekawym punktem była makietą latarni morskich wykonana przez uczniów na zajęciach prowadzonych w ramach projektu. Na zakończenie spotkania przy tym stanowisku, każdy z uczestników mógł wykonać według własnego pomysłu płaskorzeźbę latarni morskiej z gliny.

Na kolejnym stanowisku uczniowie poznali budowę łodzi typu Optymist oraz podstawowe prace bosmańskie. Uczniowie poznali nazwy poszczególnych części kadłuba i żagla. Uczyli się jak wiązać podstawowe węzły żeglarskie, które każdy żeglarz musi znać. Pierwszy węzeł z jakim się zmierzli i bez znajomości którego niemożliwe jest prawidłowe zacumowanie jednostki, to węzeł knagowy. Kolejne węzły, które mieli możliwość poznać to: ósemkowy, płaski i ratowniczy.

Na stanowisku pt. „Morskie klimaty w języku angielskim” uczniowie podzieleni na drużyny, z wykorzystaniem tabletek i odpowiedniej aplikacji skanowali ukryte w pomieszczeniu kody qr, które kryły nazwy morskich stworzeń w języku angielskim. Odczytaną nazwę musieli następnie przyporządkować do odpowiedniego miejsca w krzyżówce, a wszystko to pod presją czasu i rywalizacji między drużynami.

Na temat pierwszej pomocy przedmedycznej i bezpiecznego zachowania się podczas spędzania czasu nad wodą opowiadał przedstawiciel Słupskiego WOPR-u. Uczniowie z zacięciem słuchali o tym, co nad wodą można, a czego nie powinno się robić. Otrzymali cenne wskazówki jak reagować, kiedy ktoś potrzebuje pomocy i jak powiadomić odpowiednie służby.

Na pikniku nie zabrakło również stanowisk z innymi atrakcjami, takimi jak: malowanie twarzy, tworzenie własnych rybek techniką origami, ścianka z motywem morskim gdzie uczestnicy wykonywali sobie zdjęcia z ciekawymi rekwizytami, gry i zawody sportowe z wykorzystaniem morskich rekwizytów. Był też punkt gastronomiczny, przy którym uczniowie mogli posilić się. Zabawa i nauka zawsze tworzą świetny duet! Miejmy nadzieję, że ciekawie spędzony czas na długo pozostanie w pamięci uczniów.

Paula Wesołowska-Szmajda

Szkolny Koordynator Projektu w Szkole Podstawowej im. Wincentego Witosa w Bierkowie.

Marzena Nowicka

Przedszkolaki w Pomorskim Programie Edukacji Morskiej PRZEDSZKOLE MIEJSKIE NR 25 „KUBUŚ PUCHATEK” W SŁUPSKU

Nasze Przedszkole „Kubuś Puchatek” przystąpiło do Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej w 2019 r. W programie „Zabawa plus woda to niezła przygoda” uczestniczyły dzieci 3-6 letnie. Treści realizowane były zgodnie z podstawą programową, a także założeniami naszej placówki. Działania dostosowane zostały do możliwości dzieci przedszkolnych. Udział w edukacji morskiej był dla nas wspaniałą przygodą i zabawą. Maluchy poznały: zagadnienia związane z fauną i florą wód słodkowodnych oraz mórz i oceanów; rodzaje transportów wodnych; słownictwo związane ze środowiskiem wodnym w języku polskim i angielskim. Rozwinęły pasję morską poprzez tworzenie prac plastycznych, a także udział w konkursach. Poznały zasady bezpiecznego przebywania w pobliżu wody. Przedszkolaki poprzez udział w zajęciach uczyły się również współpracy w grupie rówieśniczej, a także odpowiedzialności za drugą osobę.

W ramach działań PPEM...

Najstarsze grupy z naszego przedszkola brały udział w zajęciach nauki pływania, prowadzonego przez instruktora – pana Michała na słupskim basenie SOSiR. Zajęcia pozwoliły dzieciom oswoić się z wodą, pokonać lęk przed pływaniem, nauczyć się prawidłowego oddechu oraz umiejętności poruszania się w wodzie.

Zorganizowaliśmy Thanksgiving's Day. Najstarsza Grupa przedszkolaków przygotowała przedstawienie opowiadające o podróży pielgrzymów przez Ocean Atlantycki na ziemie Ameryki. Widzowie podczas prezentacji sztuki teatralnej poznali słownictwo dotyczące zagadnień morskich w języku angielskim.

Najstarsze grupy odwiedził pan Michał, który na co dzień uczy dzieci pływania. Lekcja dotyczyła bezpieczeństwa i właściwego zachowania podczas korzystania z akwenów wodnych. Przedszkolaki mogły również obejrzeć sprzęt ratowników wodnych i razem omówiliśmy znaki informujące nas o zagrożeniu. Taka lekcja sprzyjała aktywności i zainteresowaniu uczestników.

Wzięliśmy udział w konkursach plastycznych: 1) Projekt logotypu instytucji wspierającej realizację Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej. Do drugiego etapu przeszło 10 prac, a wśród nich praca naszego przedszkolaka Stasia Kuc. 2) „Skrawek morza pod choinką” na morską ozdobę bożonarodzeniową. 3) „Pisanka wielkanocna z morskim motywem”.

W naszym przedszkolu zorganizowaliśmy bal karnawałowy pod hasłem „Bal u Neptuna Króla Wód i Oceanów”. Dzieci w tym dniu przebrały się za piratów, syrenki, króla Neptuna, rybki i wiele innych ciekawych postaci. Wesoło bawiły się przy utworach muzycznych o tematyce morskiej.

Przedszkolaki wzięły także udział w Tygodniu Edukacji Morskiej. W tym czasie w każdej grupie prowadzone były zajęcia, zabawy i doświadczenia związane z wodą. Dzieci uczestniczyły w różnych aktywnościach: • poznały faunę i florę morza, • oglądały filmy edukacyjne o tematyce morskiej, • wykonały piękne prace plastyczne (papierowe łódki, wielką panoramę Morza Bałtyckiego). Podczas zajęć konstrukcyjnych przedszkolaki realizowały temat dotyczący morskich opowieści – na układankach pojawiły się ryby, statki, zwierzęta morskie.

W grupie I, II i III odbyły się zajęcia z pracownikiem Słowińskiego Parku Narodowego. Dzieci dowiedziały się wiele ciekawostek o zwierzętach żyjących w naszym Morzu Bałtyckim oraz na lądzie. Atrakcją było szukanie bursztynów w piasku w zaciemnionym pomieszczeniu przy pomocy specjalnego światła. Oglądaliśmy również skarby zatopione w bursztynach.

W przedszkolu odbyły się też cykliczne spotkania na temat fauny i flory Morza Bałtyckiego, a także rzek i stawów. Zajęcia w bardzo interesujący i ciekawy sposób prowadziła pani biolog Małgorzata Bagińska. Grupa „Sówek” wzięła udział w balu pirackim. Podczas zabawy dzieci musiały wykazać się zręcznością, sprytem i logicznym myśleniem oraz wiedzą, a po wyko-

naniu wszystkich zadań zdobywały tytuł „Super pirata – super piratki”.

„Co pływa a co tonie?” to temat zajęć, na których odbywały się doświadczenia z wodą, co było okazją do obserwacji i wyciągania wniosków. Na wyprawę na Arktykę wybrały się dzieci z grupy IV. Poznały tą ciekawą krainę pokrytą lodem, znajdującą się w centrum Oceanu Arktycznego, bogatą w faunę i florę morską, ptaki, zwierzęta lądowe oraz społeczność ludzką.

Grupa „Króliczków” wzięła udział w wycieczce do Sea Parku w Sarbsku. Była to niezwykła przygoda, która zabrała dzieci w świat mórz i oceanów. Przedszkolaki zobaczyły mieszkańców mórz i oceanów w naturalnych rozmiarach, uczestniczył w karmieniu i treningu fok. Poznały również ciekawe historie regionu Pomorza, zwiedziły **Muzeum Marynistyczne**, obejrzały zbiory rękodzieła marynistycznego, a także **Park Miniatur Latarni Morskich**.

Udział dzieci w Pomorskim Programie Edukacji Morskiej był wspaniałą przygodą. Wszystkie wyzwania sprawiły przedszkolakom ogromną radość. Zadania stawiane przed dziećmi pozwoliły rozwinąć kreatywność, twórcze myślenie, motorykę małą, manualność, orientację przestrzenną, umiejętności koncentracji uwagi oraz współdziałanie w grupie. Mamy nadzieję, że tym małym akcentem zachęciliśmy przedszkolaki do dalszego zgłębiania zagadnień związanych ze środowiskiem wodnym, żegluga, fauną i florą rzek, mórz i oceanów.

Marzena Nowicka

Nauczycielka w Przedszkolu Miejskim nr 25 „Kubuś Puchatek” w Słupsku, koordynatorka Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej.

EDUKACJA MORSKA ONLINE

Zadania na Wordwall

Ucz się i baw! Polecamy zestaw interaktywnych zadań z różnych dziedzin edukacji morskiej i żeglarskiej, przygotowanych na platformie Wordwall. Dla zarejestrowanych użytkowników portalu dostęp również do automatycznie generujących się różnorodnych kart pracy. Zachęcamy do tworzenia własnych zadań w kategorii „edukacja morska” na Wordwallu i rozbudowy-

wania bazy interaktywnych ćwiczeń z tego obszaru. Aby przejść do zadań, na stronie Wordwall wyszukaj kategorię „edukacjamorska” lub wykorzystaj QR kod.

Strony internetowe

Zainspiruj się działaniami innych! Upowszechniaj swoje projekty! Dziel się wiedzą i doświadczeniem! Wszystkich zainteresowanych wdrażaniem edukacji morskiej w szkołach i placówkach oświatowych zapraszamy na strony internetowe z przykładami dobrych praktyk, materiałami dydaktycznymi, konkursami i wieloma innymi morsko-żeglarskimi inspiracjami. Zachęcamy też do publikowania relacji z działań morsko-żeglarskich realizowanych w szkołach i placówkach oświatowych.

Strona Pomorskiego
Programu Edukacji
Morskiej

Strona Projektu Po-
morskie Żagle Wiedzy
- wsparcie regionalne

Fanpage PPEM
na Facebooku

Fanpage PŻW
na Facebooku

Przemysław Kaca

„Hip-hop Druga Szansa” ZAPROSZENIE DLA MŁODZIEŻY, NAUCZYCIELI I RODZICÓW

Szkoła, ośrodek kuratorski, placówka opiekuńczo-wychowawcza, świetlica, biblioteka czy ośrodek kultury – w tych miejscach spotykamy się z młodzieżą. Jeśli pracujesz z młodymi osobami, zapewne widzisz, jak duże znaczenie ma muzyka w ich życiu. Słuchawki, przenośne głośniki, smartfon – to z tymi urządzeniami często widzimy nasze dzieci. O gustach dyskutować nie będziemy. Zależy mi natomiast na tym, abyśmy my dorośli mieli świadomość, jak ważną dla wielu naszych podopiecznych jest kultura hip-hop. Na marginesie, jest to współcześnie najczęściej wybierany gatunek muzyczny wśród dzieci i młodzieży w Polsce. Łącząc hip-hop z aspektem edukacyjno-profilaktycznym, otrzymać możemy bezcenne narzędzie pracy wychowawczej. Narzędzie, które będzie pomocne w kreowaniu nowej tożsamości młodego, często zagubionego życiowo człowieka.

„Hip-Hop Druga Szansa” – działania (nie tylko) dla młodzieży

Autorskie działania edukacyjno-profilaktyczne „Hip-hop Druga Szansa”, będące jednym z filarów Fundacji Latorośl, kieruję do młodzieży w wieku 12-18 lat, ale również rozmawiamy z rodzicami, nauczycielami, bibliotekarzami i pedagogami. Działania te oparte zostały na publikacji popularnonaukowej mojego autorstwa – *Hip-hop jako narzędzie resocjalizacji młodzieży*. Do tego dorobku pragnę dołączyć tegoroczną książkę „Sny z betonu”, która trafiła również do słupskich placówek oświatowych.

Pisanie i nagrywanie własnych utworów, akcje charytatywne, realizacja teledysków, warsztaty edukacyjno-profilaktyczne, spotkania z raperami, warsztaty graffiti – tego typu działania **dla młodzieży i z młodzieżą**. Zależy mi, aby młody człowiek stanął przed szansą dostrzeżenia swojego potencjału, co zaowocować może pozytywną zmianą w jego obecnym życiu. Hip-hop traktuję jako lekarstwo dla duszy młodego człowieka oraz konstruktywną formę spędzania czasu wolnego. Spotkania warsztatowe połączone z występem artystycznym (tj. rap, beatbox, rysunek) to nasza propozycja dla pedagogów, nauczycieli, bibliotekarzy, wychowawców w placówkach, rodziców, ale przede wszystkim dla dzieci i młodzieży. Podczas warsztatów poruszana jest następująca problematyka: agresja

i presja rówieśnicza, depresja młodzieży, cyberprzemoc, patostreaming, substancje psychoaktywne. **MŁODY NIE ZNACZY GŁUCHY!**

Walory wychowawcze hip-hopu

Zależy mi na tym, aby zwrócić uwagę odbiorców na pozytywne aspekty kultury hip-hop i jej duże znaczenie w kreowaniu nowej tożsamości młodego człowieka. Ukazując postawy społecznie akceptowane oraz wartości życiowe niezbędne w „życiu na czysto”, a z drugiej strony pokazując negatywne konsekwencje ryzykownych zachowań w trakcie życiowych zakrętów, pragnę zachęcić młodych ludzi do samodzielnego myślenia i wyboru. Warsztaty oparte są na kilku korczakowskich prawach dziecka, w tym bardzo mocno podkreślam prawo do wyboru, samodzielnego myślenia oraz bycia sobą. Spotkania warsztatowe, które zachęcają uczestników do wyrażania własnego zdania, stają się pewnego rodzaju zaproszeniem do współtworzenia kultury oraz konstruktywnego spędzania czasu wolnego. Spotykając się z młodzieżą, w pierwszej kolejności stawiam na rozwój zainteresowań oraz poszerzanie horyzontów myślowych, a także pozytywne wzmocnienie młodych osób. W trakcie spotkań poruszamy z uczestnikami problemy, z którymi stykają się w codziennym życiu, w tym również w wirtualnej rzeczywistości. Podczas warsztatów rozmawiamy o konsekwentnym dążeniu do wyznaczonego sobie celu – co ukazuję również w teledyskach prezentowanych odbiorcom spotkań. Praca u podstaw, o której dużo rapuje KęKę, stała się fundamentem naszych działań dla młodzieży i z młodzieżą. Kierując działania do młodzieży i dorosłych, staram się podnosić samoocenę oraz minimalizować problem szeroko rozumianej przemocy doświadczanej w życiu młodego człowieka, zarówno tej rówieśniczej, jak i tej doświadczanej ze strony dorosłych.

Działania wychowawcze z wykorzystaniem kultury hip-hop mogą stać się łącznikiem pomiędzy uczniem a nauczycielem, a także mogą zaowocować readaptacją społeczną młodego człowieka. Pozwólmy młodzieży wyrazić własne zdanie w sposób dla nich atrakcyjny – czyli poprzez sztukę. W jaki sposób możemy wykorzystać hip-hop?

- **Organizowanie spotkań warsztatowych dla dzieci i młodzieży** – pogadanki przeplatanych występami

artystycznymi związanymi z kulturą hip-hop (rap, breakdance, DJ-ing, graffiti).

- **Warsztaty z grafficiarzami**, które zwracają uwagę młodzieży na poczucie sprawczości. Wspólne zagospodarowanie ściany w przestrzeni lokalnej. W warsztaty możemy włączyć tematykę przewodnią – np. reagowanie na przemoc, życie bez dopalaczy czy zjawisko hejtu.
- **Realizacja utworów i teledysków** może okazać się trafionym pomysłem na lekcje muzyki oraz godziny wychowawcze.
- **Spotkania młodzieży z raperami**, z którymi młody człowiek stara się utożsamiać.

Bogata twórczość radomskiego rapera KęKę może stać się motywacją dla życiowo zagubionych ludzi. Teksty artysty (np. *Jednorozec*, *Nadal jestem tu*, *Nigdy ponad stan*, *Samson*, *Smutek*) zwracają uwagę na zmianę w życiu człowieka.

Wartościowe do analizy i pracy z uczniem mogą okazać się również teksty:

- Eldo, *Nie pytaj o nią*;
- Kafar Dixon37 ft. Peja, Pezet, Tomasz Lipa Lipnicki, *Kroczyć inną drogą*;
- Kali, *Pacyfka*;
- O.S.T.R., *All My Life*;
- Sokół, *Różewicz – Interpretacje*;
- Zeus, *Będziemy dziećmi*, *Siewca*.

Uważam, że każdy z nas powinien mieć bliski kontakt z wartościowym głosem, który będzie ciągnął w górę. Niezmiernie ważne to jest w przypadku nastolatków, którzy coraz częściej zmagają się z depresją – chorobą zbierającą coraz większe żniwo wśród ludzi młodych. Wsłuchujemy się wspólnie w przekaz płynący od słupskiego rapera EndRiu, który jest głównym filarem działań HH Druga Szansa.

EndRiu – *Bezbronny dzieciak*

(...)

*W dobrym stanie psychicznym, szkoda tylko wizualnie
W środku ogarniam chaos, który niszczy wyobraźnię
Jak zagubiony dzieciak wędruję po krętych ścieżkach
W labiryncie swoich marzeń szukam prawdziwego szczęścia*

*Zgubiłem je po raz setny, nadzieja dotrzymuje kroku
Ale nie zabrakło chwil, gdy serce mówiło 'odpuść'
Mocny podmuch wiatru kierowany w moją twarz
Sugerował tak bezsilnie, żebym wziął się w garść
Jak lunatyk po omacku dotykam we śnie jej dłonie
Abonent wciąż niedostępny – czekam, aż sama oddzwoni
Przepiękny krajobraz, ona uśmiecha się do mnie
Ale ta chwila ulotna, tylko jedno z moich wspomnień
Wiesz, ciągle stres, jak przy sprawdzaniu gruntu*

*Krok po kroku, łapiesz oddech i bez skutku
Jak głos martwego punktu, który krzyczy 'stój tu'
I rujnuje twe marzenia, nie mówiąc o wizerunku*

Gdy brakuje tego głosu ciągnącego nas do góry, zostajemy w otoczeniu wyjąłowanym z wartości. I to podkreślam bardzo mocno podczas spotkań z młodymi ludźmi, ale również z osobami pracującymi z dziećmi i młodzieżą. Warsztaty z młodymi osobami wchodzącymi w dorosłość są doskonałym miejscem na odwołanie się do stanowiska prof. Lecha Witkowskiego: nie ma kryzysu autorytetu, jest kryzys jego potrzeby. Dostrzegam mocno problem wśród naszych uczniów i podopiecznych: nieumiejętność wskazania życiowego autorytetu. W tej kwestii często reagują wzruszeniem ramionami – smutne i niepokojące. Warto sobie przypomnieć ostrzeżenie Sławomira Mrożka, iż największym zagrożeniem dla przyszłości nie jest totalitaryzm, ale dominacja pół i ćwierćinteligentów. Żyjemy w czasach, w których społeczeństwo zdominowane jest płytkimi postawami oraz zachowaniami nie wymagającymi myślenia. Korzystając z internetu, mamy do czynienia z algorytmem decydującym za nas w wielu kwestiach – również w dziedzinie filmu, muzyki czy literatury.

Młodzież bardzo chętnie włącza się w dialog, szczególnie, gdy poruszana jest tematyka zagadnień, które znają: relacje w mediach społecznościowych, kultura hip-hop, hejt w sieci, patostreaming czy... depresja. Na temat tej ostatniej wiedzą zdecydowanie więcej niż nam często się może wydawać. **Naszej pogadance towarzyszy teledysk do utworu „Rus 4 litery” – autorstwa słupskiego rapera o ksywie Tolu.** Z tego miejsca polecam ten przekaz, który zachęca młodych ludzi do konstruktywnej krytyki zamiast hejtu, a przede wszystkim do realizowania się w pasjach, zamiast siedzenia w ekranie. Obserwując i komentując, nie rozwijamy się, a stoimy w miejscu. Młodzież otrzymuje mocny i konkretny komunikat, że to od nas samych zależy, czy staniemy się zakładnikami mediów społecznościowych.

Podczas warsztatów zachęcam odbiorców do złapania życiowego steru i do włączenia swojego myślenia. **Włączamy kolejny teledysk z podwórka lokalnego hip-hopu – „Łap Ster” (EndRiu i Ewelina Bogucka).** W teledysku widzimy różnorodne zainteresowania młodych ludzi, tj.: boks, piłka nożna, jazda konna, pływanie, jazda na bmx, breakdance czy taniec z ogniem. W tle pojawia się chłopak będący w roli obserwatora, który stawia na używki i... autodestrukcję. I po raz kolejny w trakcie tych warsztatów ukierunkowuję młodzież na... wybór. Prawo, które ma każdy z młodych ludzi, decydując o sobie i swojej przyszłości. **Bądźmy zdrowymi egoistami** i myślimy o sobie zamiast skupiać

się na życiu kogoś innego. **Miejmy tysiące powodów, aby myśleć o sobie i dobru swoich bliskich.**

Pochodzenie człowieka

nie jest wyznacznikiem jego przyszłości!

- Otwórzmy się na hip-hop, nie marginalizujmy tej kultury!
- Hip-hop = styl życia wielu młodych, błądzących życiowo ludzi.
- Ukazujmy dzieciom i młodzieży pozytywny przekaz.
- Wejdźmy w dialog i stańmy się „swoimi” ludźmi dla naszych dzieci i uczniów.
- Pomóżmy w złapaniu pozytywnego bakcyła przez dzieci i młodzież.
- Pozwólmy mówić o przeszłości, a także uczmy spoglądania w kierunku przyszłości.
- Zachęcajmy do refleksji życiowej.

„**Ile jestem wart**” – **mocny przekaz do młodzieży i dorosłych płynący z utworu słupskiego duetu EndRiu i Tolu.** Raperzy zwracają uwagę na to, jak ważna w życiu każdego dziecka jest obecność i zaangażowanie dorosłych. I pomimo braku właściwych wzorców przekazywanych od dorosłych, jesteśmy w stanie stworzyć bezpieczny fundament dla swojej rodziny w przyszłości.

„**Na blokach**” to kolejny teledysk prezentowany uczestnikom, w którym widzimy młodego chłopaka opowiadającego o swoich przeżyciach i relacjach w świecie dorosłych. W klipie pojawia się również młodzież ukazująca szeroki wachlarz emocji występujących w życiu każdego człowieka, zarówno tych pozytywnych, jak i negatywnych. W rozmowie mocno zwracam uwagę, iż każdy ma prawo do popełniania błędów, jednak nie mamy prawa drugiego człowieka oceniać ani stygmatyzować.

Zwieńczeniem jest poruszenie kluczowych wartości w życiu każdego człowieka – zdrowie, miłość, przyjaźń. Podczas zajęć towarzyszy nam **teledysk pt. „Muszkietierowie Szpiku”** (EndRiu feat. Dj Zel x Patrycja Woszczyna). Zachęcam mocno do tej formy przekazu.

W przypadku spotkań warsztatowych dla młodszych grup wiekowych, zmieniona jest formuła spotkania. Stawiam na aktywizowanie dzieci podczas gry komunikacyjnej, w której udział jednorazowo może wziąć 12 osób. W spotkaniach takich towarzyszy mi rysownik bądź raper, którzy tworzą wspólnie z dziećmi, przedstawiając załączki kultury hip-hop.

Co hip-hop daje?

- Kształtowanie sfery uczuć i procesów emocjonalnych.
- Kształtowanie wyobraźni i postawy twórczej.
- Kształtowanie procesów poznawczych.
- Rozwój myślenia.
- Podnoszenie na duchu i likwidowanie zmęczenia.
- Rekompensowanie niepowodzeń w innych dziedzinach życia.
- Powiększanie zasobu słownictwa.
- Przyczynianie się do nabierania nowych spostrzeżeń i odczuć.

Połączenie pogadanki z występem artystycznym na żywo to zaproszenie młodzieży do współtworzenia kultury hip-hop, a przede wszystkim do kreowania swojej tożsamości. Otwarcie się na młodych poprzez umożliwienie wyrażania im własnego zdania w sprawach ich dotyczących to podstawa do zbudowania dobrej relacji. Umiejętność słuchania jest tu kluczowa, a podczas warsztatów pada wiele słów czy komentarzy ze strony tych młodych osób, które umożliwiają nam dotarcie do ich umysłów. **Hip-Hop Druga Szansa – polecam i zapraszam do współpracy.**

Reasumując...

...praca wychowawcza w każdym przypadku powinna być nakierowana na rozwój mocnych stron ucznia. Praca na potencjale, a w tej sytuacji na osobowości lubiącej kulturę hip-hop, podnosi samoocenę oraz zwiększa poczucie własnej wartości. Chciałbym zaznaczyć, że hip-hop to jedno z wielu dostępnych narzędzi mogących wykreować nową tożsamość człowieka. W pojedynkę nie zagwarantuje nagłego oczyszczenia młodzieży życiowo zagubionej. Konieczna w tym miejscu jest kompleksowość działań, a także konsekwencja i ciężka praca, często ta od podstaw. Współcześnie hip-hop odgrywa znaczącą rolę w kształtowaniu postaw młodego pokolenia. Chęć czerpania z tego źródła przez dorosłych zaowocuje lepszym poznaniem młodych ludzi. Pamiętajmy również, aby warunkowo akceptować drugiego człowieka jako niepowtarzalną i oryginalną jednostkę, niekoniecznie jednak dając wyraz aprobaty dla konkretnego zachowania.

Przemysław Kaca

Prywatnie mąż i tata, zawodowo koordynator rodzinnej pieczy zastępczej (PCPR Słupsk), pomysłodawca i koordynator działań edukacyjno-profilaktycznych Hip-Hop Druga Szansa, autor publikacji popularnonaukowej Hip-hop jako narzędzie resocjalizacji młodzieży oraz książki *Sny z betonu*. Wiceprezes Fundacji Latorośl. Zapraszam do współpracy: przemek_ka@wp.pl

Natalia Hejzner

Rozwijanie potencjału u ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Kilka słów na początek

Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w realiach szkoły ogólnodostępnej jest postrzegany jako osoba o ograniczonym potencjale rozwojowym. Percepcja dziecka w kontekście jego niepełnosprawności i ograniczeń wynikających z niej, stanowi barierę dla nauczycieli, którzy nie zauważają w nim możliwości do osiągnięcia sukcesów. Zniechęcenie kadry pedagogicznej najprawdopodobniej ma swoje źródło w źle zrozumianym przez nią znaczeniu słów „potencjał” i „sukces”. Podstawą indywidualizacji programu pracy z uczniem jest potencjał rozumiany w aspekcie wszelkich zasobów intelektualnych, materialnych, sprawności, umiejętności czy wydajności, mogących przyczynić się do rozwoju danej jednostki czy osiągnięcia celów¹.

Priorytetem rozwijania potencjału uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi powinno być osiągnięcie przez nich jak najwyższej jakości życia oraz samodzielne podejmowanie się ról społecznych w swoim środowisku². Rehabilitację osób z niepełnosprawnością należy ukierunkować na ich zasoby oraz wspomaganie rozwoju. Analiza mocnych stron oraz barier dziecka to fundament dostosowania wymagań i metod edukacyjnych. Celem edukacji jest rozwój potencjału ucznia, tak by uaktywnił on swoje zdolności, zasoby, a następnie efektywnie wykorzystał je w życiu codziennym.

1. Krupiński R., Jankowiak A. (red.) (2012), *Słownik psychologiczny. Leksykon ludzkich zachowań*, Konin

2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej

W zespole klasowym, w szkole ogólnodostępnej, uczeń z orzeczeniem o kształceniu specjalnym, w sytuacjach zadaniowych, wymagających współpracy grupy, często spostrzegany jest jako balast uniemożliwiający wykonanie powierzonych zadań. Rolą nauczyciela jest przydzielić tak zadania, aby osoba z niepełnosprawnością mogła je zrealizować. Efektywność pracy ucznia ze SPE gwarantuje dobór adekwatnych działań do jego możliwości psychofizycznych. Rzutuje to również na relacje, od których zależy jego samoocena i obraz ludzi go otaczających – a to wpływa na jego dalszy rozwój.

W procesie wspomaganie wzmocnienia potencjału ucznia powinno się wykorzystać jego indywidualne cechy charakteru (model PERMA³), tj.: pozytywne emocje, zaangażowanie, relacje, poczucie sensu i osiągnięcia.

Przykład z mojej praktyki

Jacek⁴ jest uczniem klasy 6 szkoły podstawowej. Chłopiec posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na niepełnosprawność intelektualną w stopniu umiarkowanym oraz słabosłyszenie. Dziecko ma obustronny niedosłuch i nosi aparat słuchowy. W klasie pracuje pod okiem nauczyciela współorganizującego kształcenie. Jacek, z powodu wydłużenia etapu edukacyjnego⁵, dołączył do zespołu klasowego w bieżącym roku szkolnym. W funkcjonowaniu chłopca największą barierę stanowiła zaniżona samoocena oraz związany z nią brak aktywności, a w konsekwencji zahamowanie rozwoju potencjału dziecka. Nastolatek w grupie czuł się niepewnie, wycofywał się z interakcji koleżeńskich, czasem płakał w trakcie lekcji bądź przerwy. Zespół nauczycieli pracujących z Jackiem przeprowadził wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania ucznia oraz stworzył indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny⁶, na bazie którego rozpoczęto z nim pracę.

Wysoki poziom lęku dziecka uniemożliwiał mu podejmowanie działań również w trakcie zajęć edukacyjnych. Nauczyciel współorganizujący kształcenie oparł swoją pracę z uczniem na piramidzie potrzeb Abraha-

3. https://pl.wikipedia.org/wiki/Model_PERMA

4. imię zostało zmienione

5. Na podstawie § 5. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół

6. WOPFU i IPET zawsze tworzy się przy udziale rodziców dziecka (w spotkaniach zespołu wzięła udział matka ucznia).

ma Masłowa. Priorytetem było zapewnienie chłopcu potrzeby bezpieczeństwa, na podstawie której można było zbudować relację. W pierwszym kroku ustalono z dzieckiem zasady współpracy, w tym tak podstawowej sprawy, jak to z kim chce siedzieć w ławce (przyznanie prawa wyboru). Słowa kierowane do ucznia „jestem przy Tobie”, „możesz mnie o wszystko pytać”, „masz prawo być zły/smutny/zmęczony”, „nie będę Ciebie do niczego zmuszać”, „obowiązuje nas szczerść” – zapewniały chłopcu spokój, poczucie opieki i wsparcia. Bardzo ważne było przyznanie Jackowi prawa do wyrażania emocji, zwłaszcza tych negatywnych. Budowanie poczucia bezpieczeństwa oraz relacji było procesem ciągłym. Po osiągnięciu niezbędnego minimum w pracy z uczniem można było zintensyfikować działania w kierunku włączania dziecka w interakcje rówieśnicze w klasie. Dużą rolę odgrywali nauczyciele prowadzący lekcje. Współpraca między nimi a nauczycielem współorganizującym, wyznaczenie wspólnych celów, wzajemne zrozumienie, pomogły „zaistnieć” Jackowi w grupie. Chłopiec na zasadzie dobrowolności był włączany do zadań, proszony o podejście do tablicy czy wypowiedź na forum klasy. Codzienna praca z uczniem opierająca się na jego mocnych stronach, tj. pogodne usposobienie, energiczność oraz poczucie humoru, przyniosła wymierne efekty. Jacek zaczął dobrze czuć się w towarzystwie kolegów i koleżanek, spędzał z nimi coraz więcej czasu podczas przerw, zaczął czuć się akceptowany. W ten sposób została zaspokojona u dziecka potrzeba przynależności.

Potrzeby uznania i samorealizacji są niezbędne do rozwijania potencjału. Dużym problemem u uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jest brak motywacji, który stanowi przeszkodę w rozwoju zdolności. Jak zmotywować ucznia do podjęcia wysiłku? Należy podać mu nie tylko cel, ale również wytłumaczyć sens. Jeśli uczeń nie widzi uzasadnienia dla swoich działań, to nie wkłada w swoją pracę pełni swoich zdolności i nie angażuje się w nią dostatecznie. Nauczyciel jest moderatorem jego działań, powinien tak postawić cel, aby uczeń osiągnął sukces i przesunął granice swoich możliwości. Jacek na początku roku szkolnego nie miał motywacji do podejmowania wysiłku. Zapewnienie mu poczucia bezpieczeństwa oraz przynależności pozwoliło na wyznaczenie realnych celów. Uczeń bardzo dobrze czuł się w pracy zespołowej, dzięki czemu mógł brać udział w konkursach plastyczno-technicznych. Wraz z kolegami z klasy przygotowywał prace. W konkursie „Pszczółki to nasi przyjaciele” zdobył wyróżnienie.

Indywidualizacja pracy z Jackiem – uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych – oparta na jego mocnych stronach, zapewnienie mu realizacji podstawowych potrzeb, przyznanie prawa do decyzyjności oraz wzmocnienie motywacji, wpłynęły na poprawę

jego poczucia własnej wartości i rozwinęły samoświadomość o posiadaniu zdolności.

Podsumowanie

Uwolnienie potencjału rozwojowego ucznia niepełnosprawnego oraz jego wpływu na własne warunki życiowe, prowadzi do integracji i aktywnego włączenia w środowisko społeczne. Ponadto daje możliwość funkcjonowania w zróżnicowanych sytuacjach społecznych czy zaistnienie na rynku pracy. Poczucie sprawstwa i decyzyjności oraz umiejętność korzystania z własnych zasobów minimalizuje niebezpieczeństwo segregacji dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, prowadzi do jego integracji i włączenia do zespołu klasowego, a w następstwie wyposaża w umiejętności niezbędne do życia w społeczeństwie.

Bibliografia:

1. Janusz Kirenko, „O granicach możliwości i ich przekraczaniu. Poza rezyliencją osób z niepełnosprawnością” w „Od integracji do inkluzji. 30 lat edukacji integracyjnej – idea i rzeczywistość”, redakcja naukowa Ewa M. Kulesza, Danuta Al-Khamisy, Paulina Zalewska, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Warszawa 2021
2. Piotr Majewicz, „Mocne strony charakteru uczniów z niepełnosprawnością – perspektywa psychologii pozytywnej” w „Od integracji do inkluzji. 30 lat edukacji integracyjnej – idea i rzeczywistość”, redakcja naukowa Ewa M. Kulesza, Danuta Al-Khamisy, Paulina Zalewska, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Warszawa 2021
3. Krystyna Popowska, „Potencjał intelektualny uczniów z zespołem Downa i orzeczoną niepełnosprawnością intelektualną w opinii ich rodziców”, w *Kultura – Społeczeństwo – Edukacja*, Nr 2(18) 2020, Poznań
4. Krupiński R., Jankowiak A. (red.) (2012), *Słownik psychologiczny. Leksykon ludzkich zachowań*, Konin.
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół
7. https://pl.wikipedia.org/wiki/Model_PERMA

Natalia Hejzner

Olifrenopedagog, diagnosta i terapeuta pedagogiczny, diagnosta i terapeuta SI. Nauczyciel współorganizujący proces kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w Szkole Podstawowej im. Danuty Siedzikówny ps. Inka w Czarnem, na co dzień współpracująca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Człuchowie. Zawodowe zainteresowania to diagnoza przyczyn niepowodzeń uczniów oraz innowacyjne metody nauczania.

Robert Kozłowicz

Rozwijanie potencjału uczniów w klasach sportowych

SP 10 Słupsk – Mistrzowie Polski Szkół Podstawowych w minikoszykówce chłopców, Katowice 2018

Klasy sportowe stanowią ważną część systemu edukacji szkolnej w Polsce. Dzięki nim mamy szansę rozwijać potencjał naszych uczniów i zapewnić im jak najlepsze warunki nauki. W swoim życiu zawodowym miałem okazję tworzyć takie klasy, zarówno w nieistniejącym już Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi nr 6 im. Ireny Sendler w Słupsku, jak i w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 10 im. Polonii w Słupsku.

Nauka dzieci i młodzieży w oddziałach sportowych oparta jest na programie szkolenia sportowego opracowanym przez odpowiedni związek sportowy, do którego przypisana jest dana dyscyplina sportu. Ma to na celu optymalizację procesu kształcenia i ujednolicenie poziomu wyszkolenia zawodników. Uczniowie uczęszczający do klas sportowych mają dostosowany plan lekcyjny z innych przedmiotów pod kątem obciążeń treningowych i rozwijania swoich zainteresowań. Sport w szkole zaczyna się od dobrej, sportowej zabawy i ogólnorozwojowych treningów. Gry zespołowe uczą współpracy, koncentracji i rozwijają koordynację ruchową. Trening koszykówki przynosi wiele dobrego: rozwija równomiernie wszystkie partie mięśni, a także pomaga korygować wady postawy, pozwala wykorzystać różne atuty dzieci, bo w koszykarskiej drużynie każdy zawodnik ma swoją rolę i odpowiadające jej zadania. Warunki fizyczne nie są jedynym wyznacznikiem predyspozycji koszykarskich, cenne są też gibkość, szybkość, dynamika, spostrzegawczość, refleks. W drużynie koszykówki każdy zawodnik dostaje taką

rolę, która pozwala mu sięgnąć do jego indywidualnych mocnych stron. Ma to dodatkowe znaczenie, bo podnosi poczucie własnej wartości i pokazuje, że różnice są czymś cennym, a w drużynie ważny jest tak samo indywidualny potencjał, jak i współpraca.

Pierwsza klasa sportowa o profilu *piłka koszykowa chłopców* w SP 10 Słupsk powstała we wrześniu 2014 r. i uczęszczali do niej chłopcy z roczników 2004-2005 oraz dziewczynki trenujące piłkę ręczną. Kolejne oddziały powołane zostały w latach: 2015, 2016 i 2017. Program szkolenia dla uczniów z roczników 2004-2006 kończył się na etapie VI klasy, a jedynie roczniki 2007 i 2008 miał możliwość kontynuacji nauki w klasie VII i VIII. Klasy sportowe w mojej szkole powstawały dzięki zaangażowaniu dyrekcji, Słupskiego Towarzystwa Koszykówki Czarni oraz rodziców.

Obecnie, aby otworzyć oddziały sportowe i oddziały mistrzostwa sportowego, należy spełnić szereg uwarunkowań prawnych¹. W świetle przepisów współczesny system edukacji daje możliwość organizowania oddziałów, klas sportowych i szkół mistrzostwa sportowego (SMS). W szkole najłatwiej jest utworzyć oddział sportowy, w którym prowadzone jest szkolenie sportowe w jednej lub kilku dziedzinach sportu, w co najmniej trzech kolejnych klasach szkoły danego typu, dla co najmniej 20 uczniów w oddziale. Klasy sportowe realizują programy szkolenia sportowego równoległe z programem nauczania uwzględniającym podstawę programową. Mogą organizować także obozy szkoleniowe oraz realizować program szkolenia sportowego we współpracy z polskimi związkami sportowymi, klubami sportowymi, stowarzyszeniami lub uczelniami. Kluby sportowe mają możliwość udzielania pomocy szkoleniowej, korzystania z obiektów lub urządzeń sportowych, a nawet z opieki medycznej i prowadzenia badań (diagnostycznych, efektów szkoleniowych). Mogą one pomóc również w tworzeniu warunków do uczestnictwa uczniów w zawodach krajowych i międzynarodowych. W wyniku takiego współdziałania uzyskujemy lepsze efekty pracy i wzbogacamy możliwości organizacyjne (między innymi poprzez łatwiejszy udział w zawodach wyższej rangi).

Przy tworzeniu oddziałów sportowych należy spełnić odpowiednie warunki. Przede wszystkim należy sprawdzić czy statut szkoły dopuszcza utworzenie i określa ich organizację. Dodatkowo warunkiem utworzenia klasy sportowej jest posiadanie obiektów

lub urządzeń sportowych niezbędnych dla realizacji szkolenia sportowego. Szkoła powinna posiadać nowoczesny kompleks boisk sportowych oraz sale gimnastyczne. Ważny jest też sprzęt sportowy gwarantujący odpowiedni poziom szkolenia. W przypadku mojej szkoły miałem do dyspozycji dwie sale gimnastyczne (jedna z pełnowymiarowym boiskiem do koszykówki), sale do gimnastyki korekcyjnej, boisko zewnętrzne. Sprzęt sportowy (piłki, TRX, gumy oporowe, D-man, bumpery, itp.) zapewniała szkoła oraz STK Czarni, POZKosz i PZKosz.

Szkolenie w klasach sportowych musi prowadzić osoba posiadająca odpowiednie kwalifikacje. Zorganizowane zajęcia w zakresie wychowania fizycznego i sportu mogą prowadzić tylko nauczyciele wychowania fizycznego lub trenerzy mający uprawnienia w tym zakresie. W SP 10 Słupsk zajęcia prowadziłem ja – nauczyciel wychowania fizycznego i trener koszykówki II klasy oraz Grzegorz Michoński – nauczyciel wychowania fizycznego i instruktor koszykówki.

Na etapie tworzenia klas sportowych niezwykle ważny jest nabór. Rekrutacja odbywa się wcześniej ze względu na konieczność przeprowadzenia próby sprawności fizycznej. Termin testów sprawności fizycznej ogłasza właściwy miejscowo kurator oświaty, który ustala również terminy rekrutacji i składania dokumentów. W mojej szkole podstawowej testy sprawnościowe składały się z 2 części. Pierwsza obejmowała próby ogólnorozwojowe: szybkość, skoczność, wytrzymałość oraz siłę mięśni ramion i brzucha. Druga natomiast – podstawowe elementy koszykarskie: koźlowanie, podania, rzuty z miejsca i biegu. Do klasy sportowej zostali zakwalifikowani uczniowie, którzy uzyskali pozytywne wyniki prób sprawności fizycznej na warunkach ustalonych przez związek sportowy właściwy dla danego sportu. Należy pamiętać również, że kandydatów do oddziału sportowego przyjmuje się jeżeli: (1) posiadają stan zdrowia umożliwiający podjęcie nauki w szkole lub oddziale, potwierdzony orzeczeniem lekarskim wydanym przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej; (2) posiadają pisemną zgodę rodziców na uczęszczanie kandydata do szkoły lub oddziału.

Szkolenie sportowe, które prowadziłem w klasach sportowych oparte było początkowo o mój autorski program wychowania fizycznego, a od 2017 roku był to *Program Szkolenia Sportowego w Koszykówce dla oddziałów sportowych, szkół sportowych, oddziałów mistrzostwa sportowego i szkół mistrzostwa sportowego* opracowany przez Polski Związek Koszykówki. Program nauczania w klasach sportowych obejmował 10 godzin lekcyjnych, tzn. 4 godziny wychowania fizycznego, podczas których realizowałem treści zawarte w podstawie programowej (gimnastyka, lekkoatletyka, piłka nożna, piłka ręczna, siatkówka, unihoc, itp.) oraz 6 godzin szkolenia ukierunkowanego z zakresu koszykówki. W moim przypadku pierwszy etap szkolenia obejmował klasy IV-VI i był to „świat miniko-

szykówki”. Podstawowe formy, które stosowałem podczas zajęć to gry i zabawy ruchowe. Zawodnicy uczyli się podstaw techniki indywidualnej oraz zasad gry w koszykówkę. Wszystkie rzuty oddawane podczas lekcji w klasach IV-VI były do kosza zawieszonego na wysokość 2,60 m piłkami o rozmiarze „5”. Dzięki umiejętnemu doborowi ćwiczeń moi wychowankowie systematycznie podnosili poziom swoich umiejętności motorycznych i koszykarskich. Zadania stawiane przed uczniami rozwijały ich emocjonalnie, podnosiły poziom zaangażowania i motywacji podczas treningu. Chłopcy nabierali z każdym rokiem większej odporności psychicznej, łatwiej radzili sobie z rywalizacją oraz sytuacjami związanymi ze zwycięstwem lub porażką. Najważniejsza na tym etapie szkolenia była radość i przyjemność z uprawiania sportu. Te trzy pierwsze lata zajęć sportowych miały za zadanie przygotować młodych adeptów sportu do treningu ukierunkowanego na wyższy poziom.

W drugim etapie szkolenia, w klasach VII-VIII, zawodnicy doskonalili poznane umiejętności i uczyli się nowych elementów koszykarskiego rzemiosła. Coraz większe znaczenie w treningu miała taktyka gry oraz rozwijanie współpracy między zawodnikami, zarówno w obronie, jak i w ataku. Młodzi koszykarze uczyli się jak rozwiązywać proste sytuacje meczowe będąc w ataku (rozgrywanie przewagi: 2:1, 3:2) oraz współpracy opartej na zasadach „spaceingu” (od 2x2 do 5x5). Natomiast w obronie zawodnicy rozwijali swoje cechy wolicjonalne, takie jak: walka do końca, nieustępliwość, odwaga oraz umiejętności taktyczne: współdziałanie w obronie na zasadzie „trójkątów obronnych” na każdej wysokości boiska. Nadrzędnym celem zajęć w tym dwuletnim okresie było przygotowanie do treningu na najwyższym poziomie, z wykorzystaniem optymalnych możliwości rozwojowych ucznia i przygotowania ogólnego oraz specjalistycznego nabytego w latach poprzednich.

Podczas całego cyklu szkolenia niezwykle ważna była moja współpraca ze Słupskim Towarzystwem Koszykówki Czarni. Dzięki niej zawodnicy, na co dzień uczęszczający do oddziałów sportowych, w weekendy brali udział w rozgrywkach Pomorskiego Okręgowego Związku Koszykówki oraz Polskiego Związku Koszykówki, reprezentując STK Czarni. Stanowiło to niezwykle ważny element treningu, dający możliwość weryfikacji swoich umiejętności. Wyjątkowo uzdolnieni koszykarze, w ramach współpracy z klubem sportowym, uczestniczyli dodatkowo w programach Polskiego Związku Koszykówki: Młode Asy Parkietów oraz KOSSM – Koszykarski Ośrodek Sportowego Szkolenia Młodzieży. Na zajęciach tych zawodnicy doskonalili swoje indywidualne umiejętności. Nieodzownym elementem szkolenia był też udział zawodników w obozach sportowych i ogólnopolskich turniejach towarzyskich. Niezwykle ważną wartością „dodaną” podczas całego okresu nauki było wsparcie środowi-

ska lokalnego i całej społeczności szkolnej. Uczniów podczas meczy dopingowali rodzice oraz koleżanki i koledzy – pozytywnie wspierając zespół bez względu na wynik sportowy.

Sukcesy odnoszone przez moich podopiecznych nie miałyby miejsca, gdyby nie zaangażowanie innych osób pracujących w szkole. Nauczyciel wychowania fizycznego – trener, nie jest w stanie sam realizować zadań ukierunkowanych na rozwój ucznia zdolnego. Szkoła i wszystkie podmioty w niej działające, odpowiadają za stworzenie warunków dla uczniów zdolnych w celu przekonania ich do konieczności ciągłego rozwoju oraz samodzielnej pracy. Warunki do identyfikacji i rozwoju uczniów zdolnych ruchowo, na poziomie szkoły, w największym zakresie powinni stwarzać: prowadzący trener – nauczyciel WF, inni nauczyciele, wychowawca klasy, pedagog, psycholog, dyrektor szkoły.

Moja przygoda z klasami sportowymi przyniosła zamierzone efekty. Uczniowie uczęszczający do klas sportowych odnosili i odnoszą dalej sukcesy sportowe. Realizują swoje pasje i zainteresowania na wyższym poziomie w kategoriach wiekowych U-17 i U-19, w różnych klubach sportowych: STK Czarni Słupsk, GAK Gdynia, Trefl Sopot, SMS-COS Władysławowo.

Do najważniejszych osiągnięć uczniów klas sportowych SP 10 w Słupsku należy zaliczyć:

- Mistrzostwo Polski Szkół Podstawowych w minikoszykówce chłopców (Gdynia 2017),
- IV miejsce w Mistrzostwach Polski Młodzików U-14 PZKOSZ (Radom 2018),
- Laureat konkursu Energa Basket Cup i wyjazd na tygodniowy obóz koszykarski do Los Angeles w USA, dwóch zawodników: Alana Dudy, Kacpra Kozłowicza (Gdynia 2018),
- Mistrzostwo Polski Szkół Podstawowych w minikoszykówce chłopców (Katowice 2018),
- VII miejsce w Mistrzostwach Polski Młodzików U-14 POZKOSZ (Żary 2019),
- VI miejsce w Finale Ogólnopolskim Igrzysk Młodzieży Szkolnej w koszykówce 3x3 chłopców (Stargard 2022.)

Dodatkowo, w latach 2017-2022, 10 uczniów naszej szkoły reprezentowało województwo pomorskie (kadra województwa pomorskiego), w rozgrywkach EYBL (European Youth Basketball League) oraz Ogólnopolskiej Olimpiadzie Młodzieży (Eryk Adamiec, Alan Duda, Adam Kalinowski, Michał Oleksy, Filip Giec, Mateusz Biernacki, Kacper Kozłowicz, Filip Kubiś, Nikodem Oleksy, Michał Kozłowicz), a 3 zawodników zostało powołanych do młodzieżowych kadr narodowych (Alan Duda, Filip Giec, Kacper Kozłowicz).

Klasa sportowa sprzyja rozwojowi potencjału uczniów uzdolnionych sportowo. Choć 10 godzin WF-u w tygodniu może wydawać się sporą dawką ruchu, wcale tak nie jest. Światowa Organizacja Zdrowia

zaleca dzieciom w wieku szkolnym od 60 do 90 minut aktywności fizycznej dziennie. Specjaliści wskazują, że wbrew pozorom dzieci, które mają więcej ruchu, mimo wysiłku jaki w niego wkładają, uczą się szybciej. Jest to bezpośrednio spowodowane pobudzeniem układu krążenia. Świadome podejmowanie aktywności fizycznej to dbanie nie tylko o ciało, ale przede wszystkim o umysł. Większa liczba zajęć sportowych pozwala rozwinąć zainteresowania i pozytywnie wpływa na cały organizm, a przede wszystkim wyrabia nawyk aktywności fizycznej, która jest niezbędna w życiu każdego człowieka, zwłaszcza dziecka.

Większość dzieci, które uczęszczały do klas sportowych osiągała bardzo dobre wyniki w nauce. Młodzi sportowcy na co dzień są dobrze zorganizowani, bo muszą godzić treningi z nauką, obowiązkami domowymi i życiem prywatnym. Starty w zawodach, rywalizacja i współzawodnictwo przekładają się zaś na ich zwiększoną determinację w dążeniu do założonych celów i sprawne funkcjonowanie pod presją. Zwycięstwa dodają pewności siebie, przegrane natomiast uodparniają na ewentualne życiowe porażki. Współpraca w grupie podczas zawodów w przyszłości na pewno zaprocentuje też lepszymi kontaktami międzyludzkimi.

Sport kształtuje charakter zawodników – stają się oni zmotywowani do działania, posiadają silną wolę i chęć samorealizacji. W oddziale sportowym uczniowie uczestnicząc w grach i zabawach uczą się współpracy i działania w grupie. Sport kształtuje znakomite postawy koleżeńskie i uczy zdrowego współzawodnictwa. To umiejętności i cechy przydatne w dalszej edukacji i w całym dorosłym życiu.

Netografia:

1. Portal Oświatowy, <https://www.portaloswiatowy.pl/slowa-kluczowe/klasa-sportowa-5041> (dostęp 15.07.2022)
2. Wychowanie fizyczne – praca z uczniem zdolnym, Michał Bronikowski, Adam Kantanista, Agata Glapa, <http://www.bc.ore.edu.pl/Content/670/wychowanie+fizyczne+-+praca+z+uczniem+zdolnym.pdf> (dostęp: 13.07.2022)
3. Program szkolenia sportowego w koszykówce dla oddziałów sportowych, szkół sportowych oraz oddziałów mistrzostwa sportowego i szkół mistrzostwa sportowego
4. <https://www.gov.pl/web/sport/polski-zwiazek-koszykowki> (dostęp: 13.07.2022)

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 marca 2017 r. w sprawie oddziałów i szkół sportowych oraz oddziałów i szkół mistrzostwa sportowego (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r., poz. 2138); Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe; Ustawa z 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej.

Robert Kozłowicz

Konsultant ds. aktywności sportowej i promocji zdrowia w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Nauczyciel wychowania fizycznego i trener koszykówki od 22 lat pracujący z dziećmi i młodzieżą w Szkole Podstawowej nr 10 w Słupsku (do 31.08.2022) oraz w Słupskim Towarzystwie Koszykówki Czarni Słupsk.

Sylvia Prusiecka

Szukaj w ludziach dobrych cech

PRZYKŁADY PRACY ROZWIJAJĄCEJ POTENCJAŁ UCZNIĄ ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI

„To brak wiary w siebie sprawia, że ludzie boją się podejmować wyzwania” (Muhammad Ali). Od siedmiu lat pracuję z dziećmi, które potrzebują wsparcia w rozwoju. Nie jest to proste zadanie, wymaga od nauczyciela cierpliwości, wnikliwej obserwacji oraz odkrywania przed uczniem jego własnych talentów. Chcę podzielić się przykładami

ze swojej pracy jak wspierać ucznia z dysfunkcjami, jak umożliwić mu osiągnięcie sukcesów na miarę jego możliwości.

Aby podkreślić wagę przesłania, wplotę do swoich rozważań przemyślenia wynikające z doświadczenia innych ludzi, „złote myśli”, które doskonale wpisują się w treść tego przekazu:

1. „Talent – to robić z łatwością coś, co dla innych jest trudne. Robić coś co niemożliwe dla talentu – to geniusz” (Henri Amiel). Rozwijanie potencjału ucznia, to nie tylko praca z uczniem zdolnym, osiągającym sukcesy w konkursach i olimpiadach.

2. „Szukaj w ludziach dobrych cech. Wielu z nas poświęca zbyt dużo czasu na poszukiwanie wad ludzi, z którymi ma do czynienia” (Robert Cialdini). Każdy człowiek rodzi się z jakimś potencjałem, to baza do pracy dla rodziców i nauczycieli. Umiejętne wyłuskanie tej perełki jest szczególnie ważne dla samego jej właściciela, to niejednokrotnie stanowi o jego rozwoju osobistym. Obserwuj dziecko. Zwracaj uwagę, co lubi robić, jakie czynności świetnie mu idą i sprawiają największą frajdę. Rozwijanie talentów wpływa na ogólny rozwój młodego człowieka.

3. „Sukces jest sumą małych wysiłków powtarzanych dzień po dniu” (John Collier). Zniechęcenie, brak wiary we własne możliwości, porównywanie się z rówieśnikami, świadomość własnych braków – to tylko niektóre przeszkody w drodze do sukcesu. Zadaniem nauczyciela jest cierpliwe usuwanie tych kłód drobnymi krokami. Ważne jest, aby cieszyć się z każdego sukcesu. Toczmy małe bitwy, gdzie cza-

sem zdarzy się nam przegrać, ale pamiętajmy, że walka wciąż się toczy. Ważne, aby białej chorągwi nie wywieść przed czasem. Kiedy komunikat ze strony nauczyciela jest wciąż zachętą i mobilizacją, to zmagania będą uwieńczone sukcesem – dużym lub mniejszym..., ale nie porażką.

4. „Sztuka życia – to cieszyć się małym szczęściem” (Phil Bosmans). Co może być takim sukcesem? Jak postrzega to uczeń? Jakie są efekty pracy nauczyciela?

Postaram się odpowiedzieć na te pytania opowiadając historie kilku uczniów z różnymi dysfunkcjami, z którymi miałam przyjemność pracować (imiona dzieci zostały zmienione).

Kamila – dziewczynka z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, przejawiająca wyjątkowe zdolności plastyczne. Uczennica zdaje sobie sprawę, że na lekcji nie potrafi tak sprawnie czytać jak jej rówieśnicy, w wielu kwestiach nie zajmuje zdania, bo nie wie i nie rozumie. W indywidualnych rozmowach z nauczycielem nieśmiało opowiada o potrzebie akceptacji ze strony koleżanek i kolegów z klasy. Nie ma odwagi, żeby głośno wypowiadać się na forum z obawy przed tym, że inni będą się śmiać. Kiedy opowiada o swoich uczuciach tworzy komiks, przelewa swoje emocje na papier. To czego nie potrafi wyrazić werbalnie – rysuje.

Dzieci posiadają swobodną ekspresję twórczą, swój naturalny potencjał. Można to wykorzystać jako metodę w terapii czy rewalidacji, aby zrozumieć co uczeń czuje, z czym się zmagają, jak mu pomóc. Kamila była dla mnie wielkim wsparciem, kiedy trzeba było przygotować plakaty czy afisze na różne szkolne uroczystości. Jej prace publikowano w Wirtualnej Gazecie Szkolnej, a dzięki temu, że były, każdy mógł przeczytać, że to właśnie Kamila jest ich autorką. Nikt w klasie nie rysował tak ładnie i nie był w stanie jej dorównać. Dziewczynka wiedziała o tym, a to budowało w niej poczucie własnej wartości i dawało ogromną satysfakcję. Kamila ukończyła szkołę podstawową, wiem że nadal rysuje.

Rysiu – chłopiec z zespołem Aspergera. Interesuje go funkcjonowanie urządzeń mechanicznych. Lubi rysować przedmioty mechaniczne, różne plany i projek-

ty. Czas izolacji podczas pandemii nasilił u niego objawy zniechęcenia i brak wiary we własne możliwości. Nawet ulubione gry komputerowe nie sprawiały mu radości i satysfakcji. Nasilił się lęk przed porażką, przed tym co stanie się po ukończeniu klasy ósmej. Uczeń stał się opryskliwy i buntowniczy, nie wykazywał żadnej ochoty do współpracy.

Cierpliwością i łagodnością zdobywa się góry, kruższczy mury. To nie była łatwa praca, ale żmudna i trudna, aby krok po kroku przekonać tego młodego człowieka o jego własnej wartości. Ogromnie ważna była współpraca z rodzicami, którzy sami potrzebowali wsparcia. Wymiana informacji, podejmowanie wspólnych działań z całym zespołem nauczycieli ostatecznie zaowocowało sukcesem. Kiedy młody człowiek widzi, że inni też przeżywają coś podobnie jak on, to jest mu łatwiej stawić czoła swoim problemom, bo wie, że nie jest sam. W mojej pracy z Rysiem bardzo pomocny okazał się dostępny w internecie cykl dla dzieci i młodzieży „eMocje – Porozmawiajmy. Otwarcie i bez tabu” oraz obejrzenie na youtube wystąpienia Filipa Skury, chłopca z ZA – „Dlaczego w szkole jest tak trudno? Moja perspektywa”. Lęk, strach i niewiara zostały pokonane. Rysiu zdał egzamin ósmoklasisty z bardzo dobrym wynikiem z matematyki i języka angielskiego, dostał się też do wymarzonej szkoły.

Magda – dziewczynka z niepełnosprawnością w stopniu lekkim, o dobrym i wrażliwym sercu. Pomaganie i serdeczność, to jej ukryte predyspozycje, które długo były przechowywane na dnie serca. Wielu młodych ludzi ubiera dzisiaj różne maski: kłowna, twardziela, aroganta. Aby zaimponować rówieśnikom obrażają, kompromitują i gnębą tych bardziej wrażliwych. To spotkało też Magdę, szczerą dziewczynkę, która pragnęła przyjaźni i akceptacji. Swoją potrzebę niesienia pomocy znalazła w służeniu innym potrzebującym. Chętnie angażuje się do pomocy przy ważeniu i noszeniu nakrętek zbieranych na rzecz podopiecznych Fundacji dla Dzieci Niepełnosprawnych „Nadzieja” w Słupsku. Komunikaty zwrotne budujące jej poczucie wartości to: jesteś ważna i potrzebna, ofiarujesz swoje serce innym. Wiele razy niekłamana wdzięczność wypływała w jej kierunku, bo zawsze była chętna do pomocy, kiedy nie było nikogo innego. Ona sama wyraża podziękowanie wręczając samodzielnie wykonaną laurkę z odręcznie napisanym jednym zdaniem, czy własnoręcznie wykonaną wyklejankę z koralików. Prace jej nie idą na dno szuflady. Obdarowani zawsze eksponują je w widocznym miejscu. Magda czuje się doceniona. Jej postawa jest bezcenną lekcją empatii i wrażliwości dla innych.

Wojtek – uczeń z dysfunkcją słuchu, który dopiero po okresie edukacji wczesnoszkolnej uzyskał orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Chłopiec o przeciętnych zdolnościach intelektualnych, za to z łobuzerskim uśmiechem na twarzy. W początkowym

etapie pracy rewalidacyjnej zauważalne były znaczne trudności z czytaniem i rozumieniem dłuższych tekstów, przyswajaniem abstrakcyjnych pojęć i nowych terminów, popełnianiem błędów w prawidłowym zapisie wyrazów, myleniem głosek o podobnym brzmieniu, formułowaniem poprawnych gramatycznie wypowiedzi oraz ograniczony zasób słownictwa biernego i czynnego. Kluczem do sukcesu okazały się wzmacniające, pozytywne komunikaty: świetnie ci poszło, dobrze sobie z tym poradziłeś, jesteś kreatywny, masz niesamowite poczucie humoru. To budowało jego poczucie własnej wartości i pozwoliło na to, że z coraz większym zaangażowaniem współpracował z nauczycielem w pokonywaniu własnych słabości i dysfunkcji. Uczestniczył też w zajęciach obserwowanych przez innych nauczycieli, od których słyszał słowa uznania. Traktował pracę nad sobą i współpracę z nauczycielem poważnie, nie tylko na zasadzie zaliczonej godziny. Nie wzbierał się przed braniem udziału w zabawach edukacyjnych, które z pozoru wydawały się „dziecinne”, jednak ostatecznie przynosiły dużo radości i satysfakcji.

Trzy lata wytrwałej pracy przyniosły wymierne efekty. Wojtek zdecydowanie lepiej radzi sobie z mową opowieściową, formułowaniem poprawnych odpowiedzi, z różnicowaniem głosek o podobnym brzmieniu. Popełnia nieznaczne błędy, typowe dla niedosłuchu (opuszczanie bądź mylenie liter) podczas głośnego czytania. Chłopiec poczynił zdecydowane postępy jeśli chodzi o pamięć słuchową oraz analizę i syntezę słuchową. Z rozmów przeprowadzonych z wychowawcą klasy wynika, że umiejętności komunikacyjne i sprawność językowa ucznia znacznie wzrosła.

„Bogactwem człowieka są: uśmiech, przyjazny gest, pogodne słowo” (Phil Bosmans). Dzielimy się więc tym bogactwem z naszymi uczniami. Każdy z nich jest niepowtarzalny i wyjątkowy. Bądźmy tymi, którzy pomogą im spojrzeć na siebie nie z perspektywy krzywego zwierciadła. Czy to wydaje się proste? ... Nie! Czy zawsze się udaje?...Nie! Ale próbować trzeba i warto. Powyższe historie są tego przykładem i zachętą do owocnej pracy, gdzie czasem siejemy we łzach, ale zbieramy z radością.

Netografia:

- Wszystkie cytaty: <https://marcinmanka.com/cytaty/> (dostęp: 28.08.2022)

Sylwia Prusiecka

Absolwentka Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku o specjalności pedagogika opiekuńczo-wychowawcza. Ukończone studia podyplomowe z zakresu oligofrenopedagogiki, tyflopädagogiki i surdopedagogiki. W zawodzie nauczyciela od 2013 r. w Szkole Podstawowej w Kobylnicy. Od 2016 r. jako nauczyciel rewalidacji. Koordynator Szkolnej Kasy Oszczędności.

Adrianna Wisłocka

Bryły są i w warzywniaku... JAK WSPIERAM MATEMATYCZNE POTENCJAŁY UCZNIÓW

Obecnie szkoła dużo uwagi poświęca wspieraniu uczniów, którzy mają trudności w nauce. Jednocześnie bywa tak, że zapomina się o potrzebach, jakie mogą mieć uczniowie uzdolnieni. A przecież uczeń o dużym potencjale edukacyjnym też napotyka na swojej drodze wyzwania. To od nas, nauczycieli, zależy czy zauważymy je i w odpowiednim momencie zareagujemy.

Uczeń uzdolniony bardzo często trzyma się na ubożu. Może zmagać się z presją rówieśników, którzy zadrąszczą mu wyniki. Ogrom obowiązków szkolnych oraz chęć bycia dobrym ze wszystkiego może pozbawić go sił i chęci do rozwijania swoich pasji. Bywają też uczniowie uzdolnieni kierunkowo, którzy nie zawsze na pierwszy rzut oka są zauważani na tle klasy. Co zatem zrobić, aby wspomóc rozwój takich uczniów? Jak zauważyć, a potem pokazać im samym, że mają niezwykle umiejętności? Jak wzmocnić ich motywację do samorozwoju?

Najważniejsza jest dobra obserwacja uczniów. Nie zawsze przecież łatwo jest dostrzec ukryty potencjał ucznia. Może to być indywidualna umiejętność niezwiązana z przedmiotem, który wykładamy. Ale jeśli umiejętność ją wykorzystamy, to możemy nim zaciekać ucznia.

Jako nauczycielka matematyki staram się zachęcić wszystkich uczniów do nauki tego przedmiotu. Oczywiście nie jest to łatwe zadanie. Dlatego wykorzystuję różnego typu aktywności, które pozwalają moim uczniom poznać matematykę w praktyczny sposób. Przekonują się, że nie na darmo nazwano ją królową nauk. Jeśli się dobrze rozejrzeć, to jest widoczna wokół i potrzebna 24 godziny na dobę.

Aby zaciekać uczniów przedmiotem organizuję konkursy fotograficzne, które pomagają dostrzec harmonię i piękno matematyki. W tym celu zabieram moich uczniów na wycieczki po okolicy. Wspólnie obserwujemy i fotografujemy. Jest to dla nich zachętą do dalszych poszukiwań i przygotowania prac na konkurs. Wielu z nich ze zdziwieniem zaczyna dostrzegać, że świat wielokątów zobaczymy na przykład podczas mycia zębów, bo kafelki w łazience, to przecież mozaika z czworokątów. Z kolei proste prostopadłe i równoległe, to chociażby ulice na planie miasta, struny w gitarze czy szyny kolejowe. A skalę stosujemy kiedy coś powiększamy lub pomniejszamy za pomocą komputera czy ksera. A bryły? Są i w warzywniaku i w plastrze miodu czy torcie, a nawet w przestrzeni kosmicznej.

Dużo radości sprawia moim uczniom przygotowywanie prac na Wojewódzki Konkurs Matematyczno-Plastyczny organizowany przez Szkołę Podstawową w Silnie. Już od września czekają, kiedy będą mogli zaprojektować i wykonać prace na podany temat. Jest to świetna okazja, aby znaleźć i pokazać ukryte talenty, rozwinąć

nowe umiejętności, popracować nad cierpliwością czy precyzją. Dla mnie to czas, żeby ich lepiej poznać oraz zachęcić do dalszej pracy nawet tych uczniów, którzy mają niewielkie zdolności matematyczne.

Z kolei inaczej przedstawia się praca z uczniem uzdolnionym matematycznie. Wymaga od nauczyciela specjalnego podejścia. Jego zadaniem jest pokazanie mu nietuzinkowych rozwiązań lub zastosowań matematyki oraz zarażenie go pasją. To wymaga dobrego przygotowania i poświęcenia uczniowi należytej uwagi oraz czasu. Dobrym sposobem na rozwój zdolności matematycznych uczniów jest udział w Lidze Matematycznej im. Zdzisława Matuskiego, konkursie organizowanym przez Instytut Nauk Ścisłych i Technicznych Akademii Pomorskiej oraz I Liceum Ogólnokształcące w Słupsku. Rozwiązywanie zadań wymaga od młodych matematyków wyobraźni oraz oryginalnych pomysłów na znalezienie odpowiedzi na postawione pytania. Często należy rozważyć różne alternatywy i hipotezy, a potem sprawdzić ich prawdziwość. To pobudza ciekawość poznawczą i radość, mimo że zadania są dość trudne.

Z kolei Ogólnopolski Konkurs Matematyczno-Ekonomiczny „Ekonomat” organizowany przez Szkołę Podstawową nr 2 w Miastku pomaga uczniom zdobyć wiedzę i umiejętności ekonomiczne. Tematyka oraz wymagania konkursu obejmują treści matematyczne oraz zagadnienia z ekonomii i bankowości. W czasie przygotowań uczeń musi poszukać i przyswoić wiedzę z nowej dla niego dziedziny oraz nauczyć się wykorzystać umiejętności matematyczne w praktyce.

A zatem okazuje się, że nauczyciel we współczesnej szkole może wspierać ucznia w rozwijaniu jego pasji i talentów poprzez różnego typu aktywności, uwzględniając jego zróżnicowane potrzeby rozwojowe i edukacyjne. Trzeba jednak pamiętać, że uczeń uzdolniony, to młody człowiek, który nie zawsze wierzy w swoje siły i umiejętności, dlatego musimy pokazać mu, że cieszymy się, gdy odnosi sukcesy. Z drugiej strony, kiedy nie zawsze tak jest, to naszym zadaniem jest dalszy rozwój jego potencjału. On musi czuć, że będziemy go wspierać, gdy odnosi sukcesy, ale jeszcze bardziej, gdy coś mu się nie uda.

Wspaniale jest, gdy uda się nam spotkać na swojej drodze młodego człowieka, którego zarazimy pasją. Nie chodzi tylko o to, aby zdobył umiejętności, ale żeby rozwiązywanie problemów matematycznych sprawiało mu radość. Wymaga to od nas zaangażowania i ciągłego poszukiwania ukrytych talentów.

Adrianna Wisłocka

Nauczyciel matematyki w Szkole Podstawowej w Biesowicach.

Dariusz Gancewski

Z Erasmusem w kompetencje cyfrowe

W roku 2021 Szkoła Podstawowa im. Mariana Rejewskiego w Stołczynie, jako jedna z nielicznych szkół w Polsce, zdobyła akredytację w programie Erasmus+. Dzięki temu przedsięwzięciu nauczyciele i uczniowie będą mogli przez najbliższe 5 lat korzystać z uproszczonej formy zdobywania grantów na organizację mobilności zagranicznych. Do tej pory w roku szkolnym 2021/22 w 11 zagranicznych kursach językowych i szkoleniach metodycznych na Malcie i we Włoszech wzięło udział 9 nauczycieli, a 22 uczniów wraz z 4 opiekunami uczestniczyło w krótkoterminowej grupowej mobilności w Toskanii. Na zorganizowanie tych działań szkoła otrzymała 47 050 Euro ze środków programu Erasmus+.

Nauczyciele podczas 5-dniowych kursów językowo-metodycznych, oprócz rozwijania umiejętności komunikacji w języku angielskim we współpracy w międzynarodowych grupach, doskonalili swój warsztat komputerowy. Poznali wiele użytecznych aplikacji tworząc zajęcia i projekty graficzne z użyciem narzędzi: Canva, Ed Puzzle, Animoto, Genially, Wordwall, Goosechase i Flipped Classroom. W czasie wyjazdów zagranicznych znaleźli też czas na poznanie walorów turystycznych Malty i Włoch.

W czasie ostatniego wyjazdu (12-18.06.2022) polscy i włoscy uczniowie brali udział w plenerowych zajęciach komunikacyjnych z języka angielskiego. W mieszanych grupach wspólnie rozwiązywali zadania w przygotowanych przez nauczycieli grach ulicznych w miastach Toskanii: Montepulciano, San Gimignano, Siena, Florencja, Piza i Chianciano Terme.

Nauczyli się, jak współdziałać, wykorzystując najnowsze technologie komunikacyjne (do wykonania zadań potrzebowali internetu i telefonów komórkowych). Komunikację językową mogli rozwijać już wcześniej, bo wielu z nich przed wyjazdem wymieniało e-maile z włoskimi rówieśnikami ze szkoły w Montepulciano. Uczestnicy mobilności poznali też uroki spędzania wolnego czasu przy międzynarodowych grach karcianych i planszowych (Uno i Rummicub).

Dzięki programowi Erasmus+ w mobilności edukacyjnej mogli wziąć udział wszyscy zainteresowani uczniowie, a jedynymi warunkami udziału było bardzo dobre zachowanie oraz umiejętność podstawowej komunikacji w języku angielskim.

Uczestnikom najbardziej podobało się rozwiązywanie zadań w plenerowych grach ulicznych, kontakt z włoskimi rówieśnikami, najlepsze na świecie włoskie Gelato oraz niespodziewana kąpiel w ciepłym morzu.

Na stronie internetowej szkoły (spstolczno.pl) w zakładce Erasmus zapraszamy do obejrzenia krótkich relacji z wyjazdów. W odniesieniu do zrealizowanych w tym roku mobilności rzeczywiście można potwierdzić hasło reklamowe programu: „Erasmus+ zmienia życie, otwiera umysły”.

Dariusz Gancewski

Nauczyciel języka polskiego i języka angielskiego w Szkole Podstawowej im. Mariana Rejewskiego w Stołczynie. Szkolny koordynator działań w zakresie programu Erasmus+.

Erasmus+
Zmienia życie, otwiera umysły

Edukacja szkolna

Marta Kaczmarek

Erasmus+

POZYTYWNE ASPEKTY REALIZACJI PROJEKTÓW MOBILNOŚCI KADRY EDUKACJI SZKOLNEJ

W latach 2019-2022 Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 10 im. Polonii w Słupsku realizowała w ramach programu Erasmus+ w Akcji KA1 Mobilność kadry edukacji szkolnej, dwa projekty: „Szkoła przyszłości” oraz „Lepszy nauczyciel – lepsza szkoła”. Oba przedsięwzięcia poświęcone były rozwojowi kadry pedagogicznej.

Dlaczego Erasmus+ dla nauczycieli?

Wszystkie akcje programu Erasmus+ mają na celu wyrównanie szans, wspieranie w ramach uczenia się i kształcenia przez całe życie, podniesienie wyników w nauce, wzmocnienie zmysłu inicjatywy i przedsiębiorczości, zwiększenie świadomości międzykulturowej, a co za tym idzie zrównoważony wzrost gospodarczy, tworzenie nowych miejsc pracy, wsparcie dla innowacji oraz wzmacnianie tożsamości europejskiej.

W internecie można znaleźć opisy szeregu zrealizowanych i upowszechnionych projektów w ramach programu Erasmus+. Część z nich skupiała się przede wszystkim na działaniach z uczniami, inne na praktykach zawodowych, kolejne dawały możliwość rozwoju sportowych pasji, ale jest też sektor poświęcony doskonaleniu nauczycieli. Umożliwia on kadrze szkolnej między innymi: dalsze kształcenie się, wymianę dobrych praktyk, rozwijanie umiejętności miękkich oraz przełamywanie barier językowych.

Nauczyciele mają sposobność uczyć się i rozwijać, biorąc udział w różnych szkoleniach w krajach Unii Europejskiej. Platforma School Education Gateway posiada bazę instytucji, które realizują tego typu zajęcia. Kursy organizowane są w różnych krajach i placówkach. Prowadzone są głównie w języku angielskim, ale też występują w języku niemieckim. Oprócz zajęć firmy oferują pomoc w zakwaterowaniu i organizacji czasu wolnego pod kątem integracji kulturowej i wymiany doświadczeń pomiędzy uczestnikami. Inną możliwością, równie atrakcyjną, jest tzw. job shadowing, która polega głównie na obserwacji pracy innego nauczyciela w szkole za granicą. Taki uczestnik mobilności staje się wówczas cieniem osoby – nauczyciela/profesora – która prowadzi zajęcia szkolne. Uczestniczy we wszystkich podejmowanych przez niego działaniach, jak również spędza z nim czas poza godzinami pracy. Organizacja taka daje szansę nauczycielowi na rozwój zawodowy, językowy, kulturowy i osobisty.

Zwiększa jego kompetencje, poszerza wiedzę o praktykach, strategiach i systemach kształcenia oraz szkolenia dzieci i młodzieży, wpływa na lepszą jakość pracy na rzecz uczniów, na większe zrozumienie i wrażliwość w odniesieniu do wszelkich przejawów różnorodności kulturowej. W efekcie nauczyciel wykazuje się lepszą znajomością języków obcych, doskonali kompetencje cyfrowe, jest bardziej zmotywowany i czuje satysfakcję z codziennej pracy.

Powyższe działania przynoszą pozytywne i długotrwałe skutki nie tylko samym uczestnikom, ale również organizacjom/szkołom, z których pochodzą pedagodzy. Nauczyciel otwarty, kompetentny, posiadający doświadczenie i nowe narzędzia edukacyjne na poziomie europejskim wpływa na innowacyjność i atrakcyjność programów nauczania oraz ofertę szkoły, w której pracuje, na skuteczniejsze działanie na rzecz społeczności lokalnej, na bardziej nowoczesne, dynamiczne i profesjonalne środowisko wewnątrz organizacji oraz na ulepszone metody i praktyki działań codziennych.

Korzyści z udziału kadry w mobilnościach – nauczyciel, uczeń, rodzic i szkoła

W Szkole Podstawowej nr 10 w Słupsku, w ramach realizacji projektu przeprowadzono warsztaty dla kadry i osobno dla środowiska lokalnego na temat: *Jak udoskonalić swoje publiczne wystąpienia – perspektywa nauczyciela, Jak powstrzymać przemoc i cyberprzemoc w szkołach oraz promować społeczne i emocjonalne uczenie się*, a także spotkanie dla przyszłych potencjalnych beneficjentów, podczas którego jeden z projektów został przedstawiony od podstaw. Szkolenia przeprowadzone zostały dla rady pedagogicznej, a następnie przy współpracy z ODN w Słupsku – dla zainteresowanych nauczycieli, wychowawców, dyrektorów, pedagogów ze szkół w regionie. Była to doskonała forma przekazania wiedzy osobom zainteresowanym ze środowiska lokalnego, w ramach akcji upowszechniającej projekt.

Materiały przygotowane na szkolenia udostępniono na stronach internetowych szkoły, miasta, Facebooku (<https://tiny.pl/wqm45>) i Instagramie. Przygotowany został również artykuł o jednej z mobilności, opublikowany w „Informatorze Oświatowym”, kwartalniku ODN w Słupsku (nr 1/2022, s. 15).

Kolejnym kluczowym elementem realizacji projektów Erasmus+ dla kadry edukacji szkolnej jest udział dzieci w konkursach szkolnych i projektach międzynarodowych, powiązanych z tematem lub miejscem, w którym się odbywał. Uczniowie przygotowywali prezentacje na temat regionu, jego historii lub nagrywali własne filmy dotyczące życia prywatnego, umieszczane później na platformie eTwinning – w ramach dzielenia się osobistymi doświadczeniami. Mieli okazję niejednokrotnie wymienić się kartkami świątecznymi ze szkołami w Hiszpanii lub Rumunii albo uczestniczyć w wyzwaniami sportowych (szczegóły: <https://tiny.pl/wqm4c>). Dzieci wykazały się kreatywnością w wielu przedsięwzięciach. Przygotowano film przedstawiający szkołę w języku angielskim (<https://youtu.be/Ox0MIKzWY0U>), który był wykorzystany w licznych działaniach międzynarodowych, np.: *Places worth seeing in Greece and Poland* (szczegóły: <https://tiny.pl/wqm4l>), *A day in my life* (szczegóły: <https://tiny.pl/wqm4n>), czy *Jumping Jacks* (szczegóły: <https://tiny.pl/wqm42>). Dzięki podjętym działaniom większy odsetek uczniów miał możliwość rozwijania swoich umiejętności interkulturowych, interpersonalnych i językowych.

Jest wiele sposobów na ciekawą realizację projektu z uczniami oraz możliwości przekazywania wiedzy i dzielenia się doświadczeniem przez nauczycieli biorących udział w mobilności. Wymieniłam niektóre spośród wielu przeprowadzonych w naszej społeczności szkolnej. O wszystkich działaniach informujemy na stronie internetowej: <https://sp10slupsk.edupage.org/>

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi nr 10 im. Polonii w Słupsku jest placówką, która stale poszukuje nowych rozwiązań, podejmuje dodatkowe działania i doskonali metody pracy. Udział w projektach Erasmus+ również wpływa na osiągnięcia dydaktyczne naszych uczniów oraz pozycję szkoły w rankingach oświatowych.

Spostrzeżenia koordynatora projektu

Jako osoba koordynująca oba projekty w SP 10 w Słupsku zachęcam do pisania wniosków Erasmus+ o dofinansowanie kursów dla nauczycieli różnych placówek oświatowych. Jest to świetna forma rozwoju osobistego wzbogacająca narzędzia i metody pracy z uczniem i rodzicem. Daje możliwości poznania strategii, jak inne zagraniczne szkoły radzą sobie z problemami edukacyjnymi w dzisiejszych czasach. Wymiana dobrych praktyk otwiera nauczycieli i ukazuje im nowe możliwości. To ma ogromny wpływ na ich pracę w zespole i na zapobieganie tzw. wypaleniu zawodowemu. Albert Einstein powiedział: „Rozwój intelektualny należy rozpocząć w momencie narodzin i zakończyć dopiero w chwili śmierci”, a program Erasmus+ oferuje możliwość nauki przez całe życie.

Netografia:

- <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/pl/programme-guide/part-b/key-action-1> (dostęp: 26.07.2022)

Marta Kaczmarek

Nauczyciel języka angielskiego, koordynator projektów Erasmus+ KA1 Szkoła Przyszłości oraz Lepszy nauczyciel – Lepsza Szkoła w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 10 im. Polonii w Słupsku. Absolwentka studiów podyplomowych z zakresu oligofrenopedagogiki i surdopedagogiki.

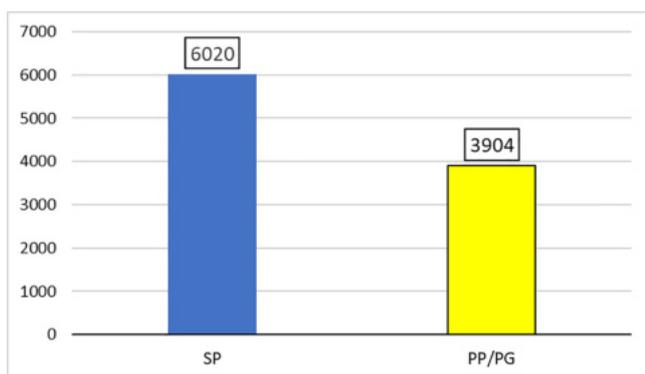
dr Anna Kreft

Zdolni z Pomorza na szóstkę POMORSKA LIGA ZADANIOWA ZDOLNI Z POMORZA W ROKU SZKOLNYM 2021/2022

Szósta edycja Pomorskiej Ligi Zadaniowej (PLZ) *Zdolni z Pomorza* organizowana przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku w roku szkolnym 2021/2022 odbyła się zgodnie z standardowym trybem – po dwóch edycjach realizowanych w nieszablony sposób z uwagi na panującą sytuacją epidemiczną w Polsce.

PLZ *Zdolni z Pomorza* to 3-etapowy konkurs skierowany do dzieci i młodzieży, wykazujących się uzdolnieniami z następujących przedmiotów: **matematyka, fizyka, informatyka, biologia, chemia, przedmioty rozwijające kompetencje społeczne**. 9924 osoby – tylu młodych zdolnych z województwa pomorskiego przystąpiło do konkursu. W PLZ *Zdolni z Pomorza* biorą udział przedstawiciele szkół ze wszystkich powiatów województwa pomorskiego. W bieżącym roku szkolnym wzięło w niej udział 6020 uczniów ze szkół podstawowych (SP) i 3904 uczniów ze szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych (PP/PG) (Ryc.1).

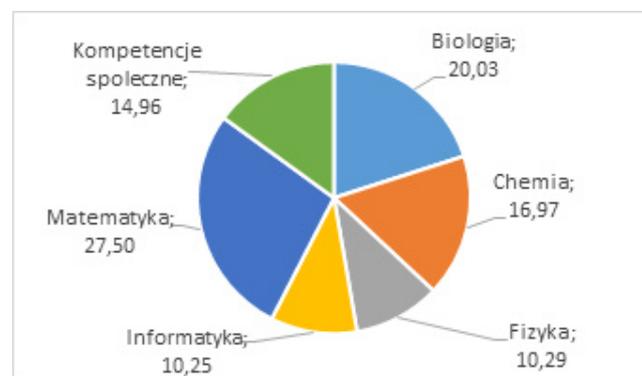

Ryc. 1. Liczba uczestników Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* w roku szkolnym 2021/2022 (SP – szkoły podstawowe, PP/PG – szkoły ponadpodstawowe/szkoły ponadgimnazjalne)

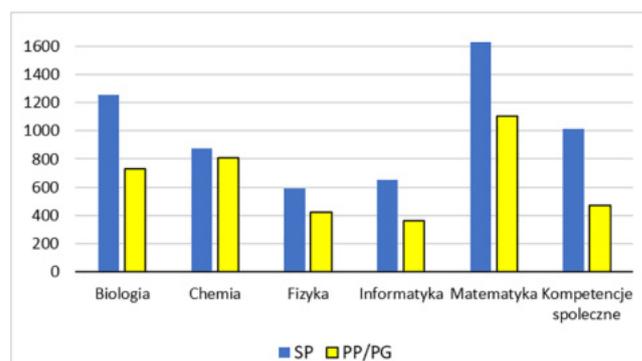
Najwięcej uczniów startowało w konkursie z matematyki, następnie z biologii, chemii, z przedmiotów rozwijających kompetencje społeczne oraz fizyki i informatyki (Ryc.2). Rozkład liczby uczestników ze SP i PP/PG z poszczególnych przedmiotów różnił się

nieznacznie (Ryc.3). Największa grupa uczniów startowała w konkursie z matematyki zarówno ze SP, jak i PP/PG. Ranking uczestnictwa w konkursie dla SP oraz PP/PG przedstawiał się następująco:

Przedmiot	Liczba uczestników	
	SP	PP/PG
matematyka	1626	1103
biologia	1255	733
przedmioty rozwijające kompetencje społeczne	1013	472
chemia	876	808
informatyka	655	362
fizyka	595	426

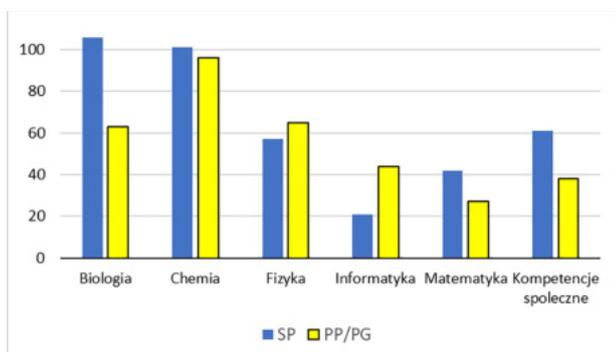

Ryc. 2. Liczba uczestników Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* w roku szkolnym 2021/2022 (w %).

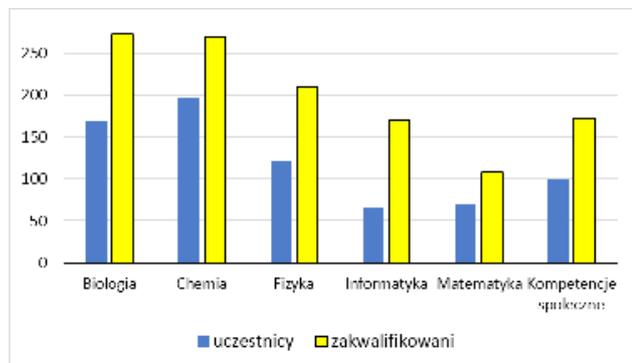

Ryc. 3. Liczba uczestników etapu kwalifikacyjnego Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* w roku szkolnym 2021/2022

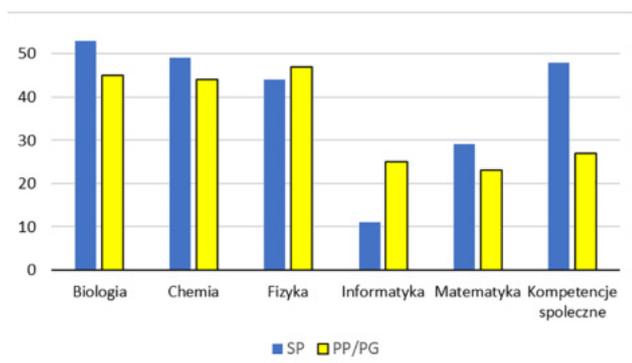
Do etapu powiatowego zostało zakwalifikowanych najwięcej uczniów z biologii i chemii, a następnie fizyki i przedmiotów rozwijających kompetencje społeczne, ostatnie dwie pozycje zajęła matematyka i informatyka (Ryc. 4). Niestety dość duża grupa uczniów spośród zakwalifikowanych do etapu powiatowego do niego nie przystąpiła (Ryc. 5). Być może zadania okazały się za trudne, albo zabrakło motywacji, czy też wyznaczony limit czasowy do wykonania zadań okazał się zbyt krótki.... Należy dodać, że konkurs na etapie powiatowym odbywał się w formie zdalnej i uczniowie zakwalifikowani do tego etapu mogli samodzielnie, nawet i w ostatniej chwili, podjąć decyzję o uczestnictwie w konkursie znając pytania. Wszystkie zakwalifikowane osoby otrzymały komplet zadań do rozwiązania.

Ryc. 4. Liczba uczestników etapu powiatowego Pomorskiej Ligi Zadaniowej Zdolni z Pomorza w roku szkolnym 2021/2022

Ryc. 5. Liczba uczestników oraz osób zakwalifikowanych do etapu powiatowego Pomorskiej Ligi Zadaniowej Zdolni z Pomorza w roku szkolnym 2021/2022

Ryc. 6. Liczba uczestników etapu wojewódzkiego Pomorskiej Ligi Zadaniowej Zdolni z Pomorza w roku szkolnym 2021/2022

Do etapu wojewódzkiego najwięcej osób zakwalifikowało się z biologii i chemii, a następnie fizyki, kompetencji społecznych oraz matematyki i informatyki (Ryc. 6).

Konkurs cieszy się nieustannym zainteresowaniem wśród dzieci i młodzieży. Organizatorzy są przekonani, że zapisane w Regulaminie cele konkursu są realizowane. W tym miejscu zostanie przytoczony fragment Regulaminu PLZ Zdolni z Pomorza wymieniający cele edukacyjne i wychowawcze konkursu: 1. Popularyzacja przedmiotów ścisłych i rozwijających kompetencje społeczne. 2. Motywowanie do promowania wartości pracy nad rozwojem swoich uzdolnień. 3. Rozbudzanie i rozwijanie zainteresowań uczniów oraz wspieranie ich uzdolnień kierunkowych. 4. Stwarzanie sytuacji pobudzających uczniów do twórczego myślenia i sprawdzania nabytych umiejętności. 5. Wdrażanie do samokształcenia i samorozwoju. 6. Inspirowanie uczniów do obserwacji otaczającego świata, stwarzanie możliwości wykonywania doświadczeń/eksperymentów, prowadzenia obserwacji – biologicznych, chemicznych i fizycznych, ilustrujących procesy zachodzące wokół człowieka. 7. Kształtowanie umiejętności posługiwania się metodą naukową w praktyce i teorii. 8. Kształtowanie zdolności do konstruktywnego porozumiewania się w różnych sytuacjach komunikacyjnych, wyrażania różnych punktów widzenia, kierowania się empatią, wykazywanie się tolerancją. 9. Promowanie osiągnięć uczniów.

Poniżej zamieszczono wypowiedzi młodych ludzi świadczące o poziomie ich satysfakcji w związku z udziałem w konkursie, będące próbą odpowiedzi na pytanie, co dało im uczestnictwo w PLZ Zdolni z Pomorza

Największą radość wzbudził we mnie fakt, że spełniłam wyznaczony przeze mnie cel oraz świadomość, że dobrze wykorzystałam czas, podczas którego przygotowywałam się do konkursu. – **Marlena**

Udział w PLZ nauczył mnie, że trzeba zawsze wierzyć w siebie i nie poddawać się. Szukać odpowiedzi na zadania, a czasem iść pod prąd. – **Natalia**

Udział w PLZ nauczył mnie wytrwałości, licznych umiejętności praktycznych w związku z przeprowadzaniem doświadczeń, cierpliwości i lepszego przetwarzania źródeł informacji w celu wyodrębnienia z nich danych, które można wykorzystać w tworzeniu własnych zadań na ich podstawie. – **Magda**

Najlepiej poszło mi wykonywanie zadań wymagających kreatywnego myślenia i własnego wkładu, np. wymyślanie własnych doświadczeń lub własnych zadań. – **Agata**

Udział w PLZ nauczył mnie rozwiązywania skomplikowanych problemów. Największą radość wzbudziło we mnie kończenie rozwiązywania zadań. Najlepiej poszło mi programowanie. – Bartłomiej

Przygotowywanie się do PLZ nauczyło mnie więcej niż sam konkurs... Dowiedziałem się wtedy wielu ciekawych informacji z dziedziny informatyki i matematyki. – Szymon

Jeszcze raz gratulujemy laureatom i finalistom uzyskania wysokiego wyniku, gratulujemy wszystkim uczestnikom udziału w konkursie.

Dziękujemy nauczycielom z macierzystych szkół oraz nauczycielom z Lokalnych Centrów Nauczania Kreatywnego za przygotowanie uczniów do konkursu, za każdy rodzaj wsparcia uczniów. Zapraszamy do wzięcia udziału w kolejnej edycji konkursu. Pomorska Liga Zadaniowa *Zdolni z Pomorza* – rok szkolny 2022/2023 już od października.

Laureaci Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza 2021/2022*

SZKOŁA PODSTAWOWA

BIOLOGIA

I Miejsce: Skalska Natalia
II Miejsce: Balwicki Franciszek
III Miejsce: Pleszczyńska Alicja

CHEMIA

I Miejsce: Wiśniewska Marlena
II Miejsce: Krata Milena
III Miejsce: Jażdżewski Dominik

FIZYKA

I Miejsce: Stasiński Wiktor
II Miejsce: Zulczyk Dominik
III Miejsce: Labun Karol

INFORMATYKA

I Miejsce: Szymanowicz Dawid
II Miejsce: Filipkowski Szymon
III Miejsce: Rybak Hubert

MATEMATYKA

I Miejsce: Beneda Iga
II Miejsce: Ząbkiewicz Jan
III Miejsce: Kwolek Weronika

PRZEDMIOTY ROZWIJAJĄCE KOMPETENCJE SPOŁECZNE

I Miejsce: Bluma Maja
II Miejsce: Pawłowska Katarzyna
III Miejsce: Pogorzelska Wiktoria

SZKOŁA PONADPODSTAWOWA / PONADGIMNAZJALNA

BIOLOGIA

I Miejsce: Gałązka Magdalena
II Miejsce: Żyra Zuzanna
III Miejsce: Pałdyna Michał

CHEMIA

I Miejsce: Krajnik Jakub
II Miejsce: Porożyński Maksymilian
III Miejsce: Burzyńska Jagoda

FIZYKA

I Miejsce: Knopik Anna
II Miejsce: Kempa Mikołaj
III Miejsce: Nurczyński Mateusz

INFORMATYKA

I Miejsce: Krawisz Bartłomiej
II Miejsce: Zieliński Dominik
III Miejsce: Rolbiecki Marcin

MATEMATYKA

I Miejsce: Jakóbiak Daniel
II Miejsce: Dybowski Adrian
III Miejsce: Drabiński Bartosz

PRZEDMIOTY ROZWIJAJĄCE KOMPETENCJE SPOŁECZNE

I Miejsce: Reszczyńska Daria
II Miejsce: Rogacka Alicja
III Miejsce: Nowak Paweł

dr Anna Kreft

Konsultant ds. diagnozy edukacyjnej, pracy z uczniem zdolnym i edukacji przyrodniczej; doktor nauk biologicznych, nauczyciel dyplomowany, koordynator Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza*, autorka licznych publikacji z zakresu edukacji oraz biologii, organizator i prowadzący szkolenia, warsztaty, konferencje, koordynator systemowego wspomaganie szkół oraz sieci współpracy i samokształcenia.

Jerzy Paczkowski

Matematyka – teoria, intuicja czy praktyka

Tym razem szósta edycja Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* – pomimo chwilowych krótkich przerw w nauce stacjonarnej – przebiegała w warunkach, rzec by można, „normalnych” czyli w formie stacjonarnej (etap kwalifikacyjny – szkolny i wojewódzki).

Na etapie szkolnym matematyka cieszy się dużą popularnością, dlatego zadania są tak skonstruowane, aby uczniowie mogli wykazać się nie tylko znajomością teorii i biegłością matematyczną, ale również intuicją i praktycznym podejściem do zadań. Niestety, z konieczności zestaw szkolny także pełni funkcję różnicującą uczniów, chociaż w zestawie zawsze znajdują się zadania, które wymagają jedynie obliczeń lub praktycznego podejścia do zagadnienia. W tej edycji to różnicowanie dało się zauważalnie odczuć – wielu bardzo dobrych uczniów było rozczarowanych wynikami, ale też była spora grupa uczniów zaskoczonych, że zauważono ich niekonwencjonalne podejście do zagadnień. Takie są prawa konkursu.

Do etapu powiatowego zakwalifikowano około 7% uczniów szkół podstawowych (SP), rozwiązujących zadania z matematyki na etapie kwalifikacyjnym (szkolnym) i około 10% uczniów szkół ponadpodstawowych/podgimnazjalnych (PP/PG). Tylko nieco ponad 63% wszystkich uczniów, zakwalifikowanych do etapu powiatowego, nadesłało rozwiązania zadań, zamieszczonych na stronie internetowej konkursu. **W nadesłanych pracach niekoniecznie przedstawiano rozwiązania wszystkich zadań. Należy więc przypuszczać, że część uczniów chciało sprawdzić się w matematyce, choćby w tych zadaniach „pozornie” łatwiejszych.** Dobrze to świadczy o uczniach i ich nauczycielach.

Na etapie powiatowym uczniowie nie byli ograniczeni czasem – mieli kilkanaście dni, aby móc wielokrotnie „przyjrzeć się” zadaniom, oswoić się z nimi, podjąć kolejne próby ich rozwiązania. Mogli poszerzać swoją wiedzę matematyczną, skorzystać przy tym z dodatkowych informacji z dziedziny matematycznej (z podręczników, z internetu), jak też z konsultacji z nauczycielem. Ten etap pracy samodzielnej w pewnym sensie miał charakter twórczy. Natomiast do etapu wojewódzkiego konkursu przystąpiło nieco ponad 82 % wszystkich zakwalifikowanych uczniów do tego etapu.

Poniżej przeanalizuję zadania, które przy intuicyjnym i bardziej praktycznym podejściu powinny być rozwiązane przez większość uczniów.

Etap kwalifikacyjny (szkolny) a zadania „praktyczne” i typowo szkolne

Na etapie szkolnym – jak wcześniej wspomniałem – były zarówno zadania łatwiejsze, typowo szkolne, może trochę na wyobraźnię, jak też i zadania nieco trudniejsze, wymagające pewnego szerszego spojrzenia na problem, z wykorzystaniem wiedzy matematycznej.

Zadanie 1 (SP – etap kwalifikacyjny/szkolny) – tekst tego zadania jest dość długi, więc tylko krótko przedstawię.

Zadanie dotyczyło prostokątnego obszaru ziemi o wymiarach 12m x 6m, który przeznaczony został na ogród kwiatowy. Działkę odpowiednio podzielono na 5 części (każda w kształcie trójkąta). Na jednych należało posadzić krzewy, między którymi ziemia miała być obsypana korą, na innych zasiać trawę, a na jeszcze innych posadzić begonie. Podano koszty krzewów, begonii, trawy i kory. Należało obliczyć koszty założenia tego ogrodu.

I choć tekst zadania jest dość długi, to rozwiązanie zadania sprowadzało się do odpowiedniego podziału działki, zastosowania twierdzenia Pitagorasa i obliczeń. Problemem dla uczniów było właściwe rozmieszczenie krzewów w jednym z trójkątnych obszarów – przy niewielkich różnicach ilościowych uwzględniano obliczenia uczniów.

Zadanie 2 (PP/PG – etap kwalifikacyjny/szkolny)

Oblicz pole obszaru wyrażonego przy pomocy układu nierówności:
$$\begin{cases} |y - 2| \leq \frac{1}{2}x + 1 \\ y \geq |x - 1| \end{cases}$$

Zadanie jest typowo szkolne. Układ nierówności z wartością bezwzględną należało rozpisać na bardziej przyjazny

$$\text{układ: } \begin{cases} y - 2 \leq \frac{1}{2}x + 1, & \text{dla } y \geq 2 \\ -y + 2 \leq \frac{1}{2}x + 1, & \text{dla } y < 2 \\ y \geq x - 1, & \text{dla } x \geq 1 \\ y \geq -x + 1, & \text{dla } x < 1 \end{cases}, \text{ którego obrazem w układzie współrzędnych był czworokąt ABCD}$$

o wierzchołkach $A = \left(\frac{4}{3}; \frac{1}{3}\right)$, $B = (0; 1)$, $C = \left(-\frac{4}{3}; \frac{7}{3}\right)$, $D = (8; 7)$. Mając dane współrzędne wierzchołków czworokąta, pole tego czworokąta można już było obliczyć na różne sposoby.

Etap powiatowy – zadania

Nadesłane rozwiązania zadań na etap powiatowy można już analizować zarówno pod kątem stopnia trudności, oryginalnych rozwiązań czy też popełnianych błędów w rozumowaniu. Poniższa tabela pokazuje, które z zadań były łatwiejsze, a których zadań nie wszyscy uczniowie podjęli się rozwiązywać.

Tabela 1. Dane dotyczące uczniów klasy 7 i 8 szkoły podstawowej oraz uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych [PLZ 2021/2022 – etap powiatowy]

	Zadanie 1	Zadanie 2	Zadanie 3	Zadanie 4	Zadanie 5
klasy 7 i 8 SP	41 ¹⁾	37 ¹⁾	39 ¹⁾	38 ¹⁾	31 ¹⁾
42 uczniów piszących na etapie powiatowym.	0,79 ²⁾ 0,81 ³⁾	0,68 ²⁾ 0,77 ³⁾	0,70 ²⁾ 0,75 ³⁾	0,52 ²⁾ 0,58 ³⁾	0,40 ²⁾ 0,54 ³⁾
PP/PG	27 ¹⁾	26 ¹⁾	25 ¹⁾	26 ¹⁾	24 ¹⁾
28 uczniów piszących na etapie powiatowym.	0,91 ²⁾ 0,94 ³⁾	0,76 ²⁾ 0,82 ³⁾	0,73 ²⁾ 0,82 ³⁾	0,71 ²⁾ 0,77 ³⁾	0,67 ²⁾ 0,78 ³⁾

Legenda: 1) – liczba uczniów, którzy podjęli się rozwiązywania tego zadania; 2) – wskaźnik łatwości zadania w odniesieniu do wszystkich piszących; 3) – wskaźnik łatwości zadania tylko w odniesieniu do uczniów, którzy podjęli się rozwiązywania tego zadania.

Na podstawie liczby poprawnych rozwiązań można stwierdzić, że na tym etapie nie było zadań nazbyt trudnych – 25 uczniów szkół podstawowych na 42 piszących uzyskało 60% i więcej punktów za rozwiązanie zadań z etapu powiatowego; natomiast 24 uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych na 28 piszących uzyskało 60% i więcej punktów.

Z pewnością więcej wysiłku i pomysłowości wymagały zadania różnicujące, do rozwiązań których niezbędna była szersza wiedza matematyczna, jak i pewna doza kreatywności uczniów:

- dla uczniów szkół podstawowych – zadanie 5 (wskaźnik łatwości 0,40), zadanie 4 (wskaźnik łatwości 0,52);
- dla uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych – zadanie 5 (wskaźnik łatwości 0,67).

Nie sposób przytoczyć przykładowych rozwiązań zadań, choćby ze względu na różnorodność tych rozwiązań, różne strategie w podejściu do zadania, ale i pomysłowość uczniów w „rozgryzaniu” problemu. Dlatego ograniczę się do wybranych zadań i do komentarza w odniesieniu do tych części **zadań, które przy intuicyjnym i bardziej praktycznym podejściu – przy wykorzystaniu dostępnego aparatu matematyki szkolnej – powinny być rozwiązane przez większość uczniów.**

Poniżej zostaną przytoczone przykładowe zadania.

Zadanie 5 (SP – etap powiatowy)

- Wykaż/uzasadnij, że nie dla każdego $m \in N_+$ liczba $2m^3 - 8m$ jest podzielne przez 8. Pokaż, dla jakich liczb to zachodzi.
- Liczby całkowite m i n są takie, że $m^2 + 9mn + n^2$ jest podzielne przez 11. Uzasadnij, że wówczas $m^2 - n^2$ jest podzielne przez 11.

W części (a) tego zadania należało przekształcić wymienione wyrażenie do postaci: $2m^3 - 8m = 2m(m - 2)(m + 2)$. Wystarczyło wtedy przeanalizować wyrażenie dla $m \in N_+$ parzystych i nieparzystych. Wyrażenie $2m$ jest zawsze parzyste dla dowolnego m czyli podzielne jest przez 2, natomiast każde z nawiasów $(m - 2)(m + 2)$ jest podzielne przez 2 tylko dla parzystych liczb m czyli wtedy iloczyn obu nawiasów jest podzielny przez 4. Tak więc

całe wyrażenie $2m(m-2)(m+2)$ jest podzielne przez 8 dla każdej parzystej liczby $m \in N_+$ – co kończy dowód. Co więcej, wyrażenie to jest podzielne przez 16 dla każdej parzystej liczby m .

Sam rozkład wyrażenia na czynniki nie sprawiał uczniom kłopotu. Jednak już sama analiza wyrażenia, zapisanego w postaci iloczynowej, tak. Uczniowie zauważali, że wystarczy wykazać, iż wyrażenie jest podzielne przez 4. Uczniowie zauważali również, że oba wyrażenia w nawiasach różnią się o 4, więc uznawali, że iloczyn tych nawiasów zawsze jest podzielny przez 4. Niestety, to był błąd w rozumowaniu, ponieważ to jest prawdziwe tylko, gdy m jest parzyste i większe od 2 (lub równe 2).

Zadanie 4 (SP – etap powiatowy)

- a) Wykaż, że liczba $\frac{8+8^2+8^3+\dots+8^{300}}{57}$ jest liczbą naturalną. Zapisz obliczenia.
b) Rozwiąż równanie $(2x + 8^{2021})^2 - (2x - 8^{2021})^2 = 8^{2022}$

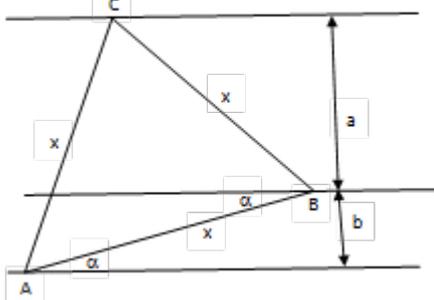
W tym zadaniu w części (b) do rozwiązania równania należało wykorzystać wzory skróconego mnożenia na kwadrat sumy i kwadrat różnicy. Ostatecznie po przekształceniach otrzymywano równanie $8x \cdot 8^{2021} = 8^{2022}$, którego rozwiązaniem było $x = 1$.

Problemem dla części uczniów było podnoszenie potęgi do potęgi i zmiana znaków przy opuszczaniu nawiasów.

Zadanie 5 (PP/PG– etap powiatowy)

- a) Dany jest trójkąt równoboczny ABC o boku długości x . Przez każdy z wierzchołków trójkąta poprowadzono proste równoległe do siebie. Prosta przechodząca przez wierzchołek A tworzy z bokiem trójkąta kąt α . Odległości między prostymi równoległymi są równe odpowiednio a i b . Wyznacz długość boku tego trójkąta – uzależnij je od wielkości a i b .
b) Na trójkącie tym opisano okrąg. Oblicz pole tego trójkąta oraz pole koła ograniczonego tym okręgiem.

W części (a) należało sporządzić odpowiedni rysunek i znaleźć zależności boku trójkąta równobocznego ABC o długości x od odległości a oraz b między prostymi równoległymi. Należało uwzględnić np. funkcje trygonometryczne dla kąta α .

W wyniku tej analizy można było otrzymać np. poniższy układ równań:

$$\begin{cases} \frac{a}{x} = \sin\left(\frac{\pi}{3} - \alpha\right) \\ \frac{b}{x} = \sin\alpha \\ \frac{a+b}{x} = \sin\left(\frac{\pi}{3} + \alpha\right) \end{cases}$$

Wystarczyło drugie równanie podnieść do kwadratu i zastosować wzór na tzw. jedynkę trygonometryczną. Po nieco dłuższych przekształceniach i podstawieniach oraz zastosowaniu wzorów trygonometrycznych otrzymujemy, że długość boku trójkąta równobocznego ABC jest równa: $x = \frac{2}{\sqrt{3}} \cdot \sqrt{a^2 + ab + b^2}$. I tu zasadniczo kończą się problemy ucznia, bo mając informację o boku x trójkąta równobocznego ABC, bez problemu można było obliczyć pole trójkąta oraz pole koła, ograniczonego okręgiem opisanym na tym trójkącie.

Problemem dla uczniów było zauważenie i zapisanie zależności, odpowiadających kątom w trójkącie prostokątnym, które to trójkąty trzeba było jakby „stworzyć” niezależnie od wykreślonego rysunku. Kolejnym krokiem było podjęcie decyzji, od czego zacząć.

Całość do przeczytania: <https://tiny.pl/wqnpn>

Jerzy Paczkowski

Ekspert Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* w zakresie matematyki. Nauczyciel dyplomowany, doradca metodyczny z matematyki, a następnie konsultant ODN ds. diagnozy i edukacji matematycznej w latach 1993-2018. Nauczyciel matematyki w szkole podstawowej i w szkole średniej. Egzaminator egzaminów maturalnych i gimnazjalnych z matematyki. Członek Polskiego Towarzystwa Diagnostyki Edukacyjnej.

Elżbieta Korzeniak

Pełni pasji chemicy z Pomorza

W tegorocznej edycji konkursu chemicznego Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* wzięła udział duża liczba uczestników (1684). Pierwszy etap konkursu został przeprowadzony w macierzystych szkołach kandydatów. Do etapu powiatowego – realizowanego w trybie online – przystąpiło 147 uczniów szkół podstawowych, spośród których 55 osób zakwalifikowało się do trzeciego etapu (wojewódzkiego), który w związku ze złagodzeniem przepisów epidemiologicznych został przeprowadzony w formie stacjonarnej w Słupsku oraz w Gdańsku. Najwyższe wyniki uzyskali: Wiśniewska Marlena (56 pkt), Krata Milena (55 pkt) oraz Jażdżewski Dominik (52 pkt). W szkołach ponadpodstawowych eliminacje wyłoniły grupę 130 uczestników zakwalifikowanych do etapu powiatowego, spośród których 51 osób przeszło do etapu wojewódzkiego. Najwyższe wyniki uzyskali: Krajnik Jakub (51 pkt), Porożyński Maksymilian (45 pkt) i Burzyńska Jagoda (43 pkt). Oprócz pięciu zadań konkursowych uczestnicy mieli także możliwość zdobycia dodatkowych punktów (10 pkt) doliczanych do ogólnej punktacji za tzw. zadanie dodatkowe, które przygotowywali w domu i wysyłali w postaci elektronicznej. Polegało ono na przygotowaniu dwóch zadań: jednego otwartego i jednego zamkniętego. Uczniowie szkół podstawowych tworzyli zadania dotyczące wodorotlenków, natomiast ci ze szkół ponadpodstawowych układali zadania dotyczące związków siarki.

Na etapie powiatowym pierwsze zadanie dotyczyło glinu i jego związków. W oparciu o przedstawioną w informacji wprowadzającej chemograf należało podać nazwy systematyczne produktów oraz zapisać równania zachodzących reakcji w postaci cząsteczkowej. Często powtarzającym się błędem było używanie w nazwie jonu tetrahydroksoglinianowego członu „hydroksy”, który jest zarezerwowany dla grupy – OH związanej kowalencyjnie. Kolejnym zagadnieniem sprawiającym problemy uczniom było prawidłowe podanie obserwacji. Najczęstszymi problemami było mylenie wniosków z obserwacjami. Ostatni podpunkt pierwszego zadania wymagał obliczenia masy wodorotlenku glinu otrzymanego w reakcji pomiędzy siarczanem(VI)glinu i wodorotlenkiem potasu użytymi w stosunku niestechiometrycznym. Pomimo konieczności określenia, który z substratów został użyty

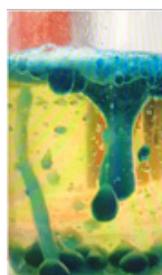
w niedomiarze, zdecydowana większość uczestników nie miała większych problemów z jego rozwiązaniem.

Przewodnym tematem zadania 2 były reakcje redoks na przykładzie roztwarzania rtęci w kwasie azotowym(V). Problemem było poprawne przyporządkowanie procesów redukcji i utleniania, zdarzało się także błędne określenie substancji pełniącej rolę utleniacza – zamiast kwasu azotowego(V) uczniowie podawali „azot na piątym stopniu utlenienia”. W zadaniu 2C należało obliczyć masę molową azotanu(V) rtęci(II). Najczęstszymi błędami były: niewłaściwa jednostka, czyli u zamiast g/mol oraz błędne zaokrąglenie masy molowej rtęci do 200. Pozostałe dwa podpunkty dotyczyły właściwości tlenku azotu(II) oraz obliczenia objętości gazowego produktu reakcji.

Zadanie 3 wymagało znajomości właściwości chemicznych dwóch tlenków metali: CaO i ZnO. To zadanie było najłatwiejsze i nie sprawiało problemów większości uczestnikom konkursu. Nieliczni uczniowie mieli problemy z poprawnym zapisem równań zachodzących reakcji w postaci jonowej skróconej.

Woda i jej właściwości były treścią zadania 4, które oparto na artykule *Nie-zwykła woda*¹, z którym większość uczniów poradziła sobie bez problemów. Poważniejsze trudności pojawiały się jedynie w zadaniu 4E, gdzie na podstawie tablicy rozpuszczalności należało zaproponować odczynnik umożliwiający wykrycie anionów chlorkowych oraz zapisać równanie w postaci jonowej skróconej.

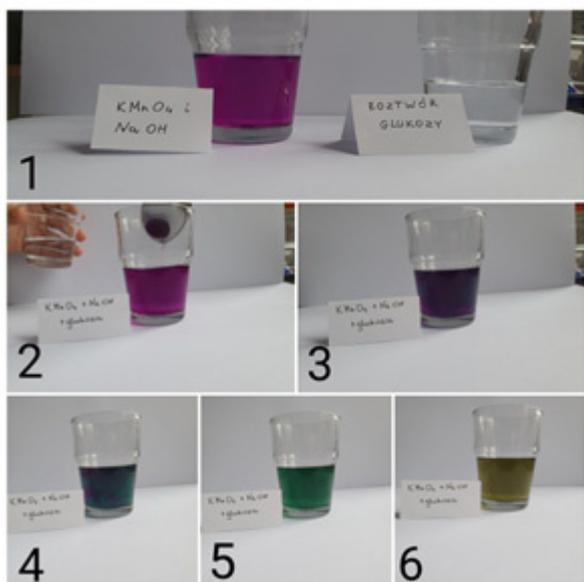
Ostatnie, piąte zadanie polegało na opracowaniu, wykonaniu i udokumentowaniu trzech interesujących doświadczeń pt. „Barwa oczami chemika”. Nadesłano wiele ciekawych i interesujących doświadczeń, spośród których warto przedstawić eksperymenty Marty Królickiej:

1. Joanna Kurek *Nie-zwykła woda* *Chemia w Szkole* 5/2015 str.42-50

W celu wykonania „chemicznego jojo” (zdjęcie po lewej) uczennica delikatnie po ściance nalała olej do naczynia zawierającego wodorowęglan sodu, a następnie wprowadzała kroplami ocet zabarwiony barwnikiem spożywczym. Ruch barwnych kuleczek jest możliwy dzięki wydzielaniu CO_2 . W celu otrzymania „przenośnej tęczy” (prawa fotografia) najpierw sporządziła roztwory cukru o różnej gęstości poprzez wsypanie odpowiednio 1, 2, 4, 6 łyżeczek cukru na 50 mL wody w każdym przypadku. Każdy z roztworów został zabarwiony innym barwnikiem, a następnie zostały nawarstwione, poczynając od roztworu o najwyższej gęstości.

Ciekawą propozycją był eksperyment (a raczej seria eksperymentów) Ignacego Bukowskiego pod nazwą „Słodka zmiennosc kolorów”:

Analogicznie jak w przypadku konkursu dla uczniów szkół podstawowych, piąte zadanie dodatkowe dla uczniów szkół ponadpodstawowych polegało na przygotowaniu i przeprowadzeniu pięciu ciekawych eksperymentów. Proponowane eksperymenty musiały być kolorowe oraz na tyle ciekawe, żeby można je było zaprezentować na dniach otwartych szkoły.

Zadania 1-4 obejmowały różne zakresy chemii. Zadanie 1 dotyczyło żelaza i jego związków. Punktem wyjścia był pięcioetapowy nierozgałęziony chemograf. Oprócz zapisania równań reakcji należało wykonać ponadto obliczenia stechiometryczne. Nieuwzględnienie wydzielania się wodoru w reakcji żelaza z kwasem solnym było najczęstszym powodem utraty punktów w zadaniu dotyczącym stężenia roztworu chlorku żelaza(II). Pozostałe podpunkty tego zadania były zazwyczaj rozwiązywane poprawnie. Uczniowie nie mieli problemów z obliczeniem stężenia roztworu na podstawie masy hydratu chlorku żelaza(III) użytego do sporządzenia roztworu, co było treścią jednego z zadań.

Zadanie 2 dotyczyło szeroko pojętych paliw i ich wykorzystania w procesach technologicznych. W pierwszym podpunkcie należało obliczyć wartość opałową paliwa gazowego – w tym przypadku gazu drzewnego – w warunkach standardowych. Większość uczniów straciła w tym zadaniu punkty ze względu na zastosowanie niewłaściwych wartości temperatury i ciśnienia. Zadanie 2C sprawdzało znajomość reakcji równoległych – należało obliczyć objętość tlenu potrzebną do spalania mieszaniny propanu i butanu o podanym składzie objętościowym. Dalsze zadania dotyczące paliw były albo poprawnie rozwiązywane albo całkowicie pomijane przez piszących.

Techneet jest ciekawym pierwiastkiem, o którym prawie w ogóle nie mówi się na lekcjach chemii, był on bohaterem zadania 3. Najważniejsze zastosowania wynikają z jego promieniotwórczych właściwości, co było celem zadań 3A i 3B. Nie stanowiły one problemów dla uczniów, w odróżnieniu od – wydawałoby się – prostego zadania 3C. Polegało ono na uzgodnieniu równania redoks metodą bilansu elektronowo-jonowego w oparciu o podane substraty i produkty. Najczęstszym błędem było zapisywanie równań połowkowych metodą bilansu „tradycyjnego”, a więc z wykorzystaniem stopni utlenienia. Stanowiło to główną przyczynę utraty punktów w tym zadaniu. Tworzenie nazwy związku kompleksowego w zadaniu 3D nie stanowiło poważniejszej trudności dla uczestników. Trudniejsze było zadanie 3E, w którym należało wykonać obliczenia stechiometryczne:

Tlenek technetu(IV) występuje w postaci dihydratu. Substancja ta reaguje z silną zasadą dając roztwór związku kompleksowego zgodnie z równaniem reakcji: $\text{TcO}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O} + 2\text{KOH} \rightarrow \text{K}_2[\text{Tc}(\text{OH})_6]$

Oblicz masę wody, jaką trzeba dodać do otrzymania 10% roztworu kompleksowego związku technetu, używając do reakcji 98g $\text{TcO}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ oraz odpowiednią ilość 40% roztworu KOH.

Zadanie 4 było oparte o artykuł dotyczący chemii zapachów. Spora grupa uczestników konkursu myliła alkohole z enolami; przedstawiony wzór kurkuminy w zadaniu 4B zawierał grupę – OH przyłączoną do atomu węgla z wiązaniem podwójnym. W zadaniu 4D należało m.in. wskazać związki odbarwiające wodę bromową. Oprócz związków zawierających wiązania podwójne był także związek aromatyczny z silnie aktywną grupą hydroksylową, o czym wielu piszących zapominało. Pozostałe podpunkty nie stanowiły istotnej trudności dla większości uczestników konkursu.

W ramach zadania piątego uczniowie przeprowadzali barwne eksperymenty. Nie sposób przedstawić wszystkich ciekawych doświadczeń w ramach niniej-

szego artykułu, dlatego poniższe propozycje są tylko częścią interesujących doświadczeń przygotowanych przez zdolnych chemików z Pomorza:

Tomasz Spoczyński przedstawił chemiczną sygnalizację świetlną:

Przebieg doświadczenia: do kolby wlewamy około 5% roztwór glukozy i wsypujemy kilka kryształków indygokarminu. Po wymieszaniu do naczynia wlewamy około 5% roztwór NaOH w ilości o połowę mniejszej niż użyta objętość roztworu glukozy. Gdy zawartość kolby zmieni barwę na żółtą, wstrząsamy naczynia.

Obserwacje: indygokarmin wprowadzony do roztworu glukozy barwi się na niebiesko. Po dodaniu roztworu NaOH zmienia kolor na zielony (barwnik reaguje na zmiany pH), a następnie przechodzi w czerwony i na końcu w żółty. Po wstrząśnięciu cykl zmian się powtarza: zielony-czerwony-żółty.

Wnioski: za efekt wizualny odpowiadają zmiany w strukturze cząsteczki barwnika, spowodowane redukującym działaniem glukozy. Początkowy niebieski kolor roztworu to barwa indygokarminu w środowisku o odczynie obojętnym, po dodaniu zasady zmienia on barwę na zieloną (forma utleniona). Redukcja cząsteczki objawia się przejściem koloru w czerwony (forma częściowo zredukowana). Wstrząśnięcie kolbą powoduje rozpuszczenie powietrza w wodzie i utlenienie cząsteczki barwnika (powraca zielony kolor), a następnie wytworzenie nowej porcji formy łańcuchowej glukozy – ponowną zmianę kolorów.

Zofia Wiśniewska zaprezentowała doświadczenia z kolorowym płomieniem:

Przebieg doświadczenia: do parowniczkę wlewamy kilka ml alkoholu etylowego oraz dodajemy kilka kropel stężonego H_2SO_4 . Następnie wsypujemy kilka g kwasu ortoborowego. Zapalamy ulatniający się gaz z parowniczkę.

Obserwacje: Gaz pali się jaskrawozielonym płomieniem.

Wnioski: W wyniku reakcji: $H_3BO_3 + 3 C_2H_5OH \rightarrow B(OC_2H_5)_3 + 3H_2O$ powstaje boran trietylu, który jest lotny. Ulatnia się on z parowniczkę i spala się jaskrawozielonym płomieniem.

Przebieg doświadczenia: do parowniczkę wsypujemy kilka g KI, dolewamy kilka ml alkoholu etylowego, całość mieszamy, a następnie podpalamy.

Obserwacje: Zawartość parowniczkę pali się różowo-fioletowym płomieniem.

Wnioski: Pod wpływem temperatury metale ulegają wzbudzeniu. Po dostarczeniu energii, elektrony przeskakują na inny orbital, a następnie wracają do stanu podstawowego emitując nadmiar energii w postaci światła o określonej częstotliwości. Różne pierwiastki po wzbudzeniu emitują światło o innej długości fali. Kationy potasu barwią płomień na różowo-fioletowo.

Maksymilian Porożyński przedstawił m.in. bardzo widowiskowy eksperyment polegający na otrzymywaniu jodku ołowiu(II) w postaci złocistych płatków.

Przebieg eksperymentu: Sporządzono nasycony bezbarwny roztwór jodku ołowiu(II) w temperaturze bliskiej wrzenia. Następnie pozwolono, żeby roztwór powoli się ochładzał, co spowodowało wytrącenie się złotych płatków jodku ołowiu(II).

Należy podkreślić, że wszystkie doświadczenia były wykonane zgodnie z zasadami bhp.

Całość do przeczytania:

<https://tiny.pl/wqgk>

Elżbieta Korzeniak

Ekspert w zakresie chemii Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza*. Egzaminator maturalny z chemii. Krakowski Nauczyciel z Pasją. Nauczyciel XLIV LO w Krakowie. Autorka zadań dla WSiP, GWO, Zamkor, OKE Kraków

dr Agata Kurek

Biolodzy w akcji podczas konkursu Zdolnych

W tym roku konkurs Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* już się zakończył. Udało się, mimo trudności, przeprowadzić go w formie stacjonarnej. Zorganizowany był, jak zawsze, dla dwóch kategorii wiekowych – uczniów szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych. Etap kwalifikacyjny odbył się w macierzystych szkołach w sposób stacjonarny.

Na etapie powiatowym uczniowie rozwiązywali pięć zadań, za każde można było zdobyć 10 punktów. Etap ten polegał na ich indywidualnej pracy w domu. Uczestnicy zmierzali się zarówno z zadaniami teoretycznymi, wymagającymi pracy z dostępnymi źródłami wiedzy, jak i praktycznymi, umożliwiającymi rozwój twórczego myślenia i wykorzystania własnych pomysłów.

Jedno z zadań dla uczniów szkoły podstawowej polegało na korekcie przedstawionego planu doświadczenia. Wyzwanie to okazało się niełatwym, gdyż wymagało wykazania się wiedzą i umiejętnościami w planowaniu eksperymentu. Inne części tego zadania, dotyczące formułowania hipotezy badawczej, wymienienia struktur grzyba umożliwiających rozmnażanie bezpłciowe grzybów, sprawiły mniej problemu. Spora część uczestników potrafiła wyjaśnić znaczenie rozmnażania płciowego dla populacji grzybów oraz wykazała się wiedzą na temat szkodliwości aflatoksyn – substancji wytwarzanych przez grzyby pleśniowe.

W innym zadaniu uczniowie mieli odwołać się do artykułu popularnonaukowego (i innych źródeł wiedzy) dotyczącego roślin trujących i leczniczych. Spora grupa uczestników pominęła to zadanie, niektórzy nie zrozumieli, w jakim celu rośliny wytwarzają substancje trujące i dlaczego nie są one toksyczne dla nich samych. Często, niestety, uczniowie odpowiadali tylko jednym zdaniem na postawione pytania, nierzadko przepisując je z artykułu. Dodatkowo w zadaniu tym trzeba było opisać właściwości lecznicze dowolnej rośliny leczniczej. Uczniowie wybierali bardzo różne rośliny jako prawidłowe przykłady, mniej lub bardziej wnikliwie analizowali związki przez nie produkowane oraz podawali ich znaczenie dla człowieka.

Jedno z zadań teoretycznych dla uczniów szkół ponadpodstawowych dotyczyło przebiegu reakcji odpornościowej oraz współdziałania układu odpornościowe-

go z nerwowym i hormonalnym. Tu również uczestnicy mogli wykorzystać informację wstępną do zadania oraz wiadomości z innych źródeł. Zadanie to należało do tych, które wypadły najlepiej. Udzielano z reguły poprawnych, logicznych odpowiedzi.

Największą trudność sprawiło zadanie, w którym trzeba było wyjaśnić zjawisko wyciszania zainicjowanej reakcji odpornościowej jako jednego z mechanizmów zapobiegających niekontrolowanemu nasilaniu się potencjalnie niebezpiecznych reakcji na obce antygeny. Mimo, że uczniowie we wcześniejszych podpunktach w tym samym zadaniu wykazywali znajomość działania osi stresu, trudno było im się odnieść do koncepcji antygeny jako stresora.

Kolejnym zadaniem, które należało rozwiązać w oparciu o informację wstępną i inne źródła wiedzy było zadanie dotyczące działania wirusa HIV, sposobów unikania przez niego reakcji odpornościowej oraz metod leczenia AIDS. Niestety zadanie to wypadło zdecydowanie słabiej. Niektórzy uczestnicy w ogóle nie próbowali go rozwiązać, a wielu pisało, że AIDS nie leczy się. Stąd wnioski, że uczniowie ci po prostu nie poszukali informacji na temat metod, które spowalniają rozwój tej choroby i poprawiają jakość życia pacjentów. Część osób opisywała metodę leczenia z udziałem analogów zasad, ale często językiem wskazującym na brak zrozumienia przedstawianych treści i w sposób nad wyraz skomplikowany.

Ostatnie zadanie dotyczyło osmoregulacji, czyli aktywnego procesu utrzymywania względnie stałej równowagi objętości płynów ustrojowych oraz stężeń zawartych w nich elektrolitów (jonów) i związków organicznych. Większość uczestników rozumiała, dlaczego protisty słodkowodne, w odróżnieniu od morskich i pasożytniczych, muszą przeprowadzać osmoregulację, usuwając nadmiar napływającej do ich komórek wody. Nie sprawiło też większego problemu pytanie o mechanizm osmoregulacji u ryb wędrownych. Zagadnienia te omawia się w szkole i często pojawiają się też w arkuszach maturalnych. Nie zawsze jednak wypowiedzi uczniów miały logiczny ciąg przyczynowo-skutkowy i często nie były też kompletne. Bardzo dużą trudność sprawiła część, w której trzeba było wyjaśnić, dlaczego bezkręgowce Bałtyku są mniejsze od odpowiadających im osobników tego samego gatunku

żyjących w Morzu Północnym. Spora część osób nie podjęła próby odpowiedzi na to pytanie, wielu próbowało jednak znaleźć odpowiedź, ale podawała błędny mechanizm. Tylko pojedynczy uczniowie potrafili powiązać fakt, że woda w Bałtyku jest dla bezkręgowców środowiskiem hipotonicznym z uwagi na słabe zasolenie i zwierzęta te muszą wydatkować energię na usuwanie nadmiaru napływającej wody, nie mogąc tym samym przeznaczyć tej energii na wzrost.

Problemem dostrzeżonym w wielu pracach był ten, że uczestnicy często nie cytowali żadnych źródeł, nie podawali bibliografii lub robili to w sposób niepoprawny.

Innym typem zadań, z którymi zmierzali się uczniowie były zadania praktyczne. Uczestnicy ze szkół podstawowych mieli m.in. zaplanować i przeprowadzić doświadczenie, którego celem było ukazanie barw świata roślin. Doświadczenie miało skupiać się na barwnikach obecnych w roślinie, ich różnorodności lub wykorzystaniu praktycznym przez człowieka. Należało ukazać piękno świata roślin lub ich użyteczność, także w tym celu, by zachęcić rówieśników do uczenia się biologii. Doświadczenie powinno być zaplanowane zgodnie z metodyką naukową, a więc musiał być sformułowany problem badawczy, hipoteza, opisane warunki i przebieg doświadczenia. Następnie czytelnie i poprawnie należało przedstawić wyniki i wyciągnąć wnioski.

Uczniowie wykazali się ogromną różnorodnością pomysłów. Sposoby przedstawienia wyników też były bardzo różne, w zależności od doświadczenia: były to tabele, wykresy, zdjęcia itp. Najczęstsze błędy to brak odpowiedniej liczby powtórzeń podczas przeprowadzania doświadczenia lub niewłaściwie sformułowany problem badawczy. Czasami też brakowało wniosków lub były one zbyt ogólne albo stanowiły tylko opis wyników. Część uczniów różnymi metodami rozdzielała barwniki fotosyntetyczne, stosowało różne metody np. chromatografię bibułową, czy kredową. Niektórzy wykorzystywali barwniki roślinne do barwienia tkanin, ręczników, jajek, lukru. Było wiele wspaniałych pomysłów, ciekawych, oryginalnych prac. Tutaj zostaną pokazane tylko niektóre.

Na uwagę zasługuje na przykład wykonanie przez uczennicę farb z materiałów roślinnych (Ryc.1).

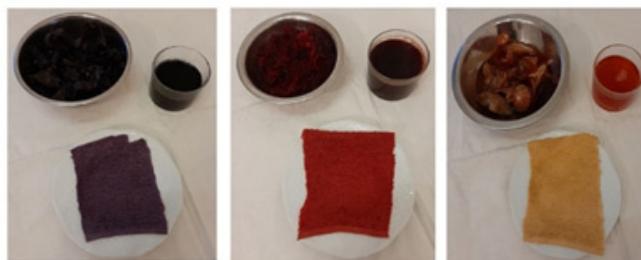

Gotowe barwniki, płótno i pędzle

Gotowe obraz

Ryc. 1. Farby z materiałów roślinnych – Aleksandra Damps, SP nr 18 w Gdyni.

Inną ciekawą propozycją było użycie materiałów roślinnych do barwienia ręczników (Ryc. 2), czy też lukru (Ryc. 3).

Ryc. 2. Barwienie ręczników – Jakub Porzuczek SP nr 77 w Gdańsku.

Ryc. 3. Barwienie lukru – Mateusz Kupidura, SP nr 8 w Słupsku.

Kolejnym twórczym zadaniem było napisanie eseju na temat: *Zdolność roślin do ruchu jest nie tylko zasadniczym objawem ich życia, ale też przystosowaniem do bytowania w różnych warunkach środowiskowych*. W zadaniu trzeba było uwzględnić przykłady dwóch dowolnych ruchów roślin i podać mechanizm tych ruchów. Należało odnieść się też do znaczenia badanego ruchu rośliny w danym środowisku życia. Było to zadanie, jak się okazało, dość trudne dla uczniów. Sporo osób nie potrafiło podać dwóch ruchów roślin lub odnieść się prawidłowo do mechanizmu ruchu lub odnieść się do korzyści, jakie dzięki danemu typowi ruchu odnosi roślina. Było sporo błędów językowych i interpunkcyjnych. Czasami praca była niespójna, bardzo często nie było podanej bibliografii. Były też oczywiście prace bardzo dobre, spełniające wszystkie postawione wymagania.

W ostatnim zadaniu uczniowie mieli wykonać prezentację na temat: *Czy łatwiej jest żyć w środowisku, będąc widocznym, czy niewidocznym?* Oceniana była zarówno strona merytoryczna, jak i wizualna. Trzeba powiedzieć, że większość osób stanęła na wysokości zadania, choć zdarzały się braki w bibliografii i źródłach zdjęć. Uczniowie podawali ciekawe przykłady na uzasadnienie swojej tezy, ilustrowali pracę adekwatnymi do tematu zdjęciami. Były jednak osoby, które

dr Mirosław Brozis

Konkurs z fizyki w roku szkolnym 2021/2022

Tegoroczna liga zadaniowa ponownie odbyła się w cieniu covid-u, na szczęście w tym roku udało się przeprowadzić etap kwalifikacyjny, jak i finał stacjonarnie. Formuła konkursu pozostała niezmienna – etap szkolny (prace pisane w szkole – sprawdzane według klucza przez nauczycieli), etap powiatowy (prace rozwiązywane w domu – sprawdzane przez eksperta PLZ), etap wojewódzki (prace pisane w Słupsku lub Gdańsku – sprawdzane przez eksperta PLZ). W konkursie wzięło udział: I etap: szkoła podstawowa (SP) – ok. 600, szkoła ponadpodstawowa i ponadgimnazjalna (PP/PG) – ok. 400; II etap: SP – 57, PP/PG – 65, III etap: SP – 44, PP/PG – 47. W każdym etapie było do wykonania po pięć zadań, w tym – w etapie drugim – jedno zadanie miało charakter doświadczalny. Celem tego zadania było pobudzenie ucznia do działań eksperymentalnych. Na obu poziomach zadania wymagały dosyć dużego nakładu czasu – w pełni przybliżyły idee pracy naukowej (zbudowanie stanowiska pomiarowego i jego opis, przeprowadzenie pomiarów, analiza wyników, czytelne ich przedstawienie oraz wyprowadzenie wniosków). Zadania doświadczalne były tak zaplanowane, aby każdy uczeń mógł przeprowadzić je bez problemu w domu.

W trzecim etapie uczestnicy dodatkowo mieli wykonać tzw. zadanie własne, które wymagało zaplanowania, przeprowadzenia i opisanie. Nie wszyscy uczestnicy podjęli się tego wyzwania, a ci którzy je wykonali otrzymali maksymalną liczbę punktów (10 punktów). Zadanie dodatkowe na poziomie szkół podstawowych wykonało 35 uczestników oraz 33 uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych.

Idea konstrukcji zadań była taka, aby w każdym kolejnym etapie pojawiały się zadania o zwiększonym stopniu trudności. I tak w finale PP/PG pojawiło się zadanie z efektu Dopplera, które było również w etapie powiatowym. Natomiast w finale SP jedno z zadań dotyczyło dźwigni dwustronnej, która na etapie powiatowym była przedmiotem przygotowywanych doświadczeń przez uczniów. Takie podejście pozwala na pewną weryfikację samodzielności oraz zrozumienia wykonanych zadań na etapie powiatowym. Poziom zadań był zróżnicowany, co dawało szansę rozwiązania każ-

demu z uczestników. Fizyka należy do trudniejszych przedmiotów i warto uczestników raczej zachęcać do konkursów niż wytykać braki wiedzy i umiejętności. Pojawiające się opinie o zbyt łatwych zadaniach nie znajdują uzasadnienia analizie zbiorczych wyników konkursów. Na etapie powiatowym i wojewódzkim zgodnie z regulaminem PLZ *Zdolni z Pomorza* pojawiały się treści wykraczające poza zakres podstawy programowej, np. efekt relatywistyczny w PP/PG lub dźwignia dwustronna w SP.

Z analizy prac można wyciągnąć szereg wniosków:

- zadania na etapie wojewódzkim SP – zdaniem wielu nauczycieli – wydawały się bardzo proste, jednak wyniki tego nie potwierdzają,
- uczestnicy mają problemy z wyciąganiem informacji z tekstu,
- prace pisane są chaotycznie (ciężko znaleźć ciąg logiczny rozumowania),
- uczestnicy mieli problemy z jednostkami SI,
- zadanie doświadczalne z dźwignią okazało się bardzo proste, a zadanie finałowe z dźwignią dwustronną już nie,
- uczestnicy mają problemy z wykonaniem szkicu do doświadczenia lub wcale go nie wykonują,
- uczniowie, którzy wykonali zadanie doświadczalne, uzyskali wyższe wyniki w zadaniach rachunkowych,
- rysowanie wykresów zależności jest najsłabszym elementem rozwiązań,
- zadania w etapie wojewódzkim okazały się dla uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych bardzo trudne,
- zauważono brak umiejętności matematycznych w przypadku rozwiązywania zadań z fizyki – zadanie z równaniem kwadratowym sprawiło ogromne problemy w etapie wojewódzkim PP/PG (choć prawdopodobnie uczniowie na matematyce bez problemu rozwiązują zadania z deltą),
- uczniowie mają problemy z wykonywaniem czytelnych wykresów.

Podsumowując analizę prac, po raz kolejny należy zwrócić uwagę na brak umiejętności matematycznych uczestników (również korzystania z kalkulatora wykonując działania złożone), ich dużą niedbałość w kon-

strukcji wykresów i schematów. Liczba uczestników napawa jednak nadzieją, że w kolejnych latach konkurs z fizyki nadal będzie cieszył się popularnością.

Przykładowe zadania z etapu wojewódzkiego

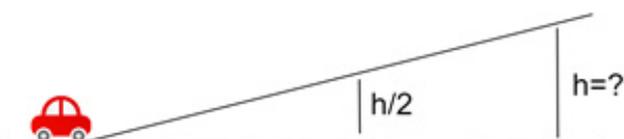
SZKOŁA PODSTAWOWA

Zadanie 5. (10 pkt)

Samochodzik o masie 50 g wjeżdża na równię pochyłą z szybkością początkową 6 m/s. Oblicz energię początkową autka. Na jaką maksymalną wysokość wjedzie? Jaką ma prędkość w połowie wysokości?

energia potencjalna = masa x przyspieszenie grawitacyjne x różnica wysokości

energia kinetyczna = 0,5 masa x (prędkość)²

SZKOŁA PONADPODSTAWOWA

Zadanie 2. (10 pkt)

W atmosferze pewnego gazu wzdłuż linii łączącej dwa mikrofony porusza się obiekt z szybkością 30 m/s, emitujący falę dźwiękową o częstotliwości 500 Hz. Mikrofony odbierają dźwięki, których częstotliwości różnią się o $\Delta f = 31\text{Hz}$. Oblicz szybkość dźwięku w tym gazie. Wykonaj pomocniczy szkic i zaznacz na nim używane w rozwiązaniu symbole. Wyjaśnij, jaka będzie różnica częstotliwości, jeżeli źródło będzie się poruszać w przeciwnym kierunku?

Całość do przeczytania:

<https://tiny.pl/wqqk3>

dr Mirosław Brozis

Ekspert Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* w zakresie fizyki. Nauczyciel fizyki w Szkole Podstawowej im. W. Witosa w Bierkowie i w I Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Krzywoustego w Słupsku.

Pomorska Liga Zadaniowa *Zdolni z Pomorza* w roku szkolnym 2022/2023

Zapraszamy uczniów klas VII i VIII szkoły podstawowej oraz uczniów szkoły ponadpodstawowej z województwa pomorskiego do udziału w kolejnej edycji Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza*.

Konkurs odbywa się z przedmiotów: matematyka, fizyka, chemia, informatyka, biologia, przedmioty rozwijające kompetencje społeczne.

Zapraszamy szkoły i placówki oświatowe do zgłaszania udziału w konkursie – do 20.10.2022 r.

ETAP KWALIFIKACYJNY:

- październik 2022 r.: matematyka, fizyka, chemia, biologia, przedmioty rozwijające kompetencje społeczne, informatyka

ETAP POWIATOWY:

- grudzień 2022 r.: matematyka, fizyka, chemia, biologia, przedmioty rozwijające kompetencje społeczne, informatyka

ETAP WOJEWÓDZKI:

- marzec 2023 r.: matematyka, fizyka, chemia, biologia, przedmioty rozwijające kompetencje społeczne, informatyka

dr inż. Zbigniew Ledóchowski

Pomorska Liga Zadaniowa 2022 – informatyka POWRÓT DO NORMALNOŚCI?

Szósta edycja Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* po raz pierwszy od 3 lat została przeprowadzona w taki sposób, jak to miało miejsce przed pandemią. Jedynie jesienią 2021 były niewielkie znaki zapytania związane z I etapem (w związku z jesienną falą pandemii), ale ostatecznie zarówno ten, jak i kolejne dwa etapy były już właściwie niezagrożone tzn. zostały przeprowadzone tak, jak to miało miejsce do roku 2019. Tytułowy znak zapytania to swego rodzaju asekuracja, choć także wyrażona wątpliwość. Czy już możemy spokojnie ogłaszać trwały powrót do starych „normalnych” zasad organizowania konkursu? Od strony epidemiologicznej czas pokaże, natomiast w tym tekście spróbujemy poruszyć kilka zagadnień związanych z powracającą „normalnością” w sensie merytoryczno-organizacyjnym.

Niezależnie od tego, w jakiej formie przeprowadzany był konkurs w latach poprzednich, nie zmieniała się jego ogólna koncepcja programowa. Nie inaczej było w roku 2022, kiedy zadania były konstruowane wg tego przyjętego schematu. Oznacza on, przypominając rzecz pokrótce, że w etapie I (dla obu typów szkół) zachęcamy uczestników do aktywnego udziału w konkursie tworząc pytania w większości testowe, odnoszące się do wiedzy, którą powinni wynieść ze szkolnych zajęć informatyki. Uczniowie na ogół dobrze radzą sobie z tymi pytaniami, nawet jeśli wśród pytań znajdują się pojedyncze odwołujące się mniej do programów szkolnych, a bardziej do zainteresowań informatycznych uczniów rozwijanych indywidualnie. Etap I (realizowany poza pracowniami szkolnymi) uzupełniają nietrudne typowe zadania o charakterze algorytmicznym. Etap II to zadania o wiele bardziej rozbudowane, wymagające poświęcenia na ich rozwiązanie większej liczby czasu w warunkach domowych (etap ma charakter korespondencyjny). Poczesne miejsce zajmują problemy związane z algorytmami i programowaniem (o stopniu trudności adekwatnym do typu szkół), ale mamy też zadania wymagające przetwarzania danych przy pomocy oprogramowania użytkowego. Tradycyjnie dla szkół podstawowych pojawia się (niejako zachęcająco) zadanie wymagające szeroko rozumianej edycji dokumentów multimedialnych, często połączone ze sprawdzeniem wiedzy, której elementy uczniowie we wspomnianych dokumentach umieszczają. Największym wyzwaniem, o czym

w tym miejscu pisano niejednokrotnie jest konstrukcja zadań finałowych. Staramy się zatem, aby i na tym etapie pojawiły się zadania wymagające sformułowania w postaci algorytmicznej (i zapisu w postaci programu) rozwiązania pewnych problemów. Problemy powinny być adekwatne swoim stopniem trudności dla etapu finałowego, ale też nie powinny być zbyt czasochłonne, bo 90 minut trwania finału to jednak dość poważne ograniczenie. Chodzi zatem o problemy wymagające raczej błyskotliwości, ale i dużego wyrobienia w świecie algorytmów. Oczekuje się na ogół rozwiązania wyłącznie w postaci algorytmu, nie programu. Oczywiście w etapie finałowym jest też miejsce na odpowiednio dla tej części „skrojone” problemy, związane z przetwarzaniem danych za pomocą oprogramowania użytkowego oraz związane z redakcją dokumentów o różnym charakterze (dla uczniów szkół podstawowych).

Teraz o kilku elementach szczegółowych, które w roku 2022 wiązały się z tą ogólną koncepcją. Po pierwsze już drugi rok z rzędu przyjęto dość ryzykowne założenie, że zadania etapu finałowego nie muszą być koniecznie przez zwycięzcę rozwiązane bezbłędnie oraz w całości. Niech zwycięży ten, kto poprawnie rozwiąże ich jak najwięcej. Obszerne uzasadnienie tego założenia zostało w tym miejscu przedstawione w ubiegłym roku. Tyle, że wtedy etap finałowy był przeprowadzony on-line. Czy tego typu podejście broni się w warunkach stacjonarnych? Oczywiście można mieć wątpliwości, czy szerokiej rzeszy uczniów nie zagwarantować (poprzez odpowiedni dobór treści zadań) możliwości rozwiązania wszystkich problemów. Coraz trudniej jednak dla zdolnych uczestników PLZ dobierać akurat w informatyce problemy związane (czas rozwiązania) i trudne, jak dla etapu finałowego. Wydaje się, że zarysowana koncepcja zadań „na styk”, czyli tak dobranych, aby tylko najwybitniejsi mieli szansę rozwiązać je w 90 minut jednak się broni, także w warunkach konkursu organizowanego stacjonarnie – przynajmniej w informatyce. Inne wyjście to więcej czasu dla uczestników finału (chyba mało realne ?), albo zmiana koncepcji w zakresie tego czego oczekujemy od rozwiązań (wspomniemy o tym dalej w odniesieniu do szkół podstawowych), ale to też nieco ryzykowny pomysł.

Kolejna sprawa to same treści zadań. W przypadku wspomnianego zadania związanego z redakcją do-

kumentów multimedialnych dla szkół podstawowych, jak wspomniano wyżej staramy się, aby umiejętności czysto techniczne były powiązane z wiedzą (w etapie II wręcz pozyskiwaną z różnych źródeł i niekoniecznie tylko informatyczną). I dlatego w tym roku budując dokument i prezentację w etapie II uczniowie mogli przy okazji poszerzyć wiedzę o krajach skandynawskich. Z kolei w finale wiedza była bardziej „hermetyczna”, za to wymagała rozpoznania znanych (i czasami mniej znanych, jak pokazały rozwiązania) elementów z różnych dziedzin – szeroko rozumianej informatyki i nowych technologii.

Uczniowie szkół ponadpodstawowych, a przynajmniej uczestnicy PLZ z informatyki nie mają większych kłopotów z posługiwaniem się chociażby arkuszem kalkulacyjnym. Coraz mniejszy sens ma zatem układanie zadań powtarzających nieco schematy maturalne (nawet jeśli odwołujących się do bardziej subtelnych funkcji i narzędzi arkusza). Nie szukano zatem tym razem zadań opierających się na danych z pliku tekstowego, które trzeba poddać takim, czy innym operacjom (statystycznym, graficznym itp.), w których struktura rozwiązania była w pewnym sensie z góry określona przez postać danych, ale raczej zadań problemowych, w których to jak powinien wyglądać schemat obliczeniowy, czy też struktura arkusza zależy wyłącznie od rozwiązującego. Wydaje się, że w miarę to się udało. W etapie II pojawiło się zadanie, w którym mowa była o tym, aby skonstruować pomoc dla anonimowego wykładowcy, który przeprowadza test dla swoich studentów i w którym to teście są pytania zarówno jednokrotnego, jak i wielokrotnego wyboru. Skonstruowany arkusz miał automatyzować proces wprowadzania wyników egzaminu, sprawdzania poprawności testu i wystawiania ocen (przy dość specyficznych kryteriach oceny jakie stosował wykładowca), a nadto generować na użytek wykładowcy raport wyników w narzuconej formie. Poza tymi założeniami w treści zadania nie było żadnej sugestii, jak arkusz ma wyglądać, co powinno się w nim w jakim miejscu znaleźć. To dało pożądaną efekt, bo wśród rozwiązań poprawnych nie było praktycznie identycznych, co do formy samego arkusza. Podobnie było w finale, kiedy uczniowie mieli zaimplementować właśnie w arkuszu kalkulacyjnym znaną im zapewne z zajęć metodę połowienia szukania zer funkcji (bez używania makropoleczeń!). Narzucenie arkusza (podobnie, jak w omówionym zadaniu z etapu II) jako narzędzie nie jest może w zadaniach związanych z przetwarzaniem danych najlepszym pomysłem, bo wybór optymalnego narzędzia dla rozwiązywanego problemu jest jedną z umiejętności, której oczekujemy od uczestników PLZ, ale tym razem taki zabieg musiał mieć miejsce. W przypadku etapu II chodziło o przejrzystość wizualną rozwiązania z punktu widzenia jego przyszłego użytkownika (czyli fikcyjnego wykładow-

cy). W przypadku etapu finałowego nie chodziło zaś o powtórzenie implementacji znanego algorytmu w dowolnym języku programowania, bo wtedy problem nie byłby w ogóle godny etapu III jako problem odtwórczy. Cała trudność zadania polegała na zaimplementowaniu iteracji w arkuszu, co bez używania makropoleczeń nie jest na ogół ze względu na naturę arkusza zadaniem banalnym.

W przypadku zadań algorytmicznych związanych z programowaniem poza jak zwykle inwencją własną oczekiwano od uczniów znajomości wielu gotowych rozwiązań, czyli pewnych algorytmów, które powinny być im znane ze szkoły, a tu mogły być przydatne w rozwiązaniu konkretnych problemów. I tak w przypadku szkoły podstawowej w etapie II i III można było skorzystać z takich algorytmów jak: zamiana liczby zapisanej w systemie dwójkowym na system dziesiętny, znajdowanie największej liczby w ciągu liczby, iteracyjne generowanie wartości ciągu wg określonego wzoru, proste algorytmy geometryczne związane z położeniem punktu w układzie współrzędnych, podział liczby naturalnej na cyfry. W odniesieniu do szkoły ponadpodstawowej przydać się mogły (niekiedy w szerszym kontekście) takie algorytmy jak: algorytm badania czy dwa słowa są swoimi anagramami, algorytm Rabina-Karpa wyszukiwania wzorca w tekście, podstawowe algorytmy geometryczne, algorytmy na ciągach liczbowych np. znajdowanie najdłuższego podciągu spójnego o zadanej własności. W praktyce z tym wykorzystaniem gotowych rozwiązań było różnie, podobnie jak z zadaniami odwołującymi się do zagadnień spoza podstawy programowej. W tej drugiej kwestii lepiej jednak wypadli uczniowie szkół ponadpodstawowych w zadaniu z zakresu modelowania i symulacji, niż uczniowie szkół podstawowych, którzy praktycznie w ogóle nie poradzili sobie z problemem rekurencyjnym. Za to generalnie należy pochwalić uczniów obu typów szkół za pewną biegłość w posługiwaniu się strukturami danych i biegłość, a nawet pomysłowość w ich doborze do treści problemu (naturalnie z poprawką, że uczniowie szkół ponadpodstawowych posługują się strukturami danych lepiej, bo i znają ich więcej).

Skoro mowa o zadaniach z programowania, na które niezmiennie stawiamy w PLZ (niezmieniające się uzasadnienie dla tego podejścia było już w tym miejscu formułowane) to powtarza się, a nawet coraz bardziej uwypukla pewien niezbyt budujący wniosek. Z zadaniami tymi coraz więcej kłopotu mają uczniowie szkół podstawowych. Już w ubiegłym roku wykonanie innych zadań niż te związane z algorytmami i programowaniem było podczas etapu powiatowego wystarczające do uzyskania wysokiego miejsca i awansu do finału, podobnie było w etapie wojewódzkim. Obecnie wspomniane zjawisko jeszcze bardziej się pogłębiło.

W etapie powiatowym trzy zadania odnosiły się do implementacji algorytmów w postaci programów. Połowa uczestników tego etapu nie rozwiązała żadnego z nich! Maksymalną przewidzianą liczbę punktów uzyskano tylko w przypadku jednego z tych zadań (dwie osoby), a jeszcze inne zadania rozwiązały (i to co najwyżej na 50-60 % możliwych do zdobycia punktów) trzy osoby. W finale w przypadku zadania, w którym wymagano tylko algorytmu było lepiej, ale w przypadku dwóch zadań, gdzie oczekiwano także programu równie nie-dobrze. Oczywiście znajdzie się sporo obiektywnych, niejako tłumaczących uczniów przyczyn tego stanu rzeczy. Po pierwsze stopień trudności zadań (to jednak konkurs, a nie typowe problemy algorytmiczne rozwiązywane w szkole), po drugie działanie w określonych warunkach (np. ograniczony czas i związany z tym stres w finale). To jednak nie wyjaśnia wszystkiego. I widać, że z tą dziedziną tak wyeksponowaną w nowej podstawie programowej w odniesieniu do SP pewien problem się pojawia. Nie możemy generalizować, bo to wymagałoby szerszej ewaluacji podstawy programowej w skali kraju, ale widać, że uczniowie mają trudności z algorytmami i programowaniem, a kiedy – co jest przywilejem konkursów – pojawia się kwestia zastosowania nabytej wiedzy i umiejętności w problemach mniej typowych to owe trudności dotyczą nawet najlepszych. Oczywiście nie da się w tak krótkim tekście przeanalizować wszystkich aspektów tego zjawiska, warto też unikać wniosków pochopnych, zbyt daleko idących. Wydaje się, że wiele zależy przede wszystkim od nauczycieli i ich przygotowania (że jest z tym różnie nie jest wielką tajemnicą zwłaszcza w odniesieniu do SP, a wymagania programowe wzrosły), od metodyki nauczania właśnie algorytmów i programowania. Schowanie się za najprostszym wnioskiem, że to dziedzina za trudna dla ucznia i należy ograniczyć jej tak szybkie i wczesne wprowadzanie byłoby zbyt proste. Z uporem będziemy powtarzać, że ta podstawa taka musi być, bo taki jest wymóg cywilizacyjny. Można się zastanawiać nad pojedynczymi zagadnieniami, które może faktycznie przyczyniają się do przeładowania podstawy programowej nauczania informatyki w szkołach podstawowych, ale nie sposób kwestionować ogólnej idei. Myślenie komputacyjne i idące za nim programowanie już w najmłodszym wieku nie jest naszym wynalazkiem, dziś zwykła alfabetyzacja komputerowa, jak to mówiono kilka lat temu już nie wystarcza. A przecież nasze dzieci i młodzież nie są słabsze intelektualnie. Po sukcesach młodych ludzi w Międzynarodowej Olimpiadzie Informatycznej, czy studenckich mistrzostwach świata w programowaniu powstało powiedzenie, że „informatyka jest specjalnością młodych Polaków”. Nawet jeśli dotyczy to pewnej elity naszych dzieci i młodzieży, to jednak wydaje się, że nie można tłumaczyć kłopotów z algorytmami

i programowaniem tylko faktem, że trudne i za szybko wprowadzone. Chyba znacznie więcej powodów leży po szeroko rozumianej stronie dydaktyki i uczących. A wracając do naszego konkursu to dostrzegamy zasygnalizowany problem i oczywiście pojawiają się dylematy z tym związane. Próbuje jednak konsekwentnie trwać przy obranej drodze i jednak nie wycofywać się z dotychczasowej liczby zadań o tej tematyce. Częściowo z powodów ogólnych opisanych wyżej, a częściowo dlatego, że może naiwnie, ale liczymy iż nastąpi tu jednak przełamanie i poziom uczniów w zakresie algorytmów i programowania będzie wzrastał (w końcu podstawy programowej nie można oceniać po ledwie kilku latach jej funkcjonowania). Poza tym jest grupa osób (dotyczy to także, a może bardziej uczniów szkół ponadpodstawowych), która niekoniecznie pozytywnie przywitałaby gwałtowny odwrót od tematyki związanej z algorytmami i programowaniem i co za tym idzie jednak obniżenie ogólnego poziomu konkursu. W przypadku uczniów szkół podstawowych pomysł jest nieco inny, nie wycofywać się z dotychczasowej liczby, ani nawet stopnia trudności zadań z algorytmiki i programowania, ale umieścić w zestawach choć kilka zadań, które miałyby coś w rodzaju już wykonanego początku, albo wskazówki co do istotnych etapów rozwiązania lub też wreszcie przygotowane pewne struktury z których uczniowie mogliby następnie „złożyć” całość. Trudno w tym miejscu opisywać szczegóły rozdającego się dopiero pomysłu na kształt części zadań z algorytmów i programowania, ale może będzie to miało jakiś bardziej zachęcający wpływ na uczestników konkursu i mniej osób będzie rezygnować z udziału w etapie II, po pomyślnym zakończeniu etapu szkolnego (zjawisko bardzo charakterystyczne zwłaszcza dla szkół podstawowych), a Ci którzy wystartują dalej będą w większym niż dotąd stopniu próbowali rozwiązywać te jakże ważne, rozwijające myślenie zadania. Naturalnie nadal pozostałaby część zadań formułowanych w dotychczasowy sposób, które należałoby rozwiązać wychodząc samodzielnie od ich specyfikacji.

Całość do przeczytania:

<https://tiny.pl/wqq2d>

dr inż. Zbigniew Ledóchowski

Ekspert Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* w zakresie informatyki. Wykładowca akademicki, Akademia Pomorska w Słupsku, Instytut Nauk Ścisłych i Technicznych, Pracownia Informatyki.

dr Wojciech Gajewski

Zadania otwarte – czy tylko dla ambitnych?

PRÓBA POSZUKIWANIA ODPOWIEDZI NA PRZYKŁADZIE ZADAŃ KONKURSOWYCH
VI EDYCJI POMORSKIEJ LIGI ZADANIOWEJ ZDOLNI Z POMORZA

Zakończona VI edycja Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* jest – moim zdaniem – dobrym punktem wyjścia do podjęcia dyskusji o zadaniach otwartych, jakie pojawiły się na kwalifikacyjnym, powiatowym i wojewódzkim etapie konkursu z kompetencji społecznych i poszukania odpowiedzi na tytułowe pytanie. Współczesne koncepcje edukacyjne wskazują na dużą samodzielność nauczyciela w tworzeniu zadań i metod oceniania osiągnięć uczniów, oczywiście mając na uwadze już stosowane i sprawdzone sposoby i metody, specyficzne dla danego przedmiotu. Wybierając zadania otwarte, które często są określane aktywizującymi i motywującymi, mamy świadomość, iż wymuszają rozbudowaną odpowiedź i nie można na nie udzielić odpowiedzi zamkniętej typu „tak” lub „nie”.

Na potrzeby Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* otwarte zadania konkursowe, były częściowo skonstruowane na wzór maturalnych i tych z egzaminu ośmioklasisty. Różnią się jednak od zadań spotykanych w arkuszach egzaminacyjnych czy przygotowywanych przez nauczycieli języka polskiego, WOS-u i historii, a także innych przedmiotów w trakcie bieżącej pracy z uczniami. Mają one na celu nie tylko sprawdzić poziom wiedzy uczestników konkursu, ale również pobudzić do dalszego rozwoju zdolności poznawczych, umiejętności analizy, zmysłu syntezy i myślenia krytycznego, tak istotnych z punktu widzenia kompetencji społecznych¹. Zawsze jednak pytania testowe opracowane były na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej i ponadpodstawowej oraz obowiązujących programów nauczania, także dostosowane do możliwości uczniów, ale zaliczanych do tych z grupy pracowitych i ambitnych.

Do podjęcia tematu stosowania w pracy z uczniami zadań otwartych, upoważnia mnie zarówno długoletnia praca jako nauczyciela historii i WOS-u (33 lata), jak również status egzaminatora zewnętrznego egzaminu maturalnego oraz eksperta Pomorskiej Ligi Zadaniowej

Zdolni z Pomorza, który często dostrzega u uczniów brak odpowiednich umiejętności (np. przy ocenie wypracowania zwracana jest uwaga na sposób realizacji tematu, odbiór tekstu źródłowego i wykorzystania zawartych w nim informacji, analizy, interpretacji), brak elementarnej faktografii (nie można napisać dobrej i wysoko punktowanej pracy bez jej znajomości) czy poprawnego stosowania chronologii historycznej. W porównaniu z sytuacją sprzed kilku lat, warto pamiętać o czynnikach mających negatywny wpływ na szanse edukacyjne uczniów, przed wszystkim wynikające z nauczania zdalnego czy zmian i korekt w podstawie programowej². Z drugiej zaś strony – obecnie nauczyciele i uczniowie mają większą wiedzę o konstrukcji zadań, o wymaganiach i o sposobie oceny prac.

W potocznym rozumieniu uczestnikami konkursów przedmiotowych są „uczniowie zdolni”, czyli z wysokim poziomem inteligencji i wysoką efektywnością uczenia się, zapamiętywania i logicznego myślenia. Wielu zdolnych uczniów nie bierze jednak udziału w rywalizacji konkursowej, ponieważ nie zostały stworzone im odpowiednie warunki, aby mogli rozwijać swoje predyspozycje. Przy całej złożoności definicji „zdolności” należy zaznaczyć, iż rozwój ucznia uzależniony jest od predyspozycji wrodzonych oraz od wpływu środowiska, w którym uczeń się rozwija, także wsparcia, stymulacji i motywacji³.

W przygotowaniu do każdego rodzaju konkursu, poza opanowaniem niezbędnego zasobu materiału i posiadaniem określonych umiejętności, potrzebna jest również wiedza na temat konstrukcji zadań konkursowych, zarówno nauczycielom przygotowującym uczniów, jak i samym uczniom. Zagadnieniu konstrukcji zadań poświęcono sporo książek i artykułów. Najczęściej dotyczyły one budowy, form, typu oraz przydatności pisemnych zadań otwartych⁴. Ta wiedza jest

1. Zob. szerzej: W. Gajewski, *Kompetencje społeczne*, „Informator oświatowy”, Biuletyn Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku 2018, nr 3 (183), s. 31-33; tenże, *O roli i znaczeniu kompetencji społecznych*, „Informator oświatowy”, Biuletyn Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku 2018, nr 3 (187), s. 34-37.

2. Podstawa programowa – obowiązkowy na danym etapie edukacyjnym zestaw treści nauczania oraz umiejętności, które muszą być uwzględnione w programie nauczania i umożliwiają ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych, określa ją Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. 2017 r. poz. 356).

3. M. Machałek (red.), *Jak pracować z uczniem zdolnym. Poradnik dla nauczycieli historii*, Wydawnictwo ORE, Warszawa 2013, s. 8.

4. Zob.: B. Niemierko, *ABC testów osiągnięć szkolnych*, WSiP, Warszawa 1975; B. Niemierko, *Pomiar wyników kształcenia*, WSiP, Warszawa 1999;

nauczycielom praktykom powszechnie znana i nie ma potrzeby jej powielania.

Wyróżniamy dwa rodzaje zadań: zamknięte i otwarte. Można wspomnieć tylko, iż klasyfikując zadania według długości i złożoności wypowiedzi ucznia, mamy trzy podstawowe formy zadań otwartych:

1. zadanie rozszerzonej odpowiedzi (ang. extended-response item), określane też zadaniem rozprawką (ang. essay item), inaczej rozwinięta odpowiedź ucznia;
2. zadanie krótkiej odpowiedzi (ang. short-answer item) wymagające udzielenia odpowiedzi w postaci jednego słowa, pełnego zdania lub 2-3 zdań, podania symbolu, liczby (np. daty);
3. zadania z luką (ang. completion item), czyli uzupełnienia zwrotu, zdania fragmentu tekstu, wyrażenia⁵.

Słusznie zauważył Bolesław Niemierko, iż „w pisemnych zadaniach otwartych uczeń samodzielnie formułuje i zapisuje odpowiedzi. Ta samodzielność jest wielką zaletą zadań otwartych, ale także ich słabością, bo wielu uczniom zredagowanie odpowiedzi pisemnej, nawet bardzo krótkiej, sprawia większą trudność i zabiera sporo czasu niż merytoryczne rozwiązanie danego zadania”⁶. Słowa te nic nie tracą na aktualności, do dziś stanowią problem wielu uczniów, także tych pracowitych i ambitnych. Systematyczna praca nauczycieli, prowadzona w tym zakresie już od szkoły podstawowej, może przynieść poprawę, a różnorodne działania edukacyjne w ramach Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* na pewno ją wzmacniają.

Przyczyną tego zjawiska może być, coraz częstsze, powszechne przekonanie, że WOS i historia to trudne przedmioty, a zadania otwarte można realizować wedle sposobu „napisz wszystko co wiesz o ...”, zupełnie pomijając kompetencje związane z czytelnictwem, czy te prowadzące wprost do powiązania i rozumienia faktów oraz zjawisk społeczno-polityczno-gospodarczych. Dzisiejszym uczniom trudność sprawia przygotowanie własnego i spójnego tekstu na podany temat.

Od uczestników konkursu, jakim jest Pomorska Liga Zadaniowej *Zdolni z Pomorza*, w zakresie kompetencji społecznych, wymaga się nieco innego sposobu myślenia i realizowania zadań konkursowych, zwłaszcza na etapach powiatowym i wojewódzkim, niż często czyni się to w szkole. Zatem metody i formy pracy powinny być zróżnicowane i stymulować wszechstronny rozwój.

W każdym roku do trzech etapów konkursu przygotowywany był test z kompetencji społecznych, zawierający pytania z zakresu historii i WOS-u, literatury i szeroko rozumianej sztuki czy nawet filozofii. W całym teście konkursowym, na etapie szkolnym, ich ilość najczęściej wynosiła od 18 do 20, na etapie powiatowym i wojewódzkim, zawsze było to 5 zadań. Uczestnicy mieli również możliwość przygotowania zadania dodatkowego. Rozwiązujący zadania konkursowe mogli uzyskać maksymalnie 30 pkt (etap kwalifikacyjny), po 50 pkt na etapie (powiatowym i wojewódzkim) oraz 10 pkt za zadanie dodatkowe (nieobowiązkowe).

Zawsze w teście konkursowym na etapie kwalifikacyjnym (szkolnym) i wojewódzkim spotykamy zadania otwarte i zamknięte, na etapie powiatowym tylko zadania otwarte.

Na marginesie – nie przekonują autora konkursy wiedzy, zwłaszcza o tematyce humanistycznej i społecznej, w których pojawiają się tylko same zadania zamknięte, a klasyczne wypracowanie próbuje się zastąpić inną formą, bez konieczności formułowania długiego tekstu. W przekonaniu autora umiejętność pisania wypracowania jest cechą elementarnego wykształcenia humanistycznego i pomimo, że stanowi jedną z podstawowych trudności, z jaką dziś boryka się młodzież szkolna, powinna być systematycznie ćwiczona. Powyższe współgra z nową formułą egzaminu maturalnego przygotowywanego od roku szkolnego 2022/2023 oraz egzaminu ósmoklasisty.

Przykładowo – nowa formuła egzaminu maturalnego (2023) z języka polskiego przewiduje, że „drugi arkusz będzie obejmował wypracowanie na wybrany przez zdającego temat. Nowe wymagania obejmują napisanie tekstu na co najmniej 400 słów, uwzględnienie w nim dwóch utworów literackich (w tym jednego z listy obowiązkowych lektur), oraz dwa konteksty (biograficzne, kulturowe, polityczne, społeczne, historyczne)”, z WOS-u i historii „ostatnim i jednocześnie najwyższym punktowym zadaniem będzie zadanie rozszerzonej odpowiedzi, którego rozwiązanie ma stanowić wypowiedź argumentacyjna” oparta, mam nadzieję, na bardzo dobrej znajomości faktografii i szerokiej wiedzy własnej⁷.

Pomocne przy sprawdzaniu wspomnianej np. faktografii będą zadania zamknięte. Przykład zadania zamkniętego najczęściej stosowanego w teście konkursowym, typu Prawda (P) – Fałsz (F), wykorzystanego na etapie kwalifikacyjnym dla szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych w roku szkolnym 2021/2022:

W. Okoń, *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 1996.

5. B. Niemierko, *Pomiar wyników kształcenia*, Warszawa 1999, s. 97-98.

6. Tamże, s. 97.

7. Cyt. za: *Informator o egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2022/2023. Część ogólna*, CKE, Warszawa 2021; *Informatory o egzaminie maturalnym z poszczególnych przedmiotów od roku szkolnego 2022/2023*, CKE, Warszawa 2021.

Zadanie 4. [0 – 1 pkt]

Zaznacz literą P – zdanie prawdziwe, a literą F – zdanie fałszywe.

1. Aleksander Głowacki i Bolesław Prus to dwaj najważniejsi pisarze w historii literatury polskiej.	
2. Bohaterka powieści Bolesława Prusa – Izabela Łęcka powzięła zamiar wyjechania z Polski i wstąpienia do klasztoru.	
3. Tytuł „Lalka” Bolesława Prusa odnosi się (w dosłownym znaczeniu) do procesu o kradzież, wytoczonego pani Stawskiej.	
4. „Stary subiekt” to Stanisław Wokulski w „Lalce” Bolesława Prusa.	

Źródło: Pomorska Liga Zadaniowa *Zdolni z Pomorza*. Konkurs dla uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych województwa pomorskiego w roku szkolnym 2021/2022. Etap I – kwalifikacyjny. Przedmioty rozwijające kompetencje społeczne ODN Słupsk 2021-2022.

Inne formy zadań zamkniętych wykorzystywane w teście konkursowym to zadania wielokrotnego wyboru (WW) oraz zadania na dobieranie (D). Pojawiały się także zadania typu: stwierdzenie-uzasadnienie (SU) oraz rozbudowane mieszane: otwarte i zamknięte.

Przykład zadania rozbudowanego mieszane: otwarte i zamknięte, wykorzystanego na etapie wojewódzkim dla szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych w roku szkolnym 2021/2022 roku:

Zadanie 2. [0 – 10 pkt]

Źródło 1. Mapa

Źródło: www.bing.com/images/mapy [dostęp: 29.12.2021]

2.1. Przeanalizuj mapę i wykonaj polecenia A. i B.

A. Nadaj tytuł mapie: [0 – 1 pkt]

Uwaga: tytuł powinien zawierać określenie czasu, przestrzeni i tematu.

Odpowiedź:

B. Wymień ziemie polskie zajęte przez Napoleona podczas kampanii 1806 roku przeciwko Rosji i Prusom, z których utworzono państwo w granicach jak w źródle 1., związane unią personalną z Królestwem Saksonii, formalnie niepodległe, faktycznie zależne od Cesarstwa Francuskiego: [0 – 3 pkt]

Odpowiedź:

2.2. Zagadnieniom i wydarzeniom z dziejów powszechnych dotyczących okresu napoleońskiego, przyporządkuj fakty z historii Polski z tego samego okresu. Wpisz właściwą cyfrę w wykropkowanym miejscu. [0 – 3 pkt]

A. dwa porozumienia zawarte w Tylży pomiędzy Cesarstwem Francuskim a Imperium Rosyjskim i Królestwem Prus

B. jedna z bardziej znanych bitew okresu napoleońskiego, określana jako „bitwa narodów” stoczona pod Lipskiem

C. konferencja przedstawicieli państw europejskich, zwołana w celu rewizji zmian terytorialnych i ustrojowych wywołanych wybuchem rewolucji francuskiej i wojnami napoleońskimi

1. na mocy pokoju ustanowiono powstanie Księstwa Warszawskiego

2. śmierć księcia Józefa Poniatowskiego

3. na mocy traktatu o podziale ziem polskich zawartego przez Rosję, Prusy i Austrię utworzono Królestwo Polskie

4. utworzenie Legionów Polskich przez Jana Henryka Dąbrowskiego

Odpowiedź: A ... B ... C ...

Całość do przeczytania:

<https://tiny.pl/wqq2n>

dr Wojciech Gajewski

Ekspert Pomorskiej Ligi Zadaniowej *Zdolni z Pomorza* w zakresie kompetencji społecznych. Wykładowca akademicki i nauczyciel dyplomowany z ponad 30-letnim stażem pracy pedagogicznej, uczy historii i WOS-u w V LO im. Z. Herberta w Słupsku.

Anna Listewnik

Migracja a edukacja

Z DOŚWIADCZENIA DYREKTORA SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 57 IM. GEN. WŁADYSŁAWA ANDERSA W GDAŃSKU

W Szkole Podstawowej nr 57 im. gen. Wł. Andersa w Gdańsku, za zgodą Wydziału Rozwoju Społecznego w Gdańsku, w 2018 roku rozpoczęłam prowadzenie oddziałów przygotowawczych dla uczniów z doświadczeniem migracyjnym.

Pasjonuję się tematyką edukacyjną integracji imigrantów i imigrantek w różnych krajach, takich jak Szwecja, Niemcy, Belgia. Najistotniejsze jest sprawne komunikowanie się w języku kraju, w którym podejmuje się naukę oraz znajomość jego tradycji kulturowych, a także płynne reagowanie na potrzeby całego środowiska.

Miałam zaszczyt wziąć udział w wielu prelekcjach, konferencjach zarówno w Polsce jak i za granicą. Wystąpiłam jako prelegent podczas seminarium *Sztuka robienia zmian. Oddziały przygotowawcze – wyzwania i praktyka* organizowanym przez Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń, dzięki któremu nawiązałam współpracę z dyrektorami szkół prowadzącymi oddziały przygotowawcze. Moderowałam debatę obywatelską *Jak wspierać integrację dzieci i młodzieży imigranckiej w polskich szkołach?* organizowanej przez Europe Direct Słupsk, podczas której podzieliłam się wiedzą nt. dobrych praktyk w tworzeniu oddziałów przygotowawczych.

Praktyka, jaką nabyła moja szkoła od 2018 roku, okazała się bardzo cenna, zwłaszcza po 24 lutego 2022 roku, po wybuchu wojny w Ukrainie. Początki nie należały do łatwych. Jak każdy proces w edukacji wymagają bowiem wsłuchiwanie się w potrzeby środowiska, konsekwencji w działaniu, wytrwałości, zrozumienia,

pracy na wartościach, ciągłego ewaluowania, wzajemnego wspierania się w dążeniu do wypracowania najlepszych metod i form przyjmowania do szkół uczniów z doświadczeniem migracji.

Szkoła podejmuje różnorodne działania, współpracuje z wieloma instytucjami, m.in. wzięła udział w projekcie Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego *Wsparcie dla cudzoziemców spoza Unii Europejskiej w województwie pomorskim w latach 2018-2020* współfinansowanym z Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji Urzędu Wojewódzkiego.

W ramach tego projektu w szkole odbył się kurs dla nauczycieli pt. *Jak uczyć języka polskiego jako obcego? Praca w środowisku wielokulturowym*. Brałam udział jako prelegent w seminarium, podczas którego podzieliłam się dobrymi praktykami na temat *Integracji dzieci i rodzin cudzoziemskich*. Wzięłam także udział w obradach Pomorskiej Rady Oświatowej, podczas której przedstawiłam wyzwania, potrzeby i dobre praktyki w edukacji uczniów z doświadczeniem migracji.

Obecnie szkoła wypracowała formy i metody prowadzenia zajęć z uczniami doświadczeniem migracyjnym w takim stopniu, że dzielimy się nimi szkoląc nauczycieli innych placówek edukacyjnych. Przekazujemy cenne wskazówki praktyków, specjalistów poszczególnych przedmiotów pracujących w naszym zespole ds. pracy uczniów doświadczeniem migracji, którym mam zaszczyt kierować.

Jednocześnie ze szkoleniami dla nauczycieli rozwijam wymianę doświadczeń, spotykam się w *Inspiratorium* z dyrektorami placówek oświatowych, podpisałam umowy o współpracy ze szkołami w Ukrainie, dzięki której rozpoczęliśmy ciekawe projekty kulturalne, m.in. dotyczące naszych tradycji – podobieństw i różnic, np. *Prawa dziecka, Międzynarodowy Dzień Wyszywanki, Pisanka o Pokoju na Świecie*. Zapoczątkowałam projekt z Gruzją pt. *Lekcje języka polskiego i języka gruzińskiego w języku angielskim*. Projekty te poszerzają wiedzę nt. naszych języków, przyzwyczajają, zdobywają kultury – oswajają, zbliżają nas do siebie, powodują, że lepiej się rozumiemy.

Pod patronatem Prezydent Miasta Gdańska Aleksandry Dulkiewicz i Konsulatu Ukrainy w Gdańsku od 2019 roku organizuję Międzynarodowe Konferencje *Współpraca edukacyjna Gdańsk – Lwów – Odessa – Kutaisi...*, które służą wymianie doświadczeń, ewalu-

acji dotychczasowych działań oraz przygotowywaniu się do przewidywanych modyfikacji związanych ze zmieniającą się sytuacją. W 2021 roku podczas III Międzynarodowej Konferencji *Współpraca edukacyjna Gdańsk – Lwów – Odessa – Kutaisi...* pt. *Modele międzynarodowych lekcji online i offline – dobre praktyki* udział wzięła Zastępczyni Prezydenta Monika Chabior.

Współpracuję z Modelem Integracji Imigrantów i Imigrantek w Gdańsku, w szczególności z panem Jurijem Zabijaką, z którym wymieniamy informacje na temat bieżących potrzeb środowiska.

Po wybuchu wojny w Ukrainie Miasto Gdańsk zorganizowało Punkty Informacyjne dla uchodźców, m.in. w SP 57. Kierujemy uczniów do różnych szkół w Gdańsku, zgodnie z ich potrzebami.

Prowadzimy wolontariat dla uchodźców, wciąż spotykamy się online ze szkołami w Odessie w Ukrainie i w Kutaisi w Gruzji.

Ministerstwo Edukacji i Nauki oceniło naszą pracę bardzo wysoko. Jest to efekt wspólnych działań od

2018 roku z Wydziałem Rozwoju Społecznego Miasta Gdańska, głównie z Dyrektorem Grzegorzem Szczuką oraz Zastępcą Dyrektora ds. edukacji Grzegorzem Krygerem.

W Szkole Podstawowej nr 57 dbamy o przyjazną atmosferę dla całego środowiska, indywidualizujemy kontakt z uczniami, tworzymy karty indywidualnych potrzeb dla uczniów, którzy po diagnozie i konsultacji w poradni psychologiczno-pedagogicznej wymagają szczególnego wsparcia.

W bieżącym roku planujemy kolejną edycję Konferencji Międzynarodowej, którą poszerzymy o współpracę z Azerbejdżanem. Poświęcona ona będzie potrzebom środowiska, w tym doskonalenia kompetencji nauczycieli w nauczaniu języka polskiego jako obcego.

Anna Listewnik

Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 57 im. gen. Władysława Andersa w Gdańsku.

Joanna Kierul-Cieślak

Uczeń z doświadczeniem migracji w mojej szkole

SZKOŁA PODSTAWOWA Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI NR 4 W SŁUPSKU

W obliczu nieustających działań wojennych toczących się za naszą wschodnią granicą, temat ucznia z doświadczeniem migracji jest wciąż bardzo aktualny. W polskich szkołach na różnych poziomach edukacji bardzo licznie pojawiły się dzieci i młodzież ze środowisk uchodźczych, w szczególności z Ukrainy.

Nauczyciele, środowisko szkolne, nikt tak naprawdę nie był przygotowany na przyjęcie tak dużej liczby uczniów z Ukrainy. Z reguły, gdy wiadomo jest, że do klasy przyjdzie dziecko cudzoziemskie, wszyscy się do tego przygotowują: nauczyciele rozmawiają z dziećmi, wychowawcy opowiadają o kraju, z którego przybywa uczeń, informują rodziców o nowej sytuacji w klasie oraz organizują drobne upominki. W zaistniałej sytuacji, w związku z konfliktem zbrojnym, nie było czasu na te wszystkie zabiegi. Codziennie do szkół w całej Polsce przybywali nowi uczniowie z Ukrainy. Nastąpił czas, który wymagał od nauczycieli pomyślności, kreatywności, umiejętności radzenia sobie w niestandardowej sytuacji; przygotowywania samodzielnie specjalnych materiałów edukacyjnych, poszukiwania metod i form pracy, które pozwoliłyby jak najlepiej a równocześnie ciekawie prowadzić zajęcia

bezpieczeństwa, komfortu psychicznego, budowania relacji z polskimi rówieśnikami, uczestnictwo w życiu klasy i szkoły.

Starłam się bardzo dbać o sferę emocjonalną przybyłych dzieci, ponieważ wiedziałam, iż miła atmosfera, akceptacja i pomoc są nieodzowne, by uczniowie mogli skupić się na nauce języka polskiego oraz innych przedmiotów. Z pomocą przyszli także rodzice moich uczniów, którzy z dużym zaangażowaniem włączyli się w różne działania na rzecz uchodźców. Zorganizowali i nieodpłatnie przekazali: podręczniki do nauki języka polskiego, paczki z artykułami pierwszej potrzeby, opłacili bilety do kina...

Początkowo trudno było nakłonić dzieci do udziału we wspólnych imprezach klasowych i szkolnych. Bariera językowa powodowała lęk przed brakiem akceptacji ze strony rówieśników. W tym miejscu warto podkreślić, że miałam do odegrania bardzo istotną rolę. Jako wychowawca musiałam poprzez rozmowy z uczniami uwrażliwić ich i otworzyć na drugiego człowieka – rówieśnika. Wojna jest wyjątkową sytuacją, o której należy z dziećmi szczerze rozmawiać. Pozwolić im wyrazić swoje uczucia i emocje. Zdarzało się,

w klasach, gdzie znalazło się po pięcioro lub sześcioro dzieci z Ukrainy. W przeważającej części przypadków nie rozumiały one języka polskiego. Z drugiej strony nauczyciele, wychowawcy w przyspieszonym tempie musieli przeprowadzić rozmowy z polskimi uczniami wskazując rolę jaką przyjdzie im odegrać w społeczności szkolnej. Uświadamiano również, w jak trudnej sytuacji znaleźli się ich rówieśnicy zza wschodniej granicy.

Zapewne każdy nauczyciel, który nagle stanął w obliczu pracy z uczniem z Ukrainy szukał odpowiedzi na pytania – jak poradzić sobie realizując podstawę programową, ucząc równocześnie Ukraińców języka polskiego oraz integrować ich ze społecznością klasową, szkolną.

Oczywiście problem przedstawię z mojego doświadczenia. Działania, zastosowane metody pracy były wynikiem rozmów z koleżankami oraz licznych szkoleń, jakie w tym zakresie odbyłam. Jako nauczyciel języka polskiego czułam w szczególności ciężką na mnie odpowiedzialność. Prowadząc lekcje dla całej klasy nie było łatwo równocześnie skupić się na uczniach z Ukrainy. Jednak, jako że pracuję w klasie integracyjnej, ogromnym wsparciem i pomocą okazał się nauczyciel wspomagający. Przygotowywałam dla swoich uczniów dwujęzyczne karty pracy, których poprawność wykonania częściowo nadzorował nauczyciel wspomagający. Ponieważ dzieci w ogóle nie mówiły i nie rozumiały języka polskiego, musiałam zacząć od podstaw. Pomocna okazała się także znajomość języka rosyjskiego, bo to ułatwiło również moją komunikację z dziećmi. Bardzo przydatne były także różne aplikacje i translator.

Nauka języka polskiego oraz zdobywanie wiedzy z innych przedmiotów to zaledwie jeden z aspektów funkcjonowania uczniów z Ukrainy w polskiej szkole, ponieważ równie istotne było zapewnienie im poczucia

że początkowo dzieci z Ukrainy nie przychodziły do szkoły – traumatyczne przeżycia sprawiały, że musiały poczuć się bezpiecznie, by w kolejnych dniach stawić czoła nowym wyzwaniom w zupełnie obcym środowisku. Jednak życzliwość rówieśników, ich zrozumienie, otwartość, sprawiły, że dziewczynki z Ukrainy, które dołączyły do mojej klasy regularnie uczestniczyły w zajęciach, a później też w różnych wyjściach klasowych. Za swój sukces uważam udział dziewczynek w trzydniowej wycieczce do Wrocławia. Początkowo miały duże opory, tłumaczyły swoją niechęć brakiem rozumienia języka polskiego. W końcu jednak uległy moim namowom. Wycieczka okazała się wyjątkowym czasem dla wszystkich – wzajemna nauka, zabawa, poznawanie kultury polskiej w praktyce, zacieśnianie relacji z polskimi rówieśnikami. Widziałam, jak na twarzach dzieci pojawiał się uśmiech wyrażający spokój i zadowolenie oraz poczucie bezpieczeństwa. Poznawanie historii Wrocławia, zwiedzanie ZOO było dla nich ogromnie fascynujące.

Na szczęście dzieci z Ukrainy pierwsze trudne momenty w szkole mają już za sobą. Komunikują się dużo swobodniej ze swoimi rówieśnikami, ale mają jednak świadomość, że jeszcze dużo pracy jest przed nimi. Mam nadzieję, że nowy rok szkolny pozwoli nam wszystkim na wyciszenie emocji i satysfakcjonującą pracę. Nauczyciele będą mogli w dalszym ciągu doskonalić i ulepszać metody pracy z uczniami, zaś dzieci zdobywać wiedzę oraz doskonalić swoje umiejętności językowe.

Joanna Kierul-Cieslak

Nauczyciel języka polskiego, wychowawca w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 4 im. Gustawa Morcinka w Słupsku. Nauczyciel doradca metodyczny w zakresie języka polskiego w PODN w Słupsku.

Sylwia Wysocka

Chlebem i solą...

REFLEKSJE NA TEMAT FUNKCJONOWANIA UCZNIÓW Z UKRAINY W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 11 W SŁUPSKU

W polskiej szkole od dawna uczyły się dzieci z różnych krajów, w tym z Ukrainy, które mogły i korzystały z regulacji prawnych umożliwiających im realizację obowiązku szkolnego, jednak nie w takiej liczbie i nie na taką skalę jak obecnie.

Do dnia wybuchu wojny w Ukrainie w Szkole Podstawowej nr 11 w Słupsku uczyło się 9 cudzoziemców, głównie z Ukrainy i Białorusi, którym zgodnie z ustawą zapewniono udział w zajęciach dodatkowych z języka polskiego i zajęciach wyrównawczych. Cudzoziemcy traktowani byli jak uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych, wobec których należy dostosować wymagania z poszczególnych przedmiotów do ich indywidualnych potrzeb i możliwości, stwarzając tym samym dogodne warunki do edukacji i rozwoju.

Wybuch wojny w Ukrainie uruchomił potencjał migracyjny o skali niespotykanej od II wojny światowej. Do tego czasu mieliśmy do czynienia z migrantami, w większości mężczyznami, przyjeżdżającymi w celach zarobkowych do Polski. Po 24 lutego 2022 roku migracja dotyczyła szczególnie kobiet z dziećmi i osób starszych. 6 kwietnia Ministerstwo Edukacji i Nauki podało informację, że w Polsce jest ok. 700-800 tys. dzieci uciekających z Ukrainy, z czego do placówek oświatowych różnego szczebla trafiło ok. 166 tys. Resort oszacował, że w przedszkolach znalazło się

36 tys. dzieci z Ukrainy, 115 tys. w podstawówkach, a kilkanaście tys. w liceach i szkołach branżowych¹.

Szkoła Podstawowa nr 11 w Słupsku, podobnie jak niemal wszystkie placówki w całym kraju, stanęła przed trudnym wyzwaniem. Musiała w krótkim czasie umożliwić dzieciom i młodzieży podjęcie przerwanej edukacji. Nikt nie wiedział ilu uczniów z Ukrainy i kiedy trafi do naszej szkoły. Zakładaliśmy, że z uwagi na fakt, iż jesteśmy szkołą podstawową przekształconą z Gimnazjum nr 5, liczącą w tym roku szkolnym 7 oddziałów, przybędzie do nas więcej dzieci z Ukrainy niż do innych szkół w Słupsku. I tak się stało. Byliśmy jedną z dwóch szkół w Słupsku, gdzie oprócz uczniów, których włączano do już funkcjonujących klas I-III, klas IV i klasy VII, utworzono oddziały przygotowawcze. 25 marca 2022 roku decyzją organu prowadzącego uruchomiono dla uczniów przybywających z zagranicy, nieznających języka polskiego albo znających go na poziomie niewystarczającym do korzystania z obowiązkowej nauki – dwa oddziały przygotowawcze; klasy VIa oraz VIIb, a 20 kwietnia 2022 roku - kolejny oddział przygotowawczy – klasa VIIc.

Zmusiło to nauczycieli oraz polskich uczniów do przygotowania się do nowej sytuacji. Bardzo ważnym

1. <https://klubjagiellonski.pl/2022/04/21/800-tys-dzieci-z-ukrainy-polska-szkola-udzwignie-to-wyzwanie/> (dostęp: 20.07.2022)

zadaniem było przekazanie uczniom i rodzicom informacji na temat osób, które dołączają do społeczności szkolnej. Pedagog, nauczyciele i wychowawcy przeprowadzili liczne pogadanki i rozmowy w klasach na temat ksenofobii i dyskryminacji, które miały przeciwdziałać występowaniu tym zjawiskom oraz kształtować pozytywne postawy zrozumienia i akceptacji rówieśników odmiennych kulturowo. Służyło temu także zaangażowanie uczniów w tworzenie plakatów antywojennych, dekoracji w barwach narodowych Ukrainy. Uczniowie w klasach I-III w formie zabaw, gier planszowych, kolorowanek poznawali kulturę i tradycje innych krajów. W klasach IV-VII młodzież wspierała tworzenie pakietu powitalnego dla nowo przyjętych uczniów z Ukrainy. Przypominaliśmy polskim uczniom, że Polacy też kiedyś doświadczali wojen, bywali uchodźcami i wbrew woli opuszczali swój kraj.

Edukacja uczniów z Ukrainy odbywała się w oparciu o obowiązujące przepisy prawa (art. 165 ustawy Prawo oświatowe, rozporządzenie MEN z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw – Dz.U. z 2020r. poz. 1283).

Rekrutacja uczniów do naszej szkoły, zarówno do oddziałów przygotowawczych, nauczania początkowego i klas czwartych, była przeprowadzana w oparciu o ustalenia z 28 marca 2022 r. zawarte w zarządzeniu Dyrektora Szkoły Podstawowej nr 11 w Słupsku powołującym zespół ds. uchodźców.

Zespół tworzyli:

- specjalista ds. szkolnych – odpowiedzialny za udział w rozmowach podczas zapisywania dziecka do szkoły, objaśnianie sposobu wypełniania dokumentów, kompletowanie dokumentacji ucznia, wprowadzanie danych o dziecku do systemów SIO i OSO;
- pedagog szkolny – odpowiedzialny za kontakty z rodzicami, w tym przekazywanie informacji o możliwości wsparcia w szkole w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, socjalnej; monitorowanie frekwencji uczniów; redagowanie i publikowanie ogłoszeń/wiadomości do rodziców, nauczycieli, uczniów; zapoznanie dzieci ze szkołą, wprowadzanie do klasy; współorganizację i udział w spotkaniach z nowo przyjętymi uczniami i rodzicami; koordynowanie zbiorów artykułów papierniczych niezbędnych w szkole oraz innych rzeczy potrzebnych uchodźcom (artykuły spożywcze, przemysłowe);
- wychowawcy klas I-VII – odpowiedzialni za obserwację uczniów; wspieranie i pomoc w adaptacji, integrację z klasą; diagnozę potrzeb i ewentualny kontakt z pedagogiem, psychologiem i innymi specjalistami; zbieranie informacji od nauczycieli uczą-

cych dziecko o postępach, trudnościach w nauce lub innych brakach;

- wychowawcy klas I-VII – odpowiedzialni za obserwację uczniów; wspieranie i pomoc w adaptacji, integrację z klasą; diagnozę potrzeb i ewentualny kontakt z pedagogiem, psychologiem i innymi specjalistami; zbieranie informacji od nauczycieli uczących dziecko o postępach, trudnościach w nauce lub innych brakach.

Uczeń przybywający z zagranicy był przyjmowany do:

- szkoły właściwej ze względu na miejsce zamieszkania ucznia – z urzędu,
- publicznej szkoły podstawowej innej niż właściwa ze względu na miejsce zamieszkania ucznia – jeżeli placówka dysponowała wolnymi miejscami,
- na pisemny wniosek rodzica/prawnego opiekuna.

Uczeń przybywający z zagranicy był kwalifikowany do odpowiedniej klasy na podstawie:

- świadectwa lub innego dokumentu (zaświadczenia) wydanego przez szkołę zagraniczną lub na podstawie pisemnego oświadczenia rodzica/opiekuna prawnego o sumie lat nauki szkolnej,
- dokumentacji/wniosku z Urzędu Miasta w Słupsku.

Na podstawie § 16 ust. 7 rozporządzenia MEN z 23 sierpnia 2017 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 1283 ze zm.) nauczanie w oddziałach przygotowawczych było prowadzone według realizowanych w szkole programów nauczania, z dostosowaniem metod i form ich realizacji do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów. Programy nauczania obejmowały treści nauczania ustalone dla danych zajęć edukacyjnych w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Zajęcia edukacyjne w oddziałach przygotowawczych prowadzili nauczyciele poszczególnych przedmiotów, którzy byli okresowo wspomagani, w ramach porozumienia z Akademią Pomorską w Słupsku, przez studentów wydziału psychopedagogiki z Ukrainy. Liczba godzin zajęć w oddziałach przygotowawczych wynosiła:

- w klasie VI – 24 tygodniowo,
- w klasach VII – 26 godzin tygodniowo.

Zgodnie z wykładnią MEiN, zajęcia w oddziałach przygotowawczych miały charakter integracyjny, ukierunkowany na intensywną naukę języka polskiego. Za zgodą organu prowadzącego zapewniono uczniom naukę języka polskiego w wymiarze:

- 6 godzin tygodniowo dla klasy VIa i VIb,
- 7 godzin tygodniowo dla klasy VIc.

Nauka języka polskiego prowadzona była według programu nauczania, opracowanego na podstawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców. W klasach przygotowawczych uczniowie mogli uczyć się codziennej komunikacji, ale też

słownictwa przedmiotowego z matematyki, przyrody, historii i innych przedmiotów szkolnych; mieli też szansę poznawać polską kulturę, nasze miasto, brać udział w lekcjach tematycznych. Jednocześnie podejmowano różne działania, których celem była integracja uczniów z Ukrainy ze społecznością szkolną. Oto niektóre z nich:

- Impreza integracyjna rozpoczęcia edukacji uczniów z Ukrainy pod patronatem Prezydent Miasta Słupska Krystyny Danileckiej-Wojewódzkiej (25.03.2022).
- Zbiórka – we współpracy z Fundacją Sub Ventum w Słupsku oraz Słupskim Centrum Organizacji Pozarządowych i Ekonomii Społecznej (SCOPIES) – odzieży, materiałów papierniczych, środków czystości dla uchodźców z Ukrainy (luty-marzec 2022).
- Zakup materiałów papierniczych – wyprawki szkolnej dla uczniów klasy VII b i VI a przez Radę Rodziców (kwiecień 2022).
- Wyjście uczniów w ramach integracji zespołów klasowych do kina: klasy VI a i VII b do kina „Rejs” w Słupsku na film pt.: „Luca” z dubbingiem w języku ukraińskim (28.04.2022); klasy VIIb, VIIc i VIa do „Multikina” w Słupsku na film pt.: „Zaczarowane zwierzęta 2” (19.05.2022).
- Wyjście – sponsorowane przez MOPR w Słupsku – uczniów klasy VIIb na basen „Trzy Fale” w Słupsku (09.06.2022).
- Wycieczki, wyjścia integracyjne uczniów klas I-III: do Teatru Lalki Tęcza w Słupsku na przedstawienie pt. „Niesamowite przygody niesamowitych skarpetek” (04.03.2022); do teatru „Rondo” na spektakl taneczny pt. „Wesoła szkoła” (05.04.2022); wycieczka klas I do Runowa (30.05.2022), klas III do Torunia (9-10.06.2022).
- Udział uczniów w akcjach i uroczystościach szkolnych: warsztaty wielkanocne, festyn rodzinny z okazji Dnia Dziecka (01.06.2022).
- Udział uczniów klasy VIa w: zajęciach edukacyjnych „Stacjonarne Planetarium w szkole”- pokaz filmowy pt. „Poznajemy planety”, sfinansowanym przez Radę Rodziców (01.04.2022); zajęciach profilaktycznych w Galerii Sztuki Młodzieżowego Domu Kultury w Słupsku sfinansowanych przez Miejską Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Słupsku (14.06.2022).
- Spotkania uczniów z oddziałów przygotowawczych z przedstawicielami służb mundurowych: ze strażnikiem miejskim Agnieszką Majewską, pod hasłem „Odpowiedzialność karna dzieci i młodzieży” (27-28.04.2022), z policjantem sierż. szt. Jakubem Bagińskim – „Odpowiedzialność karna dzieci i młodzieży w aspekcie prawa polskiego” (17.05.2022).

2. Wydarzenie to zostało opublikowane na stronie [www.GP24.pl:https://gp24.pl/w-slupsku-mlodzi.../ar/c1-16348663...](https://gp24.pl/w-slupsku-mlodzi.../ar/c1-16348663...) (dostęp: 20.07.2022)

Okres nauki ucznia w oddziale przygotowawczym trwał do zakończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych, tj. do 24 czerwca 2022 r. W myśl § 6b ust. 1 i 2 rozporządzenia MEiN z 8 kwietnia 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy w roku szkolnym 2021/2022 – uczeń niepodlegający klasyfikacji, otrzymał zaświadczenie o uczęszczaniu do oddziału przygotowawczego. Takie rozwiązanie zostało przyjęte przez RP w dniu 20 czerwca 2022 r.

Trudności „na starcie”

Zorganizowanie nauki dla uczniów z Ukrainy nie było łatwe z wielu powodów. Większość dzieci, które do nas przyjechały wcale nie chciały zmieniać miejsca zamieszkania, szkoły, rozstawać się ze swoimi rówieśnikami. Pierwsi uczniowie uświadomili nam również, że każdy z nich ma inną historię, odmienny bagaż emocjonalny. Dzieci i ich matki przyjeżdżały z różnych stron Ukrainy - miejsc ogarniętych wojną, jak Charków i takich, do których koszar wojny jeszcze nie dotarł. Nie wiedzieliśmy w związku z tym - co widziały, czego były świadkami, kogo z najbliższej rodziny zostawiły albo straciły.

Większość z nas z dużym niepokojem i lękiem podchodziła do problemu bariery językowej. Choć języki polski i ukraiński są do siebie podobne, to w wielu sytuacjach komunikacja była utrudniona. Przy zapisie do szkoły, te trudności były przełamywane przez przyjazne gesty, uśmiech, proste komunikaty werbalne i pozawerbalne. Niezwykle pomocny był pakiet powitalny, opisujący w języku polskim i ukraińskich funkcjonowanie polskiej szkoły. Pomocne okazywało się także korzystanie z tłumacza Google.

Większe trudności bariera językowa sprawiała w czasie realizacji programu nauczania oraz przy rozwiązywaniu problemów wychowawczych (zarówno wśród uczniów ukraińskich, jak i w trakcie procesu integracji z polskimi uczniami). Przełamanie jej wymagało czasu, wzajemnego poznania i wypracowania wspólnych i zrozumiałych dla obu stron form komunikacji. Dużą pomocą służyli cudzoziemcy, którzy wcześniej uczyli się w naszej szkole i w stopniu komunikatywnych opanowali język polski. Uczennica klasy VII

będąca od trzech lat w Polsce pełniła rolę tłumacza np. podczas imprezy integracyjnej na rozpoczęcie edukacji uczniów z Ukrainy, czy spotkań uczniów klas VII z przedstawicielami służb mundurowych.

Kolejnym problemem, który zauważyliśmy był fakt, iż uczniowie oddziałów przygotowawczych nie chcieli rezygnować z edukacji w szkole ukraińskiej, prowadzonej w formie zdalnej. Taka sytuacja wynikała z tego, że nie wiedzieli oni jak potoczy się wojna,

a w związku z tym, jakie będą ich losy. Jednocześnie nauka w polskiej i ukraińskiej szkole skutkowałą absencją i zmęczeniem oraz brakiem motywacji i chęci uczestnictwa w lekcjach. Problemem okazało się także zrozumienie i zaakceptowanie obowiązujących w naszej szkole zasad i reguł postępowania, m.in.: zakaz wychodzenia poza teren szkoły w czasie przerwy, konieczność usprawiedliwiania nieobecności, brak możliwości opuszczenia szkoły bez zgody rodzica. Ponadto, wielu uczniów musiało zaakceptować fakt, że w Polsce rozpoczęli naukę w klasie niższej o rok lub nawet – dwa lata. Można było też zaobserwować zjawisko „znikania” uczniów z polskiego systemu oświatowego. Dzieci – bez wcześniejszego powiadomienia szkoły – wracały do kraju, wyjeżdżały do innego miasta lub na Zachód. Niektóre z nich wracały do nas po kilku tygodniach. Skutkowało to chaosem organizacyjnym w szkole i opóźnieniem adaptacji tych uczniów.

Inną trudnością były różnice programowe. W niektórych ukraińskich szkołach realizuje się więcej godzin z matematyki, stąd często mają oni większą wiedzę w tym zakresie. Inaczej też przebiega u nich nauka języka ojczystego, która dzieli się na język ukraiński (czyli: słownictwo, składnia, gramatyka, itd.) i literaturę ukraińską (czyli analiza utworów literackich).

Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne

Pedagog szkolny i psycholog oraz wychowawcy klas wspomagali uczniów i rodziców w adaptacji w polskiej szkole, udzielając wsparcia indywidualnego i grupowego. Uczniowie byli oprowadzani po budynku SP 11 w Słupsku w celu zapoznania z przestrzenią szkolną. Do klasy wprowadzani byli przez wychowawcę, pedagoga lub wicedyrektora, zapoznawani z prawami i obowiązkami ucznia (system oceniania) oraz prawami rodzica. Każdy otrzymał pakiet powitalny opisujący w języku polskim i ukraińskich funkcjonowanie polskiej szkoły, plan lekcji, informacje o sposobie kontaktowania się rodziców z wychowawcą, dyrektorem i nauczycielami, funkcjonowaniu stołówki szkolnej, świetlicy i biblioteki. Uczniowie dostawali wyprawkę szkolną w postaci plecaków, zeszytów i materiałów piernicznych oraz komplet podręczników.

Wychowawcy, pedagog poprzez przesyłanie przez dziennik elektroniczny Librus oraz umieszczanie na tablicach w holu szkolnym, informowali na temat możliwości uzyskania pomocy medycznej, prawnej i psychologicznej organizowanej na terenie miasta Słupska.

Dużą rolę w procesie adaptacji odegrali cudzoziemcy już uczący się w naszej szkole. Ich obecność wywoływała na twarzach nowo przyjętych dzieci uśmiech i wiarę w to, że nie będą sami, są bezpieczni i mogą liczyć na wsparcie i pomoc w rozwiązywaniu problemów.

Wsparcie polegało także na działaniach ukierunkowanych na rozpoznaniu potrzeb edukacyjnych, bytowych i emocjonalnych uczniów. Ważnym źródłem wiedzy o zachowaniu, samopoczuciu oraz przebiegu procesu adaptacji była obserwacja dziecka, zarówno w sali lekcyjnej, jak i podczas innych sytuacji w życiu szkoły (na boisku, w stołówce, podczas przerwy).

Co dalej?

Konflikt zbrojny w Ukrainie trwa i nikt nie jest w stanie podać choćby przybliżonej daty jego zakończenia. W związku z tym nie wiemy, jaka część uchodźców z Ukrainy zostanie na stałe w naszym kraju i będzie kontynuować naukę w polskim systemie edukacyjnym. Pytanie o to, ilu uczniów zostanie w Szkole Podstawowej nr 11 w Słupsku pozostaje otwarte, ponieważ sytuacja jest złożona i uwarunkowana wieloma czynnikami. Kontynuowanie procesu integracyjnego i edukacyjnego będzie nadal dużym wyzwaniem wymagającym systemowych rozwiązań i wsparcia nauczycieli w formie sprawdzonych metod i narzędzi do pracy.

Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej tym uczniom powinno znaleźć się w centrum uwagi nauczycieli, pedagogów, specjalistów. Ich indywidualne potrzeby edukacyjne mają podwójny charakter. Z jednej strony wynikają z doświadczenia migracji i trudności emocjonalno-społecznych, w tym radzenie sobie z traumą, z drugiej strony - trudności, z którymi musiały mierzyć się w trakcie nauki w szkole ukraińskiej, jak np. dysleksja, deficyty uwagi, niepełnosprawności sensoryczne, intelektualne. Edukacja tych uczniów powinna być zindywidualizowana i oparta o diagnozę, co z kolei wymaga narzędzi diagnostycznych oraz zatrudnienia dodatkowych specjalistów, najlepiej ze znajomością języka ukraińskiego.

Moim zdaniem obecność dzieci z różnych państw w polskiej szkole jest szansą na rozwój zarówno dla nauczycieli, jak i dzieci. Umożliwia poznanie innych kultur, języków, rozbudza ciekawość poznawczą, otwiera na inność. Daje możliwość kształtowania kompetencji międzykulturowej i uczenia się pokojowego koegzystowania w wielokulturowym społeczeństwie.

Sylwia Wysocka

Pedagog, nauczyciel plastyki w Szkole Podstawowej nr 11 w Słupsku. Absolwentka pedagogiki resocjalizacyjnej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku i studiów podyplomowych z zakresu logopedii. Koordynator międzyшкольного konkursu matematyczno-plastycznego „Świat pełen brył i figur”.

Grażyna Kikcio

„W pojedynkę jesteśmy kroplą, razem jesteśmy oceanem”

Ryunosuke Satoro

Ogromny ocean dobra rozlał się niemal natychmiast po wkroczeniu wojsk Federacji Rosyjskiej na terytorium niepodległej Ukrainy. Wsparcie dla uciekających przed wojną wschodnich sąsiadów stało się dla każdego z nas priorytetem. Codzienne śledzenie informacji o liczbie przekraczających granice uchodźców i o sytuacji tych, którzy pozostali aby bronić swojej ojczyzny, wyzwało coraz więcej inicjatyw na rzecz niesienia pomocy humanitarnej.

W działania pomocowe włączyły się także placówki oświatowe, szczególnie szkoły i instytucje samorządowe, a także ogromne grono wolontariuszy. Na terenie naszego miasta powstał Punkt Pomocy Humanitarnej, koordynowany przez osoby ukraińskojęzyczne, zamieszkujące i pracujące już od kilku lat w Bytowie. W tamtym czasie wydawało się, że to będzie tylko chwilowa mobilizacja sił i środków, jednak mija już pół roku zmagani wojennych. Do tej pory na terenie miasta i gminy Bytów do czerwca schronienie znalazło ponad 3 tysiące uchodźców.

Każdy z nas indywidualnie dokładał cegiełkę w odpowiedzi na potrzeby wciąż zwiększającej się liczby uchodźców przybywających do Polski. Postanowiliśmy również jako Biblioteka włączyć się aktywnie w pomoc i zainicjować różnorodne inicjatywy. Działaliśmy zarówno we współpracy z macierzystą placówką, czyli Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką w Słupsku, jak i lokalnie – rozpoznając bieżące potrzeby w rejonie działania naszej filii. Niemał natychmiast przekazaliśmy do lokalnego punktu pomocy dziesiątki kartonów, które pozostały nam po przeprowadzce do obecnej siedziby. W Bibliotece została utworzona specjalna tablica z bieżącymi dwujęzycznymi informacjami, która przybrała barwy ukraińskiej flagi narodowej. Ważnym akcentem otwartości było również włączenie się do akcji „Serce dla Ukrainy”. To ogólnopolska akcja biblioteczna, koordynowana przez Lustro Biblioteki, która polega na identyfikacji wizualnej placówki poprzez umieszczenie w oknach niebiesko-żółtych serc na znak solidarności i wsparcia dla uchodźców z terenów objętych wojną.

Mieliśmy jednak potrzebę zorganizowania inicjatywy o charakterze charytatywnym. Tak też się stało i już 11 marca w sali konferencyjnej miał miejsce koncert „Wspieramy Ukrainę” pod honorowym patronatem Burmistrza Bytowa Ryszarda Sylki. Zaplanowaliśmy

występ solowy Pawła Ruszkowskiego, utalentowanego muzyka, który na tę okazję przygotował niezwykle refleksyjny i dający ukojenie program artystyczny z nurtu poezji śpiewanej. Gdy rozpoczęliśmy promocję tego wydarzenia w lokalnych mediach i na portalu społecznościowym okazało się, że podczas tego wydarzenia pragnie wystąpić artystka z Ukrainy, która znalazła schronienie w naszym mieście. Ta propozycja była zarówno dla nas, jak i dla naszego solisty niezwykle wyróżnieniem. Po nawiązaniu współpracy z Iłoną Soroką udało się zdalnie przygotować niespodziankę dla naszej widowni w postaci wspólnego występu naszych artystów. Warto tu nadmienić, że nasza wspianą artystka przebywała zaledwie od kilku dni u jednej z bytowskich rodzin. Jej gościnny występ wywołał ogromne wzruszenie i łzy, które były szczególnym symbolem jedności i solidarności z cierpiącą z powodu inwazji Ukrainą.

Koncert z założenia miał dobroczynny charakter. W celu realizacji tej idei nawiązaliśmy współpracę z lokalną grupą Caritas, która z pomocą wolontariuszy podczas koncertu prowadziła zbiórkę do puszek. Zebrana suma, to ponad dwa tysiące złotych, która została przekazana koordynatorom punktu pomocy humanitarnej. Ten niezwykle koncert z „Krainy Łagodności” był też okazją do otwarcia serc nie tylko widowni, ale też zaowocował wsparciem w postaci pięknej dekoracji sali w kolorach polskiej i ukraińskiej flagi, którą nieodpłatnie wykonała Manufaktura Dobry Klimat. Kolejnym odruchem serca było przygotowanie przez agencję reklamową Kortfolio okolicznościowych przypinek z niezwykle wymowną grafiką autorstwa artystki Eli Curyło, której pomysłowość można śledzić na profilu: Siła Myślenia Wizualnego. Wszystko to sprawiło, że był to niezapomniany i wyjątkowy wieczór.

Siła i uniwersalny język muzyki to jednocześnie mocny akcent integracji. Przekonaliśmy się o tym podczas dwóch kolejnych koncertów. Tym razem to młodzież wyszła z inicjatywą. Grupa artystyczna z Zespołu Szkół Ekonomiczno-Usługowych w Bytowie przygotowała program artystyczny „Solidarni z Ukrainą”. Kilkanaście osób z niezwykle wyczuwaniem i dojrzałością postanowiła przybliżyć historię i współczesność Ukrainy, angażując w swój projekt także nowych przyjaciół z Ukrainy. Ta inicjatywa była też okazją do zaprezentowania talentów wokalnych

i muzycznych. Montaż słowno-muzyczny z ukraińskojęzycznym akcentem był swoistą lekcją historii i wartości dla zaproszonych uczniów, wśród których znaleźli się także wolontariusze zaangażowani w pomoc uchodźcom z terenów objętych wojną. Z uwagi na wielkość sali, która nie jest zbyt duża, zorganizowaliśmy dwa koncerty. Każdy z nich miał charakter integracyjny i skupiał polsko-ukraińską widownię. Po koncertach był czas na rozmowy przy kawie.

Te artystyczne inicjatywy dały nam wszystkim sporą porcję energii do dalszego działania pod wspólnym mianownikiem: #SolidarnizUkrainą. Kiedy serce rozsypuje się na milion kawałków i trudno wyrazić to, co się czuje, wtedy z pomocą przychodzi muzyka i poezja, dając nadzieję i podtrzymując na duchu... Wielokrotnie doświadczyliśmy tego także w historii naszego narodu.

Podążając za ideą muzycznej integracji zrodziła się kolejna inicjatywa. Tym razem skierowana do dzieci z ukraińskich rodzin, które zamieszkały w naszym mieście. We współpracy ze wspomnianą powyżej artystką z Ukrainy Iloną Soroką zaplanowaliśmy cykliczne spotkania połączone z nauką śpiewu. Przyjazna przestrzeń biblioteki oraz znajdujące się na wyposażeniu w sali konferencyjnej pianino stwarzały wyjątkowo sprzyjające okoliczności. Zajęcia odbywały się do czerwca we wtorki i piątki. Dziesięcioosobowa grupa dzieci miała do dyspozycji też kącik z kolorowanymi kocykami, poduszki i słodką przekąskę. Udało się nam także pozyskać darmowe publikacje z Wydawnictwa Dwie Siostry, przeznaczone do darmowej dystrybucji. Efektem spotkań warsztatowych był publiczny występ na scenie podczas lokalnych obchodów Dnia Dziecka, zorganizowanym przez Bytowskie Centrum Kultury na rynku miejskim.

Jesteśmy otwarci na dalsze działania uwzględniające naszych nowych mieszkańców. Chcemy wychodzić naprzeciw ich potrzebom. Tak też w bibliotece zostało utworzone stanowisko komputerowe z klawiaturą przystosowaną dla naszych gości z Ukrainy. Gromadzimy księgozbiór z myślą o nowych czytelnikach, którzy już zapisują się do biblioteki. Na chwilę obecną mamy liczne pozycje pomagające doskonalić naukę języka, ale również zakupiliśmy książki dla dzieci oraz beletrystykę. Niebawem otrzymamy darmowe publikacje w ramach akcji „Podaruj książkę ukraińskim dzieciom”, koordynowanej przez Fundację Metropolia Dzieci.

Pozostaje nadzieja, że ten ocean dobra jeszcze bardziej utwierdzi nas w przekonaniu, że razem możemy więcej, że warto pomagać i wszystkim nam zasieje w sercach nadzieję. Niech poniższy wiersz Tadeusza Różewicza, napisany tuż po II wojnie światowej, będzie klamrą i refleksją..., ponieważ historia czasem zatacza koło i tym razem słowo *wojna* powróciło w najstraszniejszej odsłonie.

Jak dobrze

*Jak dobrze Mogę zbierać jagody w lesie
myślałem nie ma lasu i jagód.*

*Jak dobrze Mogę leżeć w cieniu drzewa
myślałem drzewa już nie dają cienia.*

*Jak dobrze Jestem z tobą
tak mi serce bije*

myślałem człowiek nie ma serca.

Grażyna Kikcio

Pomorska Biblioteka Pedagogiczna w Słupsku, kierownik filii w Bytowie.

Justyna Witek

Nauka języka polskiego uczniów z Ukrainy

Kiedy wybuchła wojna i do Polski zaczęły docierać kolejne fale uchodźców stało się oczywiste, że my Polacy, jako najbliżsi sąsiedzi, stoimy wobec zupełnie nowych zadań i wyzwań, z którymi w Europie XXI wieku wydawałoby się nie będziemy mieć do czynienia. Nadzieja, że doświadczenia II wojny światowej, wciąż żywe w świadomości ludzi, uchronią świat przed kolejną wojną, okazała się płonna. Do Polski zaczęły napływać rodziny z dziećmi w wieku szkolnym, które należało włączyć do naszego systemu edukacji. W związku z tym faktem powstało szereg wyzwań przed polskimi szkołami, w których pojawili się uczniowie dotychczas zdobywający wiedzę w zupełnie innym systemie nauki, uczący się według odmiennych programów nauczania, a przede wszystkim w zupełnie innym języku. Dla dzieci i młodzieży w różnym wieku i na różnym etapie edukacyjnym trzeba było znaleźć miejsce w polskim systemie edukacji. Problemem było nie tylko przekazywanie wiedzy uczniom, często nie znającym języka polskiego, ale również zadbanie o ich rozwój psychiczny i emocjonalny.

Jako nauczycielka języka polskiego, ucząca języka polskiego młodzież z Ukrainy w utworzonym oddziale przygotowawczym, stanęłam przed kilkoma poważnymi wyzwaniami. Przede wszystkim musiałam poradzić sobie z nauką uczniów, którzy w większości w niewielkim stopniu opanowali język polski. Część z nich znała język angielski na poziomie komunikatywnym, co na początkowym etapie ułatwiało komunikację, choć już od pierwszych zajęć starałam się, jak najwięcej mówić po polsku. W języku rosyjskim, którego uczyłam się w młodości, nie chciało mówić żadne dziecko, mimo że część z nich posługiwała się tym językiem na co dzień w domu.

Ułatwieniem w pracy były materiały, które bardzo szybko zaczęły pojawiać się na stronach wydawnictw czy ODN-u, ułatwiające pracę z uczniami ukraińskimi, ale największym wyzwaniem było ułożenie planu zajęć, znalezienie pomysłu na to, jak wprowadzać nowe pojęcia i zagadnienia, w jaki sposób dotrzeć do tych dzieci, które mają za sobą tak traumatyczne doświadczenie, jak opuszczenie własnego domu i ojczyzny z powodu wybuchu wojny.

Planując zajęcia w ramach oddziału przygotowawczego miałam świadomość, że najważniejszym zadaniem jest zapoznanie ukraińskich uczniów z językiem,

literaturą i kulturą polską, co ułatwi im ewentualną kontynuację nauki od września. Pierwsze lekcje dotyczyły nauki polskiego alfabetu, liter oraz wymowy takich głosek jak: „ż”, „ź”, „cz”, „sz”, itd. Podawałam przykłady wyrazów z tymi głoskami, zapisując je na tablicy, a następnie uczniowie starali się głośno je odczytywać. W czasie kolejnych zajęć wyszukiwali wyrazy z tymi głoskami we fragmentach przygotowanych przeze mnie tekstów i wspólnie układaliśmy z nimi proste zdania. Uczniowie mogli korzystać z telefonów na lekcji, co umożliwiło mi wykorzystanie niektórych aplikacji, jak np. LearningApps, w których przygotowywałam zdania z lukami do uzupełnienia. W czasie lekcji z wykorzystaniem TIK uczniowie z Ukrainy bardziej się angażowali, stawali się aktywniejsi, co starałam się w miarę możliwości wykorzystać.

Po opanowaniu podstaw zapoznawałam młodzież z zagadnieniami z zakresu gramatyki języka polskiego, oczywiście w okrojonej i uproszczonej formie. Uczyliśmy się odmiany czasowników, rzeczowników i przymiotników oraz tworzyliśmy krótkie wypowiedzi pisemne i ustne. Skupiałam się na najważniejszych zagadnieniach z zakresu gramatyki, tak by ułatwić uczniom komunikowanie się w codziennych sytuacjach. Zauważyłam, że czasy w czasownikach nie sprawiały im problemu, natomiast odmiana rzeczowników i przymiotników już tak. Kłopotliwe okazywały się rodzaje w języku polskim, uczniowie często je mylili w czasie wypowiedzi ustnych.

By zachęcić młodzież do nauki starałam się tworzyć lekcje tematyczne, np.: „Idziemy na zakupy”, „W kawiarni”, „W szkole”, wykorzystując słownictwo, z którym często spotykali się lub które było przydatne w codziennym życiu. Korzystałam również z zagadnień mogących, zainteresować młodzież. Była lekcja na przykład: o samochodach (którą wykorzystałam do wprowadzenia kolorów i pojęć związanych z wielkością i kształtami), o ubraniach (w czasie której wprowadzałam odmianę czasowników, np. „kupić”, „sprzedać”), o ulubionych filmach (w jej trakcie ćwiczyliśmy odmianę przymiotników) i wiele innych. W ramach ćwiczeń językowych uczniowie tłumaczyli polskie piosenki na język ukraiński i ukraińskie – na polski. Gdy prowadziłam lekcję o polskich przysłowiach okazało się, że część z nich funkcjonuje również w języku ukraińskim. Wszystkie te ćwiczenia wzbo-

gacały słownictwo uczniów i rozwijały ich zdolności komunikacyjne.

Dopiero po kilkunastu lekcjach przeszłam do nauki języka polskiego. Skorzystałam z materiałów zamieszczonych na stronie ODN w Słupsku, m.in. dotyczących epok literackich. Omówiliśmy ich cechy, podawałam uczniom informacje dotyczące polskich pisarzy i twórców oraz ich największych dzieł. Wykorzystywałam do tego celu podręczniki multimedialne oraz zasoby własne, przygotowywane w czasie nauki zdalnej, np. prezentacje w Genial.ly oraz karty pracy. Starłam się, by zajęcia te były atrakcyjne więc np. na lekcji o średniowieczu uczniowie opisywali idealnego rycerza, obejrzelśmy też fragmenty filmów, w których pokazano pojedynki rycerskie; na zajęciach z romantyzmu mówiliśmy o miłości i romantycznych krajobrazach (co ilustrowałam reprodukcjami obrazów np. Kaspara Davida Friedricha). Zapoznawałam uczniów z najwybitniejszymi polskimi pisarzami i poetami oraz ich dziełami. Przy omawianiu niektórych tematów, kserowałam wybrane fragmenty podręczników do szkół średnich. Jednocześnie starałam się, by wiadomości nie było zbyt wiele i by były one podawane w jak najatrakcyjniejszej formie. Dobrze sprawdzała się praca w grupach. Do poszczególnych grup dobiebrałam uczniów w taki sposób, by w każdej znalazła się osoba dobrze radząca sobie z językiem polskim. Praca w takiej formie bywała jednak problematyczna, choćby ze względu na niestały skład zespołu klasowego. Jedni uczniowie wyjeżdżali do rodzin mieszkających w innych krajach lub regionach Polski, inni dołączali do grupy. To bardzo utrudniało prowadzenie zajęć w usystematyzowany sposób, musiałam reagować na każdą nową sytuację. Bywało i tak, że oddział podzielony był na 3 grupy i każda wykonywała inne zadania.

Problemem z którym musiałam się mierzyć był również stan emocjonalny uczniów, którzy po wybuchu wojny musieli opuścić domy rodzinne, znajomych, przyjaciół, a często także członków rodziny. Trudno zachować spokój, gdy uczennica w czasie lekcji otrzymuje od taty wiadomość, że jej dom został zbombardowany... Uczniowie korzystali z pomocy pedagoga i psychologa, ale często bariera językowa utrudniała wzajemną komunikację. Młodzi ludzie musieli odnaleźć się w obcym kraju o innej kulturze, żyć w nowym

miejscu, martwiąc się o tych, którzy zostali w Ukrainie. Organizując lekcje musiałam brać to pod uwagę. Uczniowie zachowywali się różnie, od całkowitego spokoju po rozpacz i gniew. Zdecydowana większość moich podopiecznych wykazywała się aktywnością na lekcjach i chęcią pracy, ale miałam też uczniów, którzy reagowali niechęcią i całkowitą biernością. W takich sytuacjach pomagały rozmowy i lekcje o tematyce atrakcyjnej dla młodzieży, o których pisałam wcześniej.

W czasie lekcji widziałam, że niektóre tematy i zagadnienia są bardziej poruszające dla uczniów, np. zabory, powstania, II wojna światowa. Zdecydowałam się jednak nie pomijać tych tematów, gdyż w przypadku kontynuowania nauki w polskich szkołach, te zagadnienia i tak się pojawią. Zdarzały się również dość niecodzienne pytania, np. dlaczego w naszym alfabecie jest taka „brzydka” litera? Chodziło oczywiście o literę „Z”. Gdy już nieco zapoznałam się z grupą, byłam pytana o wydarzenia z okresu II wojny światowej. Część uczniów mówiła, że słyszała od dziadków o trudnych i skomplikowanych relacjach między Polską i Ukrainą w latach 40-ych XX wieku. W takich chwilach zwracałam uwagę uczniów na to, co nas łączy, a nie dzieli, mówiłam o elementach wspólnych w kulturze, czy języku. Starłam się, by poczuli się bezpieczni i mile widziani w szkole.

Praca z uczniami z Ukrainy okazała się dla mnie ogromnym wyzwaniem. Nie tylko z powodu konieczności pracy z młodzieżą nieznającą języka polskiego, problemami z ustaleniem czego i jak uczyć, ale również związaną z rozmowami z uczniami o traumatycznych doświadczeniach. Musiałam wykazać się nie tylko umiejętnością przekazywania wiedzy w nowy sposób, ale również zrozumieniem emocji uczniów, których doświadczenia wykraczały poza zwykłe nastoletnie problemy. Cały trud pracy dydaktycznej, pedagogicznej i często psychologicznej z młodzieżą z Ukrainy przyniósł mi, mimo licznych wyzwań i problemów, ogromną satysfakcję.

Justyna Witek

Nauczyciel języka polskiego w Zespole Szkół Informatycznych w Słupsku.

Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku

Magdalena Wieczorek

Podaj łapę i DOGadajmy się JAK PIES POMAGA ZAPOMNIEĆ O TRAUMATYCZNYCH PRZEŻYCIACH

Zaczęło się od pandemii. Wymarzony pies najinteligentniejszej rasy na świecie – border collie, występujący bardzo często w filmach i reklamach telewizyjnych, okazał się nie tylko typowym dla tej rasy bystrym i czujnym psem pasterskim, ale przede wszystkim prawdziwym „rzepem”, który potrzebuje kontaktu i ciągłej aprobaty. Jego przyjazne usposobienie wywoływało uśmiech na twarzach przechodniów, a ciągła chęć pracy i rozwoju skłoniła mnie – nauczycielkę języka angielskiego i niemieckiego w Szkole Podstawowej im. Kornela Makuszyńskiego w Kobylnicy oraz mojego uroczego borderka z linii show, o niepowtarzalnym imieniu Messi, do podjęcia kształcenia w kierunku dogoterapii. Kurs kwalifikacyjny odbywaliśmy w Gdyni w Fundacji Dogtor, która od lat zajmuje się dogoterapią na terenie Trójmiasta, pozytywnym szkoleniem psów oraz przyszłych dogoterapeutów. Egzamin kwalifikacyjny Messiego zbiegł się z wybuchem wojny w Ukrainie.

Migracja rodzin ukraińskich do Polski, organizacja nauki dla uczniów przybywających z Ukrainy i chęć wsparcia uchodźców skłoniła mnie do podjęcia działania związanego z pomocą dzieciom, które przeżyły traumę i muszą odnaleźć się w nieznanym im rzeczywistości. W międzyczasie uczestniczyłam w szkoleniu organizowanym przez ODN w Słupsku: „Innowacje pedagogiczne w programie nauczania na językach obcych”, które to zainspirowało mnie do napisania innowacji z dogoterapii połączonej z nauką języka polskiego jako obcego. Pomysł spotkał się z wielką aprobatą dyrektor SP w Kobylnicy Ewy Solnikowskiej. Już w kwietniu tego roku do grona nauczycieli naszej szkoły dołączył pies, który przecież nie osądza i niczego nie wymaga, mierzając ogonem skupi uwagę, rozbawi, złamie opór i złość, łatwo się też nie podda i nie obrazi na dziecko – idealny nauczyciel.

Innowacja pedagogiczna pt. „Podaj łapę i DOGadajmy się dogoterapia jako forma wspierania nauki języka polskiego i odnalezienia się w nowej rzeczywistości dla dzieci z Ukrainy” realizowana była przede wszystkim w wymiarze jednej godziny tygodniowo od kwietnia do czerwca br. Była ona odpowiedzią na potrzebę, z jaką spotkało się środowisko szkolne i miała za główny cel aktywizację uczniów z Ukrainy oraz stworzenie im warunków do zapomnienia o trudnych, traumatycznych

przeżyciach. Podczas zajęć chciałam wykorzystać naturalną potrzebę dziecka do bycia zauważonym i docenionym, w celu nauczania go podstawowych zwrotów w języku polskim. Pies może stać się pośrednikiem pomiędzy dzieckiem a nami – dorosłymi. Pupil wprowadza uczniów w nową rzeczywistość, a przez to pomaga opanować język obcy konieczny do komunikowania się.

Czym jest dogoterapia? Dogoterapia jest terminem autorstwa Marii Czerwińskiej, a po raz pierwszy w Polsce użyto go w 1996 r. Dogoterapia to jedna z form wspomagania rozwoju, terapii oraz rehabilitacji, przy udziale odpowiednio przeszkolonego psa¹. Spotkania z psami (a także z innymi zwierzętami) mogą przyjmować różne formy:

- Terapia wspomagająca z udziałem psa (AAT) – najbardziej formalna metoda pracy ściśle oparta na programie terapeutycznym, w której zawodowo przygotowani do pracy terapeuci (pedagog, psycholog, fizjoterapeuta, psychoterapeuta, logopeda) towarzyszy pies; przebieg spotkania oraz postępy pacjenta są dokumentowane.
- Zajęcia z udziałem psa (AAA) – są to wielorakie formy luźnych spotkań z psami, mające na celu poprawę samopoczucia, wywołanie uczucia radości oraz zmobilizowanie pacjenta do spontanicznego wykonywania zadań terapeutycznych, nie wymagają programów terapeutycznych oraz dokładnej dokumentacji.
- Edukacja z udziałem psa (AAE) – jest to forma wspomagania edukacji przy udziale psa, np. zajęcia z edukacji humanitarnej, nauka właściwych postaw wobec psa².

Sama obecność psa w otoczeniu dziecka nie przyniesie efektów terapeutycznych. To odpowiednio wykształcony specjalista, posiadający również wiedzę z zakresu pracy z psem, jest gwarantem dobrze przeprowadzonych zajęć dogoterapii. Prowadzone przez taką osobę zajęcia z udziałem psa z całą pewnością będą dostosowane do indywidualnych możliwości i potrzeb biorących w nich udział pacjentów³.

1. B. Pawlik-Popielarska, *Terapia z udziałem psa*, Gdańsk 2005, s. 8

2. <http://www.dogtor.org.pl/2018/10/26/dobre-praktyki/> (dostęp: 07.2022)

3. *Ibidem*, s. 9-10.

Co więcej, dla większości dzieci kontakt z psem jest źródłem przyjemności. Pies doskonale spełnia się w roli przyjaciela, gdyż nie ocenia dziecka, nie wyśmiewa się z jego niepełnosprawności, akceptuje je bezwarunkowo, nie krytykuje⁴. Dogoterapia jest bardzo skuteczną w leczeniu poważnych zaburzeń emocjonalnych, u osób z PTSD czy po traumatycznych doświadczeniach wojennych, również tych obecnie w Ukrainie⁵.

Treści edukacyjne jakie realizowałam podczas zajęć innowacji opierały się przede wszystkim na: wyjaśnieniu zasad właściwego kontaktu z psem, zabaw z psem, pielęgnacji psa, bezpiecznego kontaktu z własnym i obcym psem, odczytywanie mowy ciała psa i jego sygnałów uspokajających. Zajęcia nie polegały głównie na typowym kontakcie z psem tj. dotykaniu, głaskaniu, w celu zachowania dobrobytu psa, który podczas zajęć po prostu był, odpoczywał, a nawet spał, gdy uczniowie wykonywali zadania związane z nauką języka polskiego. Dzieci były bardzo zmotywowane, gdyż wiedziały, że czeka ich nagroda – zabawa z psem w postaci sztuczek i komend, w których to Messi jest najlepszy. Innowacja podsumowana została lekcją otwartą z udziałem dyrekcji szkoły oraz dyrektorów i nauczycieli z zaprzyjaźnionych szkół podczas wizyty partnerskiej w ramach współpracy „Liderów Oświaty”.

„Zajęcia z Messim”, bo tak nazywali je uczniowie z Ukrainy okazały się przysłowiowym strzałem w dziesiątkę, gdyż były najbardziej wyczekiwane spośród całego planu lekcji. Dzieci odliczały dni do spotkania ze swoim czworonożnym przyjacielem, który był specjalnie dla nich, sprawił, że się otworzyły, poczuły wyjątkowe, chociaż na chwilę zapomniały o doświadczeniach traumatycznych, przełamały barierę językową i najzwyczajniej w świecie uśmiechały się. Zajęcia dogoterapii stworzyły uczniom warunki do bycia dzieckiem, co w moim odczuciu jest najlepszą formą wsparcia.

Bibliografia:

1. B. Pawlik-Popielarska, Terapia z udziałem psa, Gdańsk 2005.
2. A. Franczyk, K. Krajewska, J. Skorupa, Animaloterapia, Kraków 2007.
3. K. Sipowicz, E. Najbert, T. Pietras, Dogoterapia. Warszawa 2016.
4. W. Bartkiewicz, Przyjaciel i Terapeuta, [w:] N. Bekasiewicz (red.), Czy zwierzęta potrafią leczyć? Terapie z udziałem zwierząt wspomagające rehabilitację osób niepełnosprawnych. Warszawa 2008.
5. <http://www.dogtor.org.pl/2018/10/26/dobre-praktyki/> (dostęp: 26.07.2022)

Magdalena Wiczorek

Nauczyciel języka angielskiego i niemieckiego w Szkole Podstawowej w Kobylnicy, dogoterapeuta, pedagog specjalny, nauczyciel mianowany z 10-letnim stażem pracy.

Justyna Szczypek-Bogdanowicz, Katarzyna Rodziewicz

Uczeń z przymusowej migracji w polskim systemie oświaty ODN SŁUPSK WSPIERA NAUCZYCIELI

Wybuch wojny na Ukrainie zaskoczył wszystkich. Pojawił się w nieoczekiwanym i trudnym momencie. Na cztery dni przed powrotem uczniów pomorskich szkół do sal lekcyjnych, po blisko trzech miesiącach nauczania zdalnego, przyszło nam wszystkim zmierzyć się z lękiem i niepewnością wynikającą z wybuchu wojny toczącej się za naszą wschodnią granicą. Moment był wyjątkowo trudny, nasi uczniowie mocno już wyczerpani, wyizolowani i nadwyrężeni psychicznie pandemią, za chwilę spotkali się z napływem rówieśników uciekających z rodzinami przed rosyjską agresją.

Nauczyciele polskich szkół kolejny raz stanęli przed ogromnym wyzwaniem. Z jednej strony – długo wyczekiwany powrót do nauki stacjonarnej, zaś z drugiej – strach, panika, niewiadoma. Pożądane było nie tylko zaopiekować się uczniami po powrocie z nauki zdalnej, ale również wprowadzić gwałtownie przybywających uczniów z Ukrainy nie posługujących się językiem polskim. Należało zreintegrować i zaspokoić potrzeby obu grup uczniów.

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, będąc w pełni świadomym trudów tego wyzwania, natychmiast zainicjował działania wspierające dyrektorów i nauczycieli pomorskich szkół i placówek.

Sieć współpracy i samokształcenia

Jedną z pierwszych aktywności było utworzenie sieci współpracy i samokształcenia pn. „Międzynarodowi nauczyciele dla szkoły jutra”. Inicjatywa ta była rezultatem współpracy ODN w Słupsku z Akademią Pomorską w Słupsku. Spotkania sieci stanowiły przestrzeń wymiany doświadczeń nauczycieli pochodzących głównie z Ukrainy pracujących w pomorskich placówkach oświatowych.

Ankieta i wnioski

Równocześnie, na zlecenie Dyrektora ODN, zespół do spraw badań i analiz w składzie Katarzyna Rodziewicz i dr Anna Kreft opracował narzędzie, badające potrzeby nauczycieli i dyrektorów w zakresie wsparcia uchodźców z Ukrainy w postaci ankiety online, która składała się ze względu na specyfikę problemu z pytań otwartych. Konsultanci Ośrodka brali czynny udział

w realizacji przedsięwzięcia poprzez rozpowszechnianie informacji o badaniu, które stanowiło priorytet w usprawnianiu pracy placówek oświatowych na terenie Pomorza.

Analiza wyników badania ankietowego wykazała, że największą popularnością wśród oczekiwanych form wsparcia w obszarze doskonalenia cieszyły się konsultacje ze specjalistami (67,9 %), sieci współpracy i samokształcenia (32,7%) i szkolenia (30,8%). Respondenci byli najmniej zainteresowani organizacją warsztatów (12,6%) i kursów (6,9%).

W związku z przeprowadzoną ankietą zespół ds. badań i analiz ODN w Słupsku wypracował wnioski i rekomendacje, na podstawie których pracownicy Ośrodka projektowali i projektują swoje dalsze działania pomocowe dla nauczycieli pracujących z uczniami dotkniętymi przymusową migracją:

1. Przyjmowanie i wsparcie uchodźców z Ukrainy w pomorskich szkołach i placówkach oświatowych wymaga zwiększenia środków finansowych przekazywanych do placówek.
2. Rozporządzenie wymaga dopracowania i zmiany, szczególnie w obszarze oceniania i klasyfikowania ucznia. W obszarze języka polskiego ocena powinna mieć charakter opisowy.
3. Ocena ucznia z Ukrainy powinna mieć charakter motywujący. W tym celu w wytycznych i zapisach MEiN powinna znaleźć się adnotacja o zależności oceny od stanu psychofizycznego ucznia.
4. Kluczowymi oczekiwaniami związanymi z organizacją procesu kształcenia są: intensywny kurs języka polskiego dla uchodźców z Ukrainy, potrzeba funkcjonowania na terenie placówek asystenta kulturowego, a także tworzenie oddziałów przygotowawczych.
5. Do realizacji zajęć lekcyjnych niezbędne są: gotowe materiały dwujęzyczne, materiały w języku ukraińskim, poznanie różnic w programie nauczania, pozyskanie informacji o ocenach uczniów ukraińskich z ich systemu.
6. Fundamentalne potrzeby dotyczące wsparcia w zakresie indywidualizacji pracy z uczniem z Ukrainy to: stworzenie narzędzi do zdobywania informacji o uczniu w formie wywiadów z rodzicami oraz o jego aktualnych warunkach bytowych; stworze-

nie i udostępnienie narzędzi do obserwacji ucznia na terenie placówki i funkcjonowania w grupie. Z powodu zróżnicowanej znajomości języka polskiego narzędzia powinny mieć charakter dwujęzyczny i w większości składać się z pytań zamkniętych.

7. Specjalistyczna terapia psychologiczno-pedagogiczna powinna być traktowana w sposób priorytetowy w stosunku do nabywania wiedzy i procesu edukacyjnego.

Dwujęzyczne karty pracy

Innym elementem wsparcia pracy nauczycieli było przygotowanie dwujęzycznych kart pracy przez pracowników dydaktycznych ODN. Były one realizacją potrzeb zgłaszanych w badaniu ankietowym. Aby móc sprawnie zrealizować te i inne zadania podjęto decyzję o **zatrudnieniu polskojęzycznego konsultanta ze znajomością języka ukraińskiego**. Zatrudniona na tym stanowisku Tatiana Słojka dbała o poprawność tłumaczeń, a także miała swój udział w korekcie przekładu podręcznika do matematyki wydawnictwa GWO i nadal czynnie wspiera szkoły pracujące z uczniami z Ukrainy.

Strona internetowa

Na stronie internetowej Ośrodka utworzono zakładkę, gdzie zamieszczano różnorodne materiały wspierające pracę nauczyciela. Wśród materiałów znalazły się m.in.: karty pracy w języku polskim i ukraińskim z różnych przedmiotów, mini słowniczek polsko-ukraiński pojęć z zakresu wychowania fizycznego, zestaw ćwiczeń interaktywnych do nauki języka polskiego/ukraińskiego z kartami pracy przygotowanymi na platformie Wordwall oraz Genial.ly. Ponadto, w zakładce zamieszczano bieżące informacje, dotyczące pracy z uczniem z Ukrainy, tj. formy wsparcia, materiały do pracy i pomoc.

Szkolenia

Konsultanci i metodycy Ośrodka odbywali również konsultacje dotyczące szeroko pojętej organizacji pracy szkoły przyjmującej uczniów z Ukrainy oraz realizowali szkolenia i kursy. Tematy, które cieszyły się największym zainteresowaniem:

- Reintegracja uczniów z Ukrainy ze społecznością szkolną,
- Kompetencje metodyczne nauczycieli niezbędne w pracy z uczniami ze środowisk uchodźczych,
- Uczeń uchodźca w szkole,
- Włączanie ucznia z Ukrainy do społeczności szkolnej z elementami języka ukraińskiego,

- Kurs języka polskiego jako języka obcego,
- Nauczanie języka polskiego jako obcego.

Pracownicy ODN dokładali starań, aby aktualizować tematykę szkoleń zgodnie z oczekiwaniami nauczycieli. W tym celu zostały także opracowane i rozesłane do pomorskich szkół dwa specjalne wydania **newslettera** ODN poświęcone aktualnościom i aktywnościom ODN związanym ze wspomaganiami pracy z uczniem z Ukrainy. Najnowsze proponowane formy wsparcia oferowane przez Ośrodek stanowią kursy i szkolenia w zakresie:

- Wsparcie uczniów z Ukrainy poprzez tutoring rówieśniczy,
- Wsparcie uczniów z Ukrainy w przygotowaniu do egzaminu ósmoklasisty.

Na zakończenie warto wspomnieć o zaangażowaniu charytatywnym pracowników ODN, takim jak wsparcie rzeczowe i finansowe 60 osobowej grupy uchodźców przebywających w oddziale Pomorskiego Zespołu Parków Krajobrazowych w Szymbarku, czy współdziałanie z gminą Ustka w zakresie organizacji opieki nad dziećmi i młodzieżą przebywającą w 2 ośrodkach wczasowych w Ustce i Rowach.

W marcu 2021 r. MEiN uzupełniło listę kierunków realizacji polityki oświatowej o nowy punkt: „*Doskonalenie kompetencji nauczycieli w pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjnym, w tym w zakresie nauczania języka polskiego jako języka obcego.*”, a w lipcu 2022 r. ustanowiło ten sam punkt jednym z kierunków na nowy rok szkolny 2022/23. Oznacza to zintensyfikowane działania w sferze szkoleniowej w zakresie wsparcia pracy z uczniem z Ukrainy.

Pracownicy Ośrodka w sposób elastyczny dopasowują się do szybko zmieniających się potrzeb nauczycieli i dyrektorów placówek oświatowych poprzez udział w samodoskonaleniu i bieżące aktualizowanie oferty form szkoleniowych. Bazę informacji dotyczącą aktualnego zapotrzebowania czerpią z indywidualnych rozmów i konsultacji, wykazując duże zainteresowanie dobrostanem nauczycieli i są otwarci na nowe wyzwania.

Justyna Szczypek-Bogdanowicz

Konsultant ds. kompetencji kluczowych i projektów międzynarodowych w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Katarzyna Rodziewicz

Psycholog oraz specjalista ds. badań i analiz w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Tatiana Słojka, Iwona Poźniak, Dorota Mamrot

Spójność edukacyjna w praktyce samorządowej i szkolnej

14 czerwca 2022 roku w Starostwie Powiatowym w Słupsku odbyło się spotkanie z cyklu *Spójność edukacyjna w praktyce samorządowej i szkolnej*. Organizatorami konferencji byli: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku oraz Starostwo Powiatowe w Słupsku, które objęło również patronat nad tym wydarzeniem. W konferencji wzięli udział: Paweł Lisowski – starosta Powiatu Słupskiego, Damian Orzeł i Renata Ropela – przedstawiciele Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, Bożena Żuk – dyrektor Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, Mariusz Barański – wicedyrektor Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, Anetta Pirka – dyrektor Centrum Usług Wspólnych Powiatu Słupskiego, wójtowie gmin, burmistrzowie, dyrektorzy szkół i poradni psychologiczno-pedagogicznych powiatu słupskiego, pracownicy samorządowi, odpowiadający za oświatę oraz konsultanci i specjaliści z Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Paweł Lisowski, starosta Powiatu Słupskiego podkreślił, iż poruszane podczas takich spotkań problemy są bardzo ważne, gdyż są okazją do integracji i wymiany doświadczeń w różnych obszarach działań, w tym w pozyskiwaniu unijnych funduszy na lokalne inwestycje związane z edukacją. Dzięki środkom unijnym, Pomorze ma ogromną szansę rozwoju, zarówno na poziomie lokalnym, jak i regionalnym. O funduszach europejskich dla Pomorza na lata 2021-2027 oraz planowych działaniach w obszarze edukacji mówił w swoim wystąpieniu Damian Orzeł, kierownik referatu Departamentu Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Wymienił główne priorytety dla regionu, jakimi są: farmy wiatrowe, edukacja dla rozwoju i dobry start na rynku pracy. Przedstawił również szeroką ofertę konkursów:

- Konkurs dla gmin wiejskich i miejskich – rozszerzenie oferty przedszkoli o zróżnicowanej formie zajęć wspierających kompetencje kluczowe, doskonalenie nauczycieli w zakresie prowadzenia zajęć stymulujących rozwój psychiczny i fizyczny dzieci.
- Konkurs dla organów prowadzących – tworzenie szkół i placówek oświatowych pracujących modelowo w różnych obszarach edukacji, tzw. szkół referencyjnych, np.: morskiej, regionalnej, ekolo-

gicznej, obywatelskiej, cyfrowej, wsparcie edukacji włączającej, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w edukacji ogólnej, poszerzenie oferty doradztwa zawodowego, doskonalenie zawodowe nauczycieli, przedsięwzięcia strategiczne realizowane z powiatami (powstaną nowe poradnie psychologiczne).

- *Zdolni z Pomorza* – pokonywanie barier, wyrównywanie szans. Podsumowując swoje wystąpienie Damian Orzeł zachęcił gminy do współpracy, gdyż rozwój małych społeczności lokalnych jest najlepszym sposobem rozwoju całego województwa pomorskiego.

W drugiej części spotkania prelegentami byli pracownicy Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Bożena Żuk – dyrektor ODN w Słupsku, w swoim wystąpieniu skupiła się na jakości pomorskiej edukacji. Podkreśliła, że niezbędne jest zapewnienie dla wszystkich uczniów województwa pomorskiego równych szans rozwojowych i przygotowanie do dynamicznego życia, niezależnie od ich miejsca zamieszkania i sytuacji finansowej. Zalecane jest myślenie o drugim człowieku w kontekście edukacji włączającej. Wśród działań rekomendowanych wymieniła: udział w konkursach grantowych wzmacniających spójność edukacyjną, spotkania na powiatowych i gminnych forach oświatowych, realizowanie regionalnych programów i projektów edukacyjnych.

Kwestię różnicy między polskim a ukraińskim systemem oświaty, sposobem oceniania i problemami, przed którymi stanęła polska szkoła w związku z napływem dużej liczby uczniów z Ukrainy; omówił Mariusz Barański – wicedyrektor ODN w Słupsku. Przedstawił statystyki dotyczące liczby uczniów z Ukrainy w poszczególnych powiatach województwa pomorskiego. Wśród wniosków i rekomendacji znalazły się m.in.: zwiększenie środków finansowych dla szkół, stworzenie uniwersalnego narzędzia do obserwacji i pozyskiwania informacji o uczniu, potrzeba przygotowania materiałów dwujęzycznych, poznanie różnic w programie nauczania. Pojawiła się również sugestia, że ocena ucznia z Ukrainy powinna mieć charakter opisowy.

Katarzyna Rodziewicz – psycholog, specjalista ds. badań i analiz w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli

w Słupsku, w swojej prezentacji przedstawiła dwie sylwetki wojennego doświadczenia dzieci i młodzieży: ucznia, który nie był świadkiem wydarzeń wojennych oraz ucznia, który ich doświadczył. Zaznaczyła, że najważniejszy jest stan psychofizyczny ucznia z traumą wojenną, a nie system edukacji. Takie dzieci wraz z rodzicami potrzebują wsparcia psychologicznego i należy im go udzielić.

O potrzebie zapewnienia możliwości rozwoju dla wszystkich uczniów i szansy na nawiązywanie relacji społecznych z rówieśnikami w szkole i miejscu zamieszkania niezależnie od ich dysfunkcji, czyli o edukacji włączającej mówiła Władysława Hanuszewicz – nauczyciel konsultant ds. wspomagania nauczycieli w pracy z uczniami niepełnosprawnymi i z zaburzeniami rozwoju w ODN w Słupsku. Poinformowała,

iż aktualnie prowadzone są prace nad zapewnieniem lepszego dostępu do wczesnej pomocy dziecku i rodzinie oraz powstają nowe kierunki studiów. Od września 2022 roku przewiduje się wprowadzenie do przedszkoli, szkół i placówek oświatowych stanowiska pedagoga specjalnego.

Spotkanie zakończyło się panelem dyskusyjnym, a konferencję podsumowała Bożena Żuk – dyrektor ODN Słupsk.

Tatiana Słojka, Iwona Poźniak, Dorota Mamrot

Uczestniczki spotkania z cyklu *Spójność edukacyjna w praktyce samorządowej i szkolnej* w Starostwie Powiatowym w Słupsku z Pomorskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Jan Wild

VIII Słupska Konferencja Marynistyczna

14 maja w sali konferencyjnej Starostwa Powiatowego w Słupsku odbyła się VIII Słupska Konferencja Marynistyczna zorganizowana przez słupski oddział Ligi Morskiej i Rzecznej, we współpracy z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli i Starostwem Powiatowym, ze wsparciem gmin Kępcice i Kobylnica oraz miast Słupsk i Ustka.

Dominującym tematem spotkania był „Polski Kontyngent Wojskowy na morzu”. Relację z udziału ORP „Kontradmiral Xawery Czernicki” w operacji wojennej na Zatoce Perskiej przedstawił jego ówczesny dowódca – kmdr Grzegorz Okuljar, obecnie komendant Centrum Szkolenia Marynarki Wojennej w Ustce.

W drugiej części kpt. ż.w. dr Andrzej Królikowski, prezes Ligi Morskiej i Rzecznej wręczył medale ligowe: srebrny – ks. Wojciechowi Froehlichowi, proboszczowi Parafii Ewangelicko-Augsburskiej i brązowe: Monice Kwiatkowskiej, nauczycielce SP Kobylnica oraz kmdr. ppor. rez. dr Dariuszowi Kloskowskiemu z Fundacji SUB VENTUM.

Starosta słupski przyznał doroczną nagrodę za działalność na rzecz edukacji morskiej w powiecie słupskim. Otrzymała ją Beata Trofimowicz, nauczycielka z Kobylnicy, propagatorka edukacji morskiej w subregionie słupskim. Statuetki z podziękowaniami od słupskiego oddziału Ligi otrzymali: Andrzej Bućko (S/Y Gryfita) i Piotr Witkowski (Stowarzyszenie „Lartarnik”).

W kolejnej części konferencji zabrali głos przedstawiciele władz samorządowych Słupska, Kobylnicy, Ustki i Kępcice oraz prezes LMiR, którzy nagrodzili i wyróżnili uczniów, nauczycieli i animatorów edukacji morsko-żeglarskiej, szczególnie zaangażowanych w rozwój morskości miasta i Morskiego Powiatu Słupskiego.

Krystyna Danilecka-Wojewódzka wyróżniła: Kacpra Pawlika, ucznia I LO, Aleksandrę Bąkowską, dyrektorkę PM nr 12, A. Bućko, informatykę, biznesmena, związanego z jachtem „Gryfita”, ks. W. Froehlicha, proboszcza Parafii Ewangelicko-Augsburskiej, Ewę Kajfasz, sekretarza Zespołu Szkol-

no-Przedszkolnego w Słupsku, Dariusza Kloskowskiego, animatora edukacji morskiej, Jana Wilda, prezesa Oddziału LMiR.

Wójt Gminy Kobylnica Leszek Kuliński nagroził uczniów: Weronikę Kuźniar, Lenę Meger, Tomasza Pilawkę, Agnieszkę Rybak i Julię Zganiacz oraz nauczycieli: Marka Czabana, Monikę Kwiatkowską, Ewę Matczak, dr Mateusza Nitkę i Rafała Przybyłę.

Burmistrz Ustki Jacek Maniszewski zdecydował o wyróżnieniu trójki uczniów usteckiej SP 2. Są to: Oliwia Bochniak, Jan Chilecki i Zuzanna Michońska. Przyznał także wyróżnienia: Annie Poturaj, nauczycielce SP 2, Urszuli Tamulis, drużynowej 15 Artystycznej Drużyny Harcerskiej „Muszelki”, Marioli Wólczyńskiej z ustckiego Domu Kultury, Piotrowi Witkowskiemu ze Stowarzyszenia Latarnik i Janowi Żuralskiemu – armatorowi S/Y Gryfita.

Burmistrz Kępic Magdalena Majewska uznała za godnych wyróżnienia uczniów: Jana Kujawskiego i Filipa Gonciarza oraz Romana Setę, dyrektora Szkoły Podstawowej w Warcinie i dr Ewę Żurawską-Seta, anglistkę i muzykoterapeutkę.

Prezes LMiR wręczył listy gratulacyjne: Annie Bieleckiej, wicedyrektor SP Kobylnica, Iwone Poźniak,

konsultantce w ODN w Słupsku i Janowi Żuralskiemu. Legitymację członkowską Ligi oficjalnie wręczono Beacie Ryjewskiej, drużynowej 14 Słupskiej Wodnej Wielopoziomowej Drużyny Harcerskiej „Bliza”.

Patronat nad Konferencją sprawowali prezes LMiR Andrzej Królikowski i starosta słupski Paweł Lisowski. W jej trakcie wystąpiły dzieci ze słupskiego Przedszkola Miejskiego nr 12 „Niezapominajka” w Słupsku oraz Emilia Nadolna z Domu Kultury w Ustce i harcerki z 15 Artystycznej Drużyny Harcerskiej.

Czwartą część wypełniło podsumowanie VII edycji Pomorskiego Konkursu o Tytuł Mistrza Nawigacji. Mistrzem Nawigacji 2022 r. został Jarosław Wichliński z SP 9 w Słupsku.

Ponadto za wspieranie działań ligowych dyplomy i gadzety słupskiego oddziału wręczono: Brygidzie Skolarus (SP 9), Mai Sienkiewicz (SP Włynkówko) i Bożenie Żuk (ODN w Słupsku).

Jan Wild

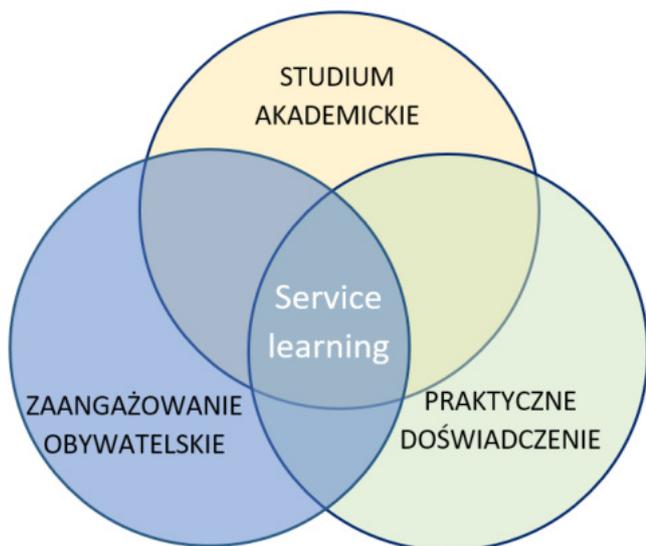
Prezes słupskiego oddziału Ligi Morskiej i Rzeczej.

Mariusz Domański

Eduinnowacje XXI wieku Service learning (Uczenie dzięki usługom)

W dzisiejszym materiale zajmę się mało znaną w Polsce formą rozwoju ucznia, a mianowicie metodą service learning. Uczenie się przez usługi wciąż ewoluuje i nie zadomowiło się jeszcze w polskim słownictwie pedagogicznym, zbiorze wspólnych pomysłów i teorii. Ten model uczenia integruje naukę w szkole z pracami społecznymi. Jego podstawową funkcją jest łączenie nauki i refleksji z zaangażowaniem i odpowiedzialnością społeczną¹.

Service learning (SL) to metoda, która angażuje młodych ludzi w działania na rzecz swoich lokalnych społeczności i zarazem sposób na wzbogacenie ich nauki, promowanie rozwoju osobistego i pomoc w rozwijaniu umiejętności potrzebnych do kształtowania świadomego i zaangażowanego obywatelstwa. Uczenie dzięki usługom pozwala integrować wysiłek intelektualny związany ze zdobywaniem wiedzy teoretycznej z aktywnością skierowaną na rozwiązywanie konkretnych zadań. W ten sposób, dzięki praktycznym działaniom, zyskuje się pełniejsze zrozumienie problemów i wyzwań społecznych. Model uczenia dzięki usługom, stanowi zachętę do wykorzystania (i testowania) wiedzy teoretycznej w działaniach praktycznych. Dzięki temu wiedza może zostać umieszczona w konkretnym kontekście i wykorzystana do rozwiązywania rzeczywistych problemów. Jednocześnie pozwala zaspokoić

realne potrzeby społeczne². Wśród największych zalet uczenia dzięki usługom wymienia się:

- wzrost efektywności uczenia się,
- umiejętność stosowania wiedzy w praktyce,
- zwiększenie zdolności dostrzegania złożoności świata i wynikających z niej niejednoznaczności.

Warto również wspomnieć, iż w wymiarze społecznym, nauczanie przez zaangażowanie pomaga zredukować stereotypy społeczne, zwiększa skuteczność dialogu międzykulturowego, wzmacnia poczucie odpowiedzialności obywatelskiej, a także wpływa na wzrost zaangażowania społecznego³. SL to uczenie się służby, to przyjmowanie altruistycznej postawy wobec swojej społeczności, a jednocześnie głębokie spojrzenie na własne dotychczasowe przekonania i uprzedzenia. Uczenie się przez usługi to różne metody pedagogiczne, które łączą pracę społeczną i naukę, tak aby każda z nich wzmacniała się nawzajem. Chcąc dookreślić service learning jedną myślą można rzec, iż SL to czytanie w zamkniętym pomieszczeniu wielkich ksiąg, które otwierają drzwi i okna doświadczeniu⁴.

Głęboka idea SL łączy cele usługi z celami uczenia się z zamiarem, aby działanie zmieniało zarówno odbiorcę, jak i dostawcę usługi. Osiąga się to poprzez połączenie zadań usługowych z ustrukturyzowanymi możliwościami, które łączą zadanie z autorefleksją, samopoznaniem oraz nabywaniem i rozumieniem wartości, umiejętności oraz wiedzy. Należy w tym. miejscu wspomnieć, że uczenie się przez usługi, to coś więcej niż praca społeczna⁵.

Aby w pełni wdrożyć SL warto zwrócić uwagę na kontekst szkolny – aktywność powinna być zaprojektowana w taki sposób, aby zarówno usługa usprawniała naukę, jak i nauka wzbogaca usługę. Kilka przykładów: klasy matematyczne mogą zorganizować korepetycje z matematyki dla uczniów szkół podstawowych, uczniowie klas humanistycznych utworzyć biuro pisanie podań do urzędów, klasy biologiczne mogą stwo-

1. https://web.archive.org/web/20111111201324/http://www.nylc.org/sites/nylc.org/files/files/Standards_Oct2009-web.pdf [dostęp 24.07.202]

2. <http://educacio-cp89.webjoomla.es/wp-content/uploads/03-Furco-1-English.pdf> [dostęp 25.07.202]

3. <https://calvin.edu/offices-services/service-learning-center/resources/publications/files/readings/jacoby-review.pdf> [dostęp 23.07.202]

4. <https://www.nl.edu/media/nlu/downloadable/student-services/civicengagement/chapter-1.pdf> [dostęp 25.07.202]

5. <https://icce.sfsu.edu/community-partnerships> [dostęp 25.07.202]

żyć działania dotycząc ochrony przyrody i zaangażować w nie środowisko lokalne.

Usługi społecznościowe skupiają się na zaspokajaniu potrzeb odbiorców. Uczenie się przez usługi obejmuje celowe łączenie działań związanych z usługami ze szkolnym programem nauczania w celu zaspokojenia rzeczywistych potrzeb społeczności, podczas gdy uczniowie uczą się poprzez aktywne zaangażowanie i refleksję⁶.

SL zawiera następujące kluczowe elementy:

- a) Połączenie z celami działania.
- b) Służba społeczności.
- c) Możliwości refleksji.

SL kładzie nacisk na refleksję, która łączy służbę jako praktykę i jej conceptualizację w odniesieniu do poszczególnych tematów i problemów z tym, jak uczniowie postrzegają siebie i swoje działania jako konstruktywne i znaczące. Skuteczne zastosowanie kluczowych elementów SL zapewnia ogólny sukces projektu, wzbogaca doświadczenie edukacyjne, uczy odpowiedzialności obywatelskiej i wzmacnia społeczność.

Znakomitą inspiracją do działań w ramach serwisu learning będą dobre praktyki amerykańskiego Uniwersytetu Elmhurst. Na stronie internetowej uczelni znajdziemy opisy różnorodnych działań w wielu obszarach życia na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, np.: opieka nad zwierzętami, sztuka, kultura i muzea, edukacja i umiejętność czytania, rozwiązania dla osób starszych. Sami o sobie piszą tak: „Program nauczania

6. <https://studentdevelopmenttheory.weebly.com/astin.html> [dostęp 26.07.202]

usług na uniwersytecie Elmhurst zapewnia studentom i wykładowcom możliwość połączenia nauki na terenie kampusu z usługami dla społeczności lokalnej, krajowej lub globalnej. Service learning wspiera misję Uniwersytetu polegającą na przygotowaniu studentów „do znaczącego i etycznego wkładu w zróżnicowane, globalne społeczeństwo” poprzez wypełnianie luki między teorią a praktyką, jednostką i społecznością.

Jesienią 2021 r. program Service Learning przeprowadził wśród studentów Elmhurst University ankietę, wyniki której wskazują, że 91% uczących się czuje „obowiązek służenia społeczności”. Ten program daje możliwość wprowadzenia w życie poczucia odpowiedzialności⁷. Myślę, że to najlepsza rekomendacja service learning i warto metodę tę wprowadzać do polskich szkół.

7. <https://www.elmhurst.edu/academics/undergraduate/service-learning/> [dostęp 24.07.202]

Mariusz Domański

Dyrektor II Liceum Ogólnokształcącego im. A. Mickiewicza w Słupsku, szkoły w Rankingu Liceów „Perspektywy” oraz Rankingu STIM. II Liceum notowane jest w prestiżowym Rankingu Szkoła Kompetencji Przyszłości, a także Microsoft Showcase Schools oraz Szkoły w Chmurze Microsoft. Absolwent studiów podyplomowych: Ewaluacja w edukacji, Zarządzanie zasobami ludzkimi oraz Administracja-prawo, zarządzanie i administracja. Ukończył Pomorską Akademię Liderów Edukacji 2020. Od 2018 roku Ekspert Microsoft Innovative Educator. Trener w programie „Aktywna Edukacja” organizowanym przez CEO oraz ORE. Ekspert ds. awansu zawodowego nauczycieli.

Trauma Tapping Technique (TTT) to sprawdzona metoda samopomocy na rozluźnienie stresu emocjonalnego, którą można wykonać w oczekiwaniu na profesjonalną pomoc terapeuty. TTT jest metodą relaksacyjną wystarczająco prostą, aby każdy mógł ją samodzielnie zastosować. Jeśli ty lub ktoś, kogo znasz, doświadczył traumatycznych przeżyć i nie masz jeszcze dostępu do terapii, to jest to metoda, której szybko nauczysz się sam. Warto wypróbować ją również w warunkach szkolnych, jako sposób na rozluźnienie napięć.

Więcej informacji i filmik instruktażowy: <http://www.selfhelpfortrauma.org/>
Aplikację można pobrać na telefon ze sklepu play Google

Iwona Poźniak

VII Pomorski Konkurs o Tytuł Mistrza Nawigacji

W roku szkolny 2021/2022 odbyła się już 7. Edycja Pomorskiego Konkursu o Tytuł Mistrza Nawigacji. Turniej nawigacyjny organizowany jest przez **Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku** we współpracy z **Fundacją Wspierania Inicjatyw Niekonwencjonalnych „Sub ventum”** oraz **Pomorskim Związkiem Żeglarskim**. Konkurs został rozegrany w trzech etapach, a tytuł finalisty uprawnił uczestników do utrzymania kuratorskich punktów rekrutacyjnych przy naborze do szkół ponadpodstawowych.

2 marca 2022 r. w szkołach województwa pomorskiego, które zgłosiły uczniów do udziału w VII Pomorskim Konkursie o Tytuł Mistrza Nawigacji odbył się I – szkolny – etap turnieju. Zadaniem szósto, siódmo i ósmoklasistów ze szkół podstawowych z: Gdyni, Konarzyn, Słupska, Łeby, Kobylnicy, Szemudu, Luzina, Zaleskich, Ustki, Zagórzycy i Bierkowa było rozwiązanie testu wiedzy nawigacyjnej, złożonego z 20 pytań: zadań jednokrotnego i wielokrotnego wyboru oraz zadań otwartych. *Czym wywołana jest dewiacja kompasu magnetycznego?; Ile wynosi długość 1 kabla?; Jaką drogę w ciągu godziny przebędzie statek, który porusza się z prędkością jednego węzła?; Co to jest kurs rzeczywisty i namiar rzeczywisty?* – to tylko niektóre z pytań, z jakimi zmierzali się uczestnicy.

Do II etapu rejonowego Konkursu zakwalifikowało się 54 uczestników. Został on rozegrany w Szkole Żeglarstwa i Edukacji Morskiej w Gdyni oraz w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Tym razem uczestnicy rozwiązywali zadania nawigacyjne na mapie morskiej z wyznaczaniem pozycji i kursów oraz poprawnym uzupełnieniem dziennika nawigacyjnego. Z tym zadaniem najlepiej poradziło sobie 19 uczniów, którzy 5 kwietnia br. w Słupskim Inkubatorze Technologicznym spotkali się na wojewódzkim etapie VII Pomorskiego Konkursu o Tytuł Mistrza Nawigacji. Uczniowie z Leżna, Kobylnicy, Ustki, Słupska, Gdyni

i Szemudu, podobnie jak w II etapie zmierzali się z zadaniem nawigacyjnym na mapie morskiej.

Na galę finałową wręczenia nagród, która odbyła się 4 maja br. podczas VIII Słupskiej Konferencji Marynistycznej w Słupskim Starostwie Powiatowym, zaproszono 8 finalistów wraz z nauczycielami-opiekunami. Uroczystość odbyła się pod **honorowym patronatem Marszałka Województwa Pomorskiego, Mieczysława Struka**. Głos zabrał **Marek Biernacki** – kierownik Biura Zamiejscowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego w Słupsku, który wskazał na wagę edukacji morsko-żeglarskiej w regionie i rozwój przedsięwzięć wojewódzkich w tym obszarze.

Mistrzem Nawigacji 2022 r. został **Jarosław Wichliński** z SP 9 w Słupsku – opiekun: **Anna Butryn**. **Druga lokata** przypadła **Bartoszowi Durasowi** z SP 1 w Słupsku – opiekun: **Wioletta Kowalewska**. **III miejsce** zajęła **Zuzanna Michońska** z SP 2 w Ustce – opiekun: **Beata Zduniak**.

Wyróżnienia otrzymali: **Wiktor Czaja, Hanna Turczyn, Maja Reichert** z SP 5 w Słupsku – opiekun: **Anna Wolikowska, Stanisław Wójtowicz** z SP 9 w Słupsku – opiekun: **Anna Butryn, Oliwia Bochniak** z SP 2 w Ustce – opiekun: **Beata Zduniak**.

Gratulacje laureatom VII Pomorskiego Konkursu o Tytuł Mistrza Nawigacji złożyli m.in.: **Marek Biernacki** – przedstawiciel Marszałka Województwa Pomorskiego, **Bożena Żuk** – dyrektor Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, kmdr ppor. rez. dr **Dariusz Kłoskowski** – prezes Fundacji Wspierania Inicjatyw Niekonwencjonalnych „Sub ventum”, inicjator i główny juror Konkursu oraz prezydentka Słupska – **Krystyna Danilecka-Wojewódzka**.

Warto dodać, że wszyscy finaliści Konkursu mieli okazję wziąć udział w jednodniowych rejsach nagrodowych na jachcie Por Favor, zorganizowanych i ufundowanych przez Pomorski Związek Żeglarski, Fundację Aktywnie i Zdrowo, Fundację Regaty Morskie. W rejsach tych uczestniczyli też inni uczniowie ze szkół reprezentowanych w Finale Konkursu, którzy wyróżnili się w nauce, sporcie, działalności społecznej. Była to ciekawa forma upowszechniania turnieju nawigacyjnego i edukacji morsko-żeglarskiej.

Iwona Poźniak

Konsultant ds. edukacji morskiej i projektów edukacyjnych, koordynator Pomorskiego Programu Edukacji Morskiej w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

Magdalena Król

Zamówienie na usługę hotelarską z wykorzystaniem potencjału turystyki wodnej województwa pomorskiego

SCENARIUSZ ZAJĘĆ NA FALI

Scenariusz zajęć nadesłany na II Konkurs dla nauczycieli na scenariusz zajęć edukacyjnych o tematyce morskiej – „Zajęcia na fali”

1. **Imię i nazwisko autora:** Magdalena Król.
2. **Nazwa szkoły:** Zespół Szkół Technicznych im. Józefa Szymczaka w Człuchowie.
3. **Termin przeprowadzenia zajęć otwartych:** 12 kwietnia 2022 r.
4. **Liczba nauczycieli obserwujących zajęcia:** 3
5. **Etap edukacyjny:** szkoła ponadpodstawowa – technikum.
6. **Przedmiot/rodzaj zajęć:** pracownia usług dodatkowych.
7. **Temat zajęć:** Integracja zespołu pracowników firmy będącymi gośćmi hotelowymi w obiekcie hotelarskim z zapleczem fakultatywnych usług dodatkowych w transporcie wodnym.
8. **Adresat zajęć:** uczniowie klas technikalnych w zawodzie technik hotelarstwa – klasa 3Żhp.
9. **Cel ogólny (główny):** Nabycie umiejętności organizowania imprezy integracyjnej dla grupy zorganizowanej w oparciu o potencjał turystyczny województwa pomorskiego z uwzględnieniem turystyki wodnej.
10. **Cele operacyjne (szczegółowe):**
 - Uczeń zapoznaje się z zasobami i walorami turystycznymi w szczególności: parkami narodowymi, krajobrazowymi, rezerwatami, siecią wodną, rzekami i jeziorami województwa pomorskiego.
 - Uczeń potrafi dopasować aktywność fizyczną do poszczególnej grupy odbiorców.
 - Uczeń nabywa umiejętność pracy z mapą w Atlasie geograficznym oraz mapą w aplikacji internetowej Google Earth.
 - Uczeń nabywa umiejętność przygotowania programu imprezy integracyjnej dla grupy zorganizowanej.
11. **Metody i techniki pracy dydaktycznej:**
 - wykład,
 - pogadanka,
 - burza mózgów, giełda pomysłów,
 - metody rozwijające twórcze myślenie.
12. **Formy pracy:**
 - praca indywidualna,
 - praca w grupie,
 - praca z tekstem,
 - praca z mapą.
13. **Środki dydaktyczne:**
 - komputer z dostępem do internetu, telefon ucznia,
 - mapa Google Earth,
 - Atlas geograficzny,
 - mapa konturowa województwa pomorskiego,
 - karty pracy nr: 1, 2, 3, 4,
 - tablica multimedialna.
14. **Opis przebiegu zajęć:**
 1. Czynności wstępne – powitanie uczniów i sprawdzenie obecności.
 2. Podanie celów lekcji.
 3. Wprowadzenie do tematu lekcji. Nauczyciel zadaje uczniom pytania:
 - Co to jest edukacja morska?
 - Co to jest turystyka wodna?
 - Jakie są podstawowe formy turystyki wodnej?
 - Jaki sprzęt jest niezbędny do jej uprawiania?
 - Co jest produktem turystycznym w tym rodzaju turystyki?

Uczniowie omawiają:

 - wycieczki statkami pasażerskimi, gdzie podróż odbywa się jako pasażer,
 - wycieczki tramwajami wodnymi,
 - rejsy na barkach osobowych,
 - spływy lub wycieczki kajakowe,
 - wycieczki łodziami motorowymi,
 - wycieczki tratwami,
 - wycieczki łodziami wiosłowymi,
 - wycieczki rowerami wodnymi.
 4. Realizacja tematu:
 - a) Nauczyciel dokonuje podziału klasy na 4 osobowe zespoły.
 - b) Uczniowie otrzymują zadanie: *Karta pracy nr 1* – Zamówienie na usługi hotelarskie.
 - c) Uczniowie po zapoznaniu się z treścią zadania, przy pomocy mapy fizycznej dostępnej w Atlasie

geograficznym i wykorzystaniu programu komputerowego Google Earth, zapoznają się z zasobami województwa pomorskiego: siecią rzeczną, akwenami wodnymi, parkami narodowymi, krajobrazowymi oraz rezerwatami.

- d) Uczniowie w zespołach przystępują do wykonania zadań z *Karty pracy nr: 2,3,4*. Każda grupa musi dokonać wyboru miejsca oraz odpowiedniego rodzaju turystyki wodnej, a także przygotować program imprezy integracyjnej.
5. Nauczyciel nadzoruje pracę uczniów oraz pomaga w poszukiwaniu informacji.
6. Przedstawiciel każdej z grup umieszcza na tablicy wypełnione Karty pracy nr: 2, 3, 4. Po wykonaniu zadania każda grupa przedstawia efekty swojej pracy.
7. Podsumowanie pracy uczniów: nauczyciel omawia wykonane zadania.
8. Ocena: Nauczyciel wspólnie z uczniami dokonuje oceny przygotowanego *Programu imprezy*, ze szczególnym uwzględnieniem doboru formy turystyki wodnej do miejsca jej realizacji.
9. Sposób uzyskania informacji zwrotnej od ucznia po zakończonych zajęciach: Nauczyciel przy wykorzystaniu formularza Microsoft Forms prosi uczniów o wypełnienie krótkiej ankiety dotyczącej lekcji. Uczeń odpowiada na pytania: *Czy podobała ci się lekcja? Czy wszystkie materiały wykorzystane na*

zajęciach były czytelne i zrozumiałe? Czy program Google Earth sprawił Ci trudność? Jeśli tak, to w czym? Zajęcia pozwoliły mi...

16. Refleksja autora scenariusza po przeprowadzeniu zajęć.

Uczniowie zrealizowali cele, jakie zostały określone na początku lekcji. Wykorzystując Mapy Google Earth, Atlas geograficzny oraz akty prawne, jakimi są np. regulaminy Parków Narodowych, uczniowie nabyli umiejętności analitycznych. Dzięki współpracy w zespole młodzież pracowała nie tylko nad wykonaniem zadania, ale także nad własnymi kompetencjami miękkimi, które są niezwykle ważne w pracy hotelarza. Zdolności osobiste i interpersonalne takie jak: asertywność, komunikatywność, odporność na stres, umiejętność pracy w zespole, samodyscyplina, dobra organizacja pracy to cechy, które pomogą w przyszłości otrzymać lepszą pracę. Nauczyciele zwrócili szczególną uwagę na indywidualizację pracy z uczniem. Poprzez przygotowanie odpowiedniego otoczenia, pomoc w wyszukaniu informacji w internecie, mogłam dostosować poziom, umiejętności ucznia do charakteru wykonanego zadania. W mniej licznych grupach uczniowie byli bardziej skupieni i otwarci na rozwiązanie zadania. Lekcja bardzo podobała się nie tylko uczniom, ale również nauczycielom.

KARTY PRACY

Karta pracy nr 1

Do hotelu 5-gwiazdkowego, zlokalizowanego w środkowej części województwa pomorskiego, wpłynęła prośba „Zamówienie na usługi hotelarskie”, w której gość prosi o zorganizowanie w formie turystyki wodnej imprezy integracyjnej dla pracowników swojej firmy.

Zamówienie na usługi hotelarskie

Robert EDC

Człuchów, 08.04.2022 r.

Hotel XYZ ul. XXY 25
12-345 Kościerzyna

Szanowni Państwo, w nawiązaniu do rozmowy telefonicznej i wcześniej zamówionych usług noclegowych oraz gastronomicznych, proszę uzupełnić nasze zamówienie o usługi dodatkowe tj. zorganizowanie imprezy integracyjnej w obrębie województwa pomorskiego dla pracowników firmy ABC z Kościerzyny w terminie 25 czerwca 2022 r. Będzie w niej uczestniczyć 16 osób, 10 mężczyzn i 6 kobiet.

Są to pracownicy biurowi, dlatego najbardziej zależy mi na tym, aby mieli kontakt z przyrodą w formie turystyki wodnej i rekreacji ruchowej oraz pogłębili pozytywne relacje między sobą.

Proszę o przesłanie przygotowanych propozycji w celu akceptacji.

Z poważaniem
Robert EDC
Asystent prezesa zarządu

Instrukcje do zadania:

1. W *Karcie pracy nr 2* w grupie wypiszcie wszystkie atrakcje turystyczne województwa pomorskiego. Pamiętajcie, aby były zgodne z prośbą gościa, jak i z zasadami regulaminów obiektów, które wybierze.
2. Do wybranej atrakcji dopasujcie odpowiednią formę turystyki wodnej bądź rekreacji ruchowej, np. spływ kajakowy wybraną rzeką, jeziorem, nauka żeglowania, aqua cycling, aqua body pump, itd.
3. W *Karcie pracy nr 3* przygotujcie *Program imprezy* z podziałem na godziny oraz zaplanowane posiłki. Pamiętajcie, aby ująć czas, w jakim grupa dotrze na miejsce docelowe i powrotne.
4. Ocenie podlegać będzie praca w grupie – zaangażowanie w przygotowanie zadania oraz program imprezy integracyjnej, zgodny z zamówieniem złożonym przez gościa.

Karta pracy nr 2

Wypiszcie wszystkie zasoby turystyczne województwa pomorskiego, które według Was stanowią atrakcję turystyczną zgodną z „Zamówieniem gościa na usługi hotelarskie”. Pamiętajcie o zapoznaniu się z regulaminem wybranego miejsca.

Lp.	Parki narodowe, krajo- brazowe / obiekt, który jest pod ochroną	Rezerваты / obiekt, który jest pod ochroną	Rzeki / lokalizacja	Jezióra / lokalizacja	Inna atrakcja turystyczna	Wybrana forma zorganizowanej turystyki wodnej
1.						
2.						
3.						
...						

Karta pracy nr 3

Zaznaczcie na mapie konturowej wybraną przez Was trasę. Opiszcie ją z uwzględnieniem preferowanej formy turystyki wodnej oraz walorami turystycznymi tego obszaru.

Opis trasy: ...

Karta pracy nr 4**Program imprezy**

Godzina	Element programu

Magdalena Król

Nauczycielka przedmiotów zawodowych hotelarskich oraz geografii w Zespole Szkół Technicznych im. Józefa Szymczaka w Człuchowie, Absolwentka Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Ambasadorka projektu edukacyjnego HotelMania.

Klaudia Zielaskiewicz

XXV Festiwal Piosenki Marynistycznej „Łajba 2022”

23 kwietnia 2022 r. w Szkole Podstawowej nr 9 im. kmdra por. Stanisława Hryniewieckiego w Słupsku odbył się propagujący tradycje marynistyczne XXV Festiwal Piosenki Marynistycznej „Łajba 2022”. Tradycyjnie festiwalowi towarzyszyły dwa ogólnopolskie konkursy: XXIII Ogólnopolski Konkurs Plastyczny i XX Ogólnopolski Konkurs Dziennikarski o „Laur Słupskich Kotwic”. Patronat honorowy nad festiwalem objął senator RP – **Kazimierz Kleina**. Oficjalnego otwarcia imprezy dokonał dyrektor szkoły – **Paweł Dajer**.

Eliminacje konkursowe Festiwalu Piosenki Marynistycznej rozstrzygnięte zostały w trzech kategoriach: soliści klas 1-3, soliści klas 4-8, zespoły. 17 solistów i 7 zespołów ze szkół podstawowych ze Słupska, Ustki, Kobylnicy, Bierkowa, Zaleskich, Objazdy, Miastka, Waliszewa oceniało jury w składzie: przewodniczący: **Piotr Merecki** – dziennikarz radiowy, muzyk, wokalista; członkowie: **Marian Szarmach** – muzyk, perkusista, **Zbigniew Bałbatun** – nauczyciel gry na gitarze w MDK-u, **Marzena Angelika Kujawska-Kożuchowska** – sekretarz, **nauczycielka wychowania fizycznego w SP 9 Słupsk**.

W kategorii solistów klas 1-3 **I miejsce** zajęła **Oliwia Pitura** z Młodzieżowego Domu Kultury w Słupsku, **II miejsce** przypadło **Karinie Hermann** ze Słupskiego Ośrodka Kultury w Słupsku, a **III miejsce** zajęła **Agnieszka Rybak** ze Szkoły Podstawowej w Kobylnicy. **Wyróżnienie** przyznano **Natalii Szymczyk** ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Ustce.

W kategorii solistów klas 4-8 **I miejsce** zajęła **Blanka Korniluk** z Hufca ZHP Ziemi Słupskiej w Słupsku, **II miejsce** przypadło **Jakubowi Młynarzowi** z Łap Music School w Miastku, a **III miejsce** zajęła **Martyna Kotowicz** ze Słupskiego Ośrodka Kultury w Słupsku. **Wyróżnienie** przyznano **Szymonowi Krzewińskiemu** ze Szkoły Podstawowej nr 10 w Słupsku, **Hannie Chedzie** ze Szkoły Podstawowej w Objeździe, **Julii Janczak** z Młodzieżowego Domu Kultury w Słupsku.

W kategorii zespoły **I miejsce** zajął **Zespół AN-DANTE z Domu Kultury w Ustce**, **II miejsce** przyznano **Zespołowi OSTINATO ze Szkoły Podstawowej nr 10 w Słupsku**, a **III miejsce** duet **Hanna Boksa, Blanka Korniliuk** z Hufca ZHP Ziemi Słupskiej w Słupsku. **Wyróżnienie** przyznano **Zespołowi MUSZELKI ze Szkoły Podstawowej nr 3 w Ustce**.

Podczas festiwalu odbyło się również wręczenie nagród laureatom **XX Ogólnopolskiego Konkursu Dziennikarskiego o „Laur Słupskich Kotwic”** i **XXIII Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego „Łajba 2022”**. Można było również obejrzyć wystawę prac plastycznych wysłanych na konkurs. Konkurs dziennikarski oceniany był w dwóch kategoriach (artykuł oraz fotoreportaż), plastyczny w trzech (uczniowie klas 0-1, uczniowie klas 2-4, uczniowie klas 5-8).

W kategorii artykuł konkursu dziennikarskiego miejsca i wyróżnienia przypadły uczniom ze Szkoły Podstawowej w Objeździe. **Złotą Kotwicę** otrzymała **Klaudia Żorniak** za pracę „Pośród morskich ścieżek edukacji”, **Srebrna Kotwica** przypadła **Oskarowi Rzepeckiemu** za tekst „Od morza jesteśmy”, a **Braźnową Kotwicę** przyznano **Annie Bagniu** za artykuł „Imię zobowiązuje”. **Wyróżnienia** otrzymali: **Kinga Knap** za „Na fali morskich przygód” oraz **Amelia Krawczyk** za „Z pasją o pasji”.

W kategorii fotoreportaż **Złotą Kotwicę** otrzymała **Maja Seńko** ze Szkoły Podstawowej w Zaleskich za pracę „Piknik żeglarski w Centrum Sportów Wodnych w Ustce”. **Wyróżnienia** otrzymali: **Dorota Bakula** ze Szkoły Podstawowej nr 10 w Rumii za „Jesienny spacer po Bace” oraz **Urszula Sieradzka** ze Szkoły Podstawowej nr 10 w Słupsku za „Moje lekcje z Bałtykiem”.

Szkoła Podstawowa nr 9 w Słupsku jest organizatorem festiwalu od 1995 roku, a kolejne edycje mogą się odbywać dzięki wsparciu mecenasów. W tym roku nagrody ufundowali: Kazimierz Kleina – senator RP, Przemysław Czarnek – Minister Edukacji i Nauki, Krystyna Danilecka-Wojewódzka – Prezydentka Miasta Słupska, Jacek Karnowski – Prezydent Miasta Sopotu, Wojciech Zdanowicz – Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie, dr inż. kpt. ż.w. Wiesław Piotrkowski – Dyrektor Urzędu Morskiego w Gdyni, gen. Jarosław Mika – Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych, Anna Pawłowska-Pojawa – Dyrektor Centrum Informacyjnego MKiDN, dr Robert Domżał – Dyrektor Narodowego Muzeum Morskiego w Gdańsku, Marzenna Mazur – Dyrektor Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Sławomir Kalicki – Prezes Zarządu Inter Marine Sp. z o.o., Anna Żołądek – Prezes

Zarządu Trzy Fale Sp. z o.o., Bożena Żuk – Dyrektor ODN w Słupsku, Wydawnictwo „Okrety wojenne”, Dominika Korzeniowska-Gudyn – Przewodnicząca Organizacji Międzyzakładowej Pracowników Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” w Słupsku, Portal Informacyjny „Żeglarski.info”, Paweł Dajer – Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 9 w Słupsku.

Ogółem we wszystkich konkursach związanych z „Łajbą 2022” udział wzięło ponad 290 uczniów. Dziękujemy wszystkim uczestnikom, opiekunom, gościom XXV Festiwalu Piosenki Marynistycznej Łajba 2022 oraz fundatorom nagród, a laureatom gratulujemy!

Klaudia Zielaskiewicz

Nauczyciel języka polskiego w Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku.

Maja Senko – Laureatka Złotej Kotwicy w XX Ogólnopolskim Konkursie Dziennikarskim o „Laur Słupskich Kotwic” KATEGORIA FOTOREPORTAŻ. Uczennica Szkoły Podstawowej w Zaleskich.

Piknik żeglarski w Centrum sportów wodnych w Ustce

We wrześniu 2021r. na terenie bazy CSW „OPTY Ustka” oraz w porcie Ustka i na akwenu Morza Bałtyckiego uczniowie klasy czwartej z wychowawczynią panią Martą Miotk uczestniczyli w pikniku żeglarskim. Organizatorami imprezy było Centrum Sportów Wodnych „OPTY Ustka” przy współfinansowaniu i wsparciu Starostwa Powiatowego w Słupsku. W programie pikniku znalazł się pokaz ratownictwa medycznego, pływanie łodziami typu „Optimist” pod czujnym okiem adeptów, przejażdżki motorówką. Uczniowie uczestniczyli również w pokazie ratownictwa wodnego z wykorzystaniem skuterów wodnych oraz szybkiej łodzi ratowniczej. Wzięli udział w zawodach na plaży, uczyli się wiązać węzeł ratowniczy oraz zapoznali się z budową łodzi typu „Optimist”. Mieli możliwość odbycia rejsu po Morzu Bałtyckim jachtami i żaglowcami. Na koniec na wszystkich uczestników czekał grill z kiełbaskami oraz słodki poczęstunek. To był piękny, słoneczny dzień, pełen wrażeń i przygód.

Nauka wiązania węzłów żeglarskich

Zajęcia na wodzie

Zabawy na piasku

Nad morzem apetyt dopisuje

To był wspaniały dzień!

dr Irena Domnik, dr Zofia Lewandowska

Jak podzielić kwadrat na kwadraty?

REFLEKSJE PO XXI EDYCJI LIGI MATEMATYCZNEJ IM. ZDZISŁAWA MATUSKIEGO

19 maja 2022 roku uroczysta gala wręczenia nagród laureatom zakończyła XXI Ligę Matematyczną im. Zdzisława Matuskiego. Ze względu na zagrożenie wirusem COVID-19 był to konkurs w formie hybrydowej – tradycyjny etap zadań

domowych, półfinał w formie zdalnej i finał w murach Akademii Pomorskiej w Słupsku. Z trudnymi i niecodziennymi zadaniami zmagali się 646 uczniów z trzech poziomów edukacyjnych: 284 z klas IV-VI, 295 z klas VII-VIII szkoły podstawowej oraz 67 ze szkół ponadpodstawowych.

Przy organizacji konkursu matematycznego najważniejszy jest przemyślany dobór zadań. Muszą być niestandardowe, ciekawe, wymagające intelektualnego wysiłku, logicznego myślenia i wnioskowania. Potrzeba zastanowienia, przemyślenia, kojarzenia ze sobą własności i twierdzeń, czasem sugestii czy wskazówki nauczyciela, rodzica, czy starszego rodzeństwa. Celem z zamiarem organizatorek Ligi jest miesiąc czasu na rozwiązanie zestawów zadań z etapu pierwszego – domowego. Co roku Komitet Organizacyjny Ligi redaguje 77 problemów do rozwiązania, po 25 dla uczniów dwóch pierwszych poziomów oraz 27 dla licealistów. Niezmiennie, w każdej edycji staramy się, aby zadania były wyjątkowe, dosyć trudne, ale dostosowane do poziomu ucznia.

W kolejnych edycjach konkursu chcemy, by uczniowie nabywali nowych umiejętności i zdobywali nowe wiadomości. Dlatego dla każdej grupy wiekowej wybieramy pewien rodzaj zadań, motyw przewodni, któremu poświęcamy kilka zadań w kolejnych zestawach oraz w półfinale i finale konkursu. W ubiegłych latach były to tabele w zadaniach logicznych, diagramy Venna, zasada szufladkowa Dirichleta czy równania funkcyjne. W tym roku zagadnieniem przewodnim dla uczniów klas VII i VIII był podział kwadratu na z góry zadaną liczbę kwadratów. Wbrew pozorom nie jest to wcale takie proste. Potrzeba pewnego sprytu, geometrycznej wyobraźni i kreatywności, aby sprostać temu zadaniu.

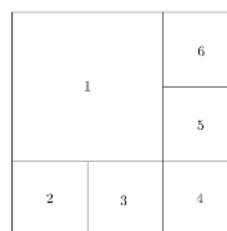
Przedstawimy rozwiązania uczniowskie zadań związanych z podziałem kwadratu na kwadraty i uogólnienie tego zagadnienia, czyli twierdzenie z dowodem.

ZADANIE 3, KL. VII-VIII, PAŹDZIERNIK 2021

Rozetnij kwadrat na sześć kwadratów. Oblicz stosunek pól największego i najmniejszego z otrzymanych kwadratów.

Rozwiązanie

Podział kwadratu na sześć części prezentuje rysunek:

Przyjmijmy, że bok kwadratu ma długość a . Po rozcięciu na sześć kwadratów największy z otrzymanych czworokątów K_1 ma bok o długości $\frac{2}{3}a$, a najmniejszy $K_2 - \frac{1}{3}a$. Wtedy pole kwadratu K_1 jest równe

$$P_1 = \left(\frac{2}{3}a\right)^2 = \frac{4}{9}a^2,$$

a pole kwadratu K_2 to

$$P_2 = \left(\frac{1}{3}a\right)^2 = \frac{1}{9}a^2.$$

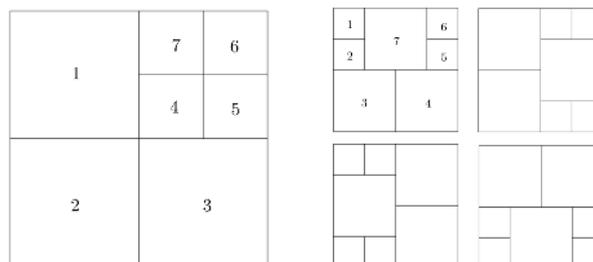
W rezultacie stosunek pól największego i najmniejszego z otrzymanych kwadratów jest równy 4 : 1.

ZADANIE 5, KL. VII-VIII, GRUDZIEŃ 2021

Rozetnij kwadrat na siedem kwadratów. Znajdź stosunek obwodów największego i najmniejszego z otrzymanych kwadratów.

Rozwiązanie

Zauważmy, że pomysł na podział na siedem kwadratów jest zupełnie inny niż na sześć kwadratów, co przedstawiają poniższe rysunki:

Przyjmijmy, że bok kwadratu ma długość a . Po rozcięciu na siedem kwadratów największy z otrzymanych czworokątów K_1 ma bok o długości $\frac{a}{2}$, a najmniejszy $K_2 - \frac{a}{4}$. Wtedy obwód kwadratu K_1 jest równy

$$O_1 = 4 \cdot \frac{a}{2} = 2a, \text{ obwód kwadratu } K_2 \text{ wynosi}$$

$$O_2 = 4 \cdot \frac{a}{4} = a.$$

W rezultacie stosunek obwodów największego i najmniejszego z otrzymanych kwadratów jest równy 2 : 1.

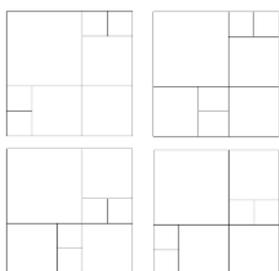
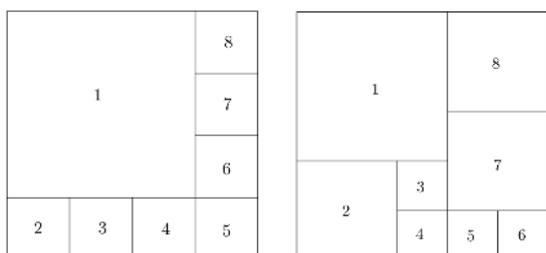
Sprawdzeniem przyswojonej wiedzy było zadanie 1 z półfinału, w którym należało podzielić kwadrat na osiem i trzynaście części. Ponieważ pomysłów na podział było wiele i są to różne rozwiązania, więc nie przedstawiamy jednego rozwiązania liczbowego, a tylko różne sposoby podziału.

ZADANIE 1, KL. VII-VIII, PÓŁFINAŁ 2022

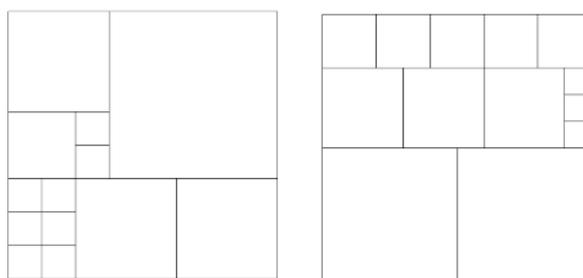
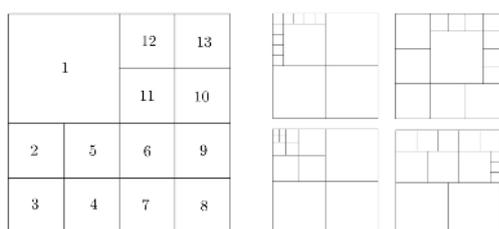
Adam narysował dwa jednakowe kwadraty. Następnie jeden podzielił na osiem, a drugi na trzynaście mniejszych kwadratów. Oblicz stosunek pola największego kwadratu z podziału na osiem części do pola najmniejszego kwadratu z podziału na trzynaście części.

Rozwiązanie

Podział na osiem kwadratów

Podział na trzynaście kwadratów według pomysłów półfinalistów pozwalał na różnorodność:

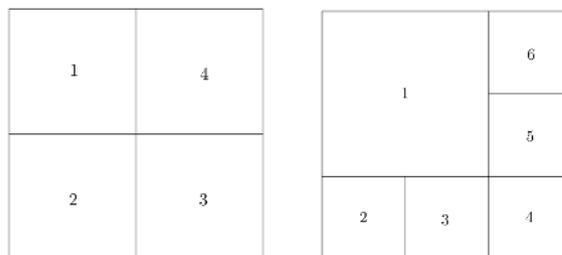
Okazuje się, że można dokonać podziału kwadratu na n kwadratów, gdy $n=4$ lub jest dowolną liczbą naturalną większą niż 5

TWIERDZENIE

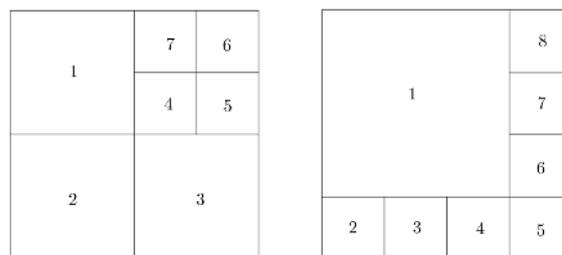
Każdy kwadrat można podzielić na n kwadratów, gdy $n=4$ lub n jest dowolną liczbą naturalną większą niż 5

Dowód

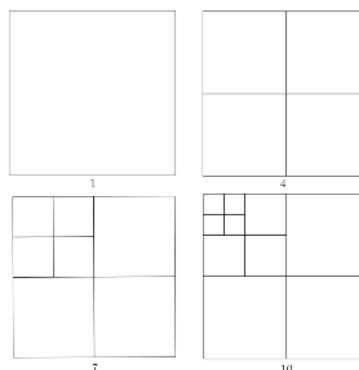
Oczywiście łatwo podzielić kwadrat na cztery przystające kwadraty lub na sześć kwadratów:

Kwadrat można podzielić na siedem kwadratów lub na osiem kwadratów:

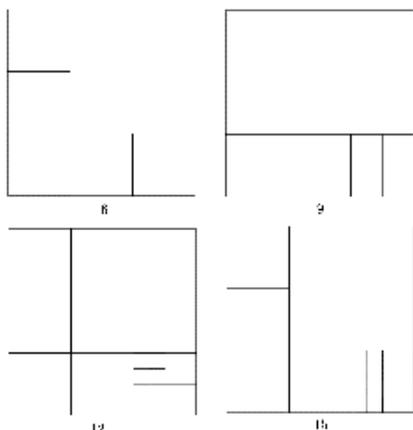

Rozważmy teraz kolejno podziały przedstawione wcześniej:

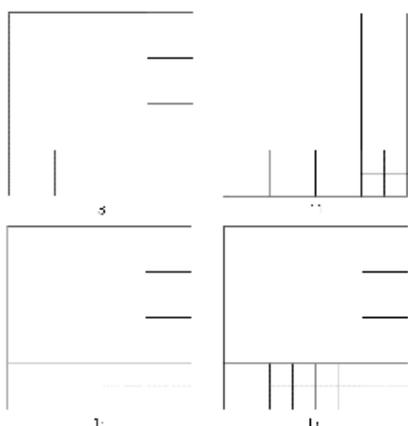
Zauważmy najpierw, że dzieląc jeden kwadrat na 4 mniejsze przystające, liczba kwadratów podziału zwiększa się o 3. Postępując dalej podobnie uzyskujemy podział na 13, 16, 19, 22, 25, ... kwadratów. Ogólnie: **rozpoczynając od podziału na 4 kwadraty, potrafimy podzielić go na taką liczbę kwadratów, większą od 4, która przy dzieleniu przez 3 daje resztę 1.**

Zacznijmy teraz od 6 kwadratów:

Postępując analogicznie otrzymamy podział na 18, 21, 24, 27, 30, ... kwadratów. W konsekwencji: **rozpoczynając od podziału na 6 kwadratów, uzyskujemy podział na taką liczbę kwadratów, większą od 6, która przy dzieleniu przez 3 daje resztę 0.**

I na koniec zacznijmy od 8 kwadratów:

Postępując dalej w podobny sposób uzyskujemy podział na 20, 23, 26, 29, 32, ... kwadratów.

Rozpoczynając od podziału na 8 kwadratów, możemy podzielić go na taką liczbę kwadratów, większą od 8, która przy dzieleniu przez 3 daje resztę 2.

A teraz rozważmy sytuację ogólną. Załóżmy, że mamy podział początkowy na n -kwadratów. Z tego podziału możemy uzyskać podział na $n + 3$, $n + 6$, $n + 9$, $n + 12$, ... części, czyli: $n + 3m$, gdzie $m = 0, 1, 2, 3, 4, \dots$

Dla $n = 6$ mamy $n + 3m = 6 + 3m = 3(2 + m)$;

dla $n = 7$ mamy $n + 3m = 7 + 3m = 6 + 3m + 1 = 3(2 + m) + 1$;

dla $n = 8$ mamy $n + 3m = 8 + 3m = 6 + 3m + 2 = 3(2 + m) + 2$.

Ponieważ każda liczba naturalna przy dzieleniu przez 3 daje resztę 0, 1 lub 2, więc powyższe wzory wyczerpują wszystkie liczby naturalne większe od 5.

Wszystkich, którzy chcą zmierzyć się z podobnymi problemami matematycznymi, zapraszamy do wzięcia udziału w kolejnych edycjach Ligi Matematycznej im. Zdzisława Matuskiego.

* Ligę Matematyczną prowadzą pracownicy Instytutu Nauk Ścisłych i Technicznych Akademii Pomorskiej w Słupsku we współpracy z nauczycielami I Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Krzywoustego w Słupsku.

dr Irena Domnik

Nauczyciel akademicki Instytutu Nauk Ścisłych i Technicznych Akademii Pomorskiej w Słupsku z 35-letnim stażem pracy. Współorganizatorka konkursu Liga Matematyczna im. Zdzisława Matuskiego. Współautorka „Zbioru zadań z topologii ogólnej z rozwiązaniami” oraz czterech tomów „Zostań mistrzem matematyki. Zbiór zadań z ligi matematycznej z rozwiązaniami”.

dr Zofia Lewandowska

Nauczyciel akademicki Instytutu Nauk Ścisłych i Technicznych Akademii Pomorskiej w Słupsku z 33-letnim stażem pracy. Współorganizatorka konkursu Liga Matematyczna im. Zdzisława Matuskiego. Współautorka „Zbioru zadań z topologii ogólnej z rozwiązaniami” oraz czterech tomów „Zostań mistrzem matematyki. Zbiór zadań z ligi matematycznej z rozwiązaniami”.

Jerzy Paczkowski, Jacek Łepkowski

KANGUR 2022 w regionie słupeckim – tym razem już stacjonarnie

W roku szkolnym 2021/2022 szkoły po dwóch latach trudnych decyzji organizacyjnych w okresie pandemii (edukacja stacjonarna czy online) mogły funkcjonować w miarę normalnie, choć ciągle jeszcze „pod pandemiczną presją”. Tak więc Międzynarodowy Konkurs „Kangur Matematyczny” można było wreszcie w całości przeprowadzić w formie stacjonarnej. Uczestnicy konkursu zmierzali się z wcale nie tak łatwymi problemami matematycznymi „w realu”.

Konkurs KANGUR 2022 w Polsce

Do konkursu zgłosiło się około 234 tysiące uczniów. Został on przeprowadzony w formie stacjonarnej w szkołach, jedynie w nielicznych przypadkach odbył się online. Tytuł laureata tegorocznej edycji uzyskało 394 uczniów, w tym 309 z maksymalną liczbą punktów. Najwięcej laureatów było w klasie 4 w kategorii „Maluch” – aż 184 uczniów.

Cieszy fakt, że po okresie pandemii spora grupa uczniów „wróciła” do konkursu i chciała spróbować swoich sił w rozwiązywaniu zadań matematycznych, które nie są takie łatwe i wymagają czasami mało szkolnego podejścia do nich.

Przy analizie stopnia trudności zadań w poszczególnych kategoriach możemy natrafić na zaskakujące wyniki – zadanie uznane jako łatwe (za 3 punkty) mogło sprawić trudność uczniom, natomiast zadanie zakwalifikowane jako trudne (za 5 punktów) było rozwiązywane przez większość uczniów. Najłatwiejszymi zestawami zadań okazały się zadania w kategorii „Maluch” (klasa 3-4 SP – wskaźnik łatwości: 0,48) i w kategorii „Junior” (klasa I-II szkoły ponadpodstawowej – wskaźnik łatwości: 0,47). Przy czym w przypadku tej ostatniej kategorii uczniowie mieli świadomość, że mogą stracić część punktów, jeśli zaznaczą nieprawidłową odpowiedź, dlatego znaczna część uczniów pomijała niektóre zadania.

Warto pamiętać – i mówić to uczniom – że **ich sukcesem nie jest liczba zdobytych punktów, ale własna motywacja, chęć zmierzenia się z zadaniami, kreatywność w „ogarnianiu” problemu i pomysł na rozwiązanie**. Warto wrócić do tych zadań i omówić niektóre z nich na zajęciach lekcyjnych. Tym bardziej,

że prawidłowe odpowiedzi są dostępne na stronie www.kangur-mat.pl (zakładka: Zadania).

Konkurs KANGUR 2022 w regionie słupeckim

Do tegorocznej edycji Międzynarodowego Konkursu Matematycznego „Kangur” w regionie słupeckim zgłosiło się 5252 uczniów ze 187 szkół podstawowych i średnich (ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych) ze Słupska oraz powiatów: bytowskiego, chojnickiego, człuchowskiego, lęborskiego i słupeckiego, a także z powiatów: puckiego i wejherowskiego.

W konkursie nagrodzono i wyróżniono łącznie 596 uczniów. Tytuł LAUREATA konkursu przyznano 6 uczniom, 60 uczniów otrzymało dyplomy „za bardzo dobry wynik”, 492 uczniom przyznano dyplomy „wyróżnienie”, natomiast 38 uczniom tzw. wyróżnienia typu NAJ dla najlepszego ucznia w szkole. Wszyscy ww. uczniowie regionu słupeckiego wraz z dyplomami otrzymali kolejną publikację TUWiNM w Toruniu – „Miniatury Matematyczne”. Natomiast 6 laureatów i 60 uczniów „za bardzo dobry wynik” otrzymało także karty prezentowe do EMPiKU. Ponadto 18 uczniów z dyplomem „Wyróżnienia” i z najwyższą punktacją w swojej kategorii wiekowej otrzymało nagrody specjalne – albo książkę „Gorzka czekolada”, albo 2 komplety tzw. „zaplątanek”

Tytuł LAUREATA krajowego tegorocznej edycji Międzynarodowego Konkursu Matematycznego „Kangur” z regionu słupeckiego otrzymali:

- **Natalia Zielińska z klasy 2** ze Szkoły Podstawowej w Szemudzie,
- **Iwo Kamiński z klasy 4** ze Szkoły Podstawowej w Siemianicach,
- **Dariusz Haluszczak z klasy 4** ze Szkoły Podstawowej nr 6 w Wejherowie,
- **Paweł Ramczyk z klasy 5** ze Społecznej Językowej Szkoły Podstawowej w Lęborku,
- **Artur Welke z klasy 5** ze Społecznej Szkoły Podstawowej nr 1 w Wejherowie,
- **Aleksander Luba z klasy 5** ze Szkoły Podstawowej KREATYWNI w Rumi.

Trzech pierwszych uczniów uzyskało maksymalne wyniki w swojej kategorii wiekowej (dla klasy 4 SP – 120 punktów, dla klasy 2 SP – 105 punktów).

Pozostali najlepsi uczniowie w poszczególnych kategoriach:

- **kategoria „Maluch” (klasa 3 i 4 szkoły podstawowej)** – Dorota Wiśniewska z klasy 3 (SP Mrzezino),
- **kategoria „Beniamin” (klasa 5 i 6 szkoły podstawowej)** – Władysław Kowalik Petke z klasy 6 (SP-2 Bytów),
- **kategoria „Kadet” (7 i 8 klasa szkoły podstawowej)** – Dominika Juchniewicz z klasy 7 (SP-5 Słupsk), Szymon Rameczyk z klasy 8 (Społ. Językowa SP Lębork),
- **kategoria „Junior” (1-2 klasa szkół ponadpodstawowych i 1-3 klasa branżowych szkół zawodowych)** – Dominika Naczka z klasy I (LO-1 Lębork), Rafał Pniewski z klasy II (ZS Salezjanów Rumia),
- **kategoria „Student” (2-4 klasa szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych)** – Antoni Kostarczyk z klasy 3 (LO-5 Słupsk), Michał Kaźmierczak klasy 3 (II LO Chojnice).

W tym roku szkolnym nie organizowano tradycyjnego podsumowania konkursu „KANGUR

2022” na spotkaniach z najlepszymi uczniami i ich opiekunami. Pakiety kangurowe z nagrodami i dyplomami w ostatnich dniach maja dostarczone zostały do 10 „punktów kangurowych”, skąd mogli odebrać je szkolni koordynatorzy konkursu.

W imieniu Regionalnego Komitetu Organizacyjnego Słupskiego Stowarzyszenia Matematycznego „Kangur” wszystkim uczestnikom gratulujemy!

Dziękujemy również nauczycielom przygotowującym tych uczniów do konkursu oraz za zaangażowanie organizatorom eliminacji, a w szczególności za życzliwą akceptację Dyrektorom Szkół, a Szkolnym Koordynatorom za sprawną organizację Konkursu Matematycznego „KANGUR 2022”.

Jerzy Paczkowski

Ekspert w zakresie nauczania matematyki PODN w Słupsku.

Jacek Łepkowski

Nauczyciel matematyki w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Ustce.

Maria Pietryka-Malkiewicz, Jolanta Wiśniewska, Barbara Studzińska

III Międzynarodowy Konkurs Literackiej Twórczości Młodzieży „Witkacy. Napisane Dzisiaj” pod patronatem Krystyny Danileckiej-Wojewódzkiej Prezydentki Miasta Słupska

Tegoroczna, trzecia edycja konkursu, którego organizatorami są: Szkoła Podstawowa nr 3 im. Janusza Korczaka w Słupsku, Międzynarodowa Organizacja Soroptimist International Klub w Słupsku, a partnerami: Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, Instytut Witkacego – Witkacy!, Słupski Ośrodek Kultury, Słupskie Towarzystwo Kultury Teatralnej Teatr Rondo udowadnia, że warto było stworzyć nową przestrzeń debiutu dla nieprzeciętnie zdolnych młodych literatów, którzy nie boją się trudnych wyzwań i zechcą poszukać inspiracji w twórczości S. I. Witkiewicza, artyści

od lat będącego wizytówką naszego miasta. Tak jak dla wielu profesjonalnych twórców sztuki Witkacy był iskrą zapalną dla ich własnych pomysłów i propozycji artystycznych, takim też staje się dla Was, tworzących coraz oryginalniejsze formy wypowiedzi literackiej i próbujących łamać bariery językowe, gatunkowe i wszelkie inne. Motorem miała być i jest siła Waszej wyobraźni. Talentu i odczytania. Wszyscy nasi młodzi twórcy w swojej poezji, prozie, dramatach, scenariuszach i komiksie wyraźnie wskazali wymagane w regulaminie źródło inspiracji tekstem, obrazem, fotografią,

listem, artykułem czy też elementem biografii twórcy.

Byliśmy przekonani, że nasz patron będzie Wam – słowami historyka literatury prof. dr. hab. Grzegorza Leszczyńskiego: „bliski dlatego, że młodość zawsze była, jest i będzie niepokorna, pełna niezgody i buntu. Młodość, jak twórczość Witkacego, przekracza granice tego, co dozwolone, chce iść własnymi drogami, żyć własnym życiem, wyznawać własne ideały. Jak Witkacy. On wtedy, przed wielu laty, Wy – dzisiaj, po latach, szukacie własnej, twórczej drogi. Nie zapomnijcie nigdy o tych swoich dzisiejszych, buntowniczych poszukiwaniach. A jeśli zapomnicie – wróćcie do tej książki. Znajdziecie w niej nieprzebrane bogactwa, które, o ile nie jest się choć trochę Witkacym, zawsze się gubi.”

Chyba jednak już jesteście lub staracie się być „choć trochę Witkacym”. Trzy edycje naszego konkursu potwierdzają Wasze coraz głębsze próby zrozumienia Witkacego jako genialnego artysty i jako człowieka o przejmującej biografii, chociaż edycji trzeciej obawialiśmy się bardzo z powodu pandemicznego zniechęcenia i frustracji spowodowanej niemal trzyletnią zdalną nauką. Tym bardziej podziwiamy Was za uratowanie twórczej weny i pokonanie literackiej niemocy. Gratulujemy znajomości dzieł S. I. Witkiewicza i chęci ich poznawania... I samodzielności artystycznych poszukiwań. Zadziwiliście nas niezwykłością własnych niebanalnych pomysłów rozmowy, dyskusji, czasem nawet kłótni z Witkacym oraz odwagą wypowiedzi artystycznej. Wyzwoleniem emocji w literackiej urodzie i głębi, wrażliwości na nieszczęścia i okrucieństwo, którego doświadczają dzisiaj Ukraińcy i powiązaniem ich z doświadczeniami, przewidywaniem przyszłości i śmiercią Witkacego.

Drodzy autorzy ponad stu utworów – uczniowie szkół podstawowych i średnich z całej Polski oraz Niemiec – dziękujemy serdecznie za zaufanie, którym nas obdarzyliście. Zapraszamy do rozwijania skrzydeł w następnej edycji konkursu, może już bez zdalnej edukacji, może już na stałe, jak to literacko ujęła jurorka Agata Marzec: „Wróciliśmy do świata otwartego i pełnego niewiadomych. Takiego, jaki lubił Witkacy. Częścią tej przestrzeni stały się Wasze teksty. Ciekawe, nad którym właśnie pochyła się ten najzdrowszy z szaleńców... Zabraniam Wam porzucenia pisania! W imieniu swoim i Jego!”

Dzięki Złotemu Zaproszeniu do udziału w Międzynarodowym Konkursie Interpretacji Dzieł Stanisława Ignacego Witkiewicza „Witkacy pod strzechy” – laureaci wszystkich edycji mogli i będą mogli uczestniczyć w tym przedsięwzięciu. Pierwsi i drudzy zostali

dostrzeżeni i... pięknie nagrodzeni. Dodatkowym prezentem dla laureatów poprzednich konkursów była publikacja ich wybranych utworów w dziewiątym, dziesiątym i jedenastym numerze „Witkacego!” – prestiżowego, ogólnopolskiego czasopisma, półrocznika Instytutu Witkacego. Gratulujemy z całego serca zaszczytnego wyróżnienia. Prezes Instytutu Witkacego i przyjaciel fanów Witkacego – dr Przemysław Pawlak – będzie także rekomendował do druku nagrodzone teksty z trzeciego konkursu.

W tegorocznej edycji mogliśmy 10 czerwca 2022 r. spotkać się z laureatami, młodzieżą wyróżnioną i Waszymi opiekunami w Białym Spichlerzu, naszym słupskim domu Witkacego z jego największą na świecie wystawą prac plastycznych. Inspirujące były również rozmowy po oficjalnej uroczystości, już w Herbaciarni Richtera podczas słodkiego ucztowania. Film z konkursowej gali, dokumentujący Wasze i nasze święto można obejrzeć na profilu fb konkursu.

Niezwykle cenne są jurorskie uwagi – drogowskazy napisane doskonałym piórem, opatrzone życzliwością i wskazówkami przyjaciół, którzy geniuszem Witkacego zachwycili się nieco przed Wami. Pozwólcie, że tegoroczną edycję konkursu spuentuję cytatem z jurorskiego słowa dr. Przemysława Pawlaka: „Každy uśmiech, łza, refleksja lub zadziwienie, wywołane lekturą prac utalentowanych i zaangażowanych uczennic i uczniów, to nasz wspólny wkład w wypełnienie normalnością pustki po przejściu zła”.

Do zobaczenia za rok w Słupsku, mieście przyjaznym młodej literaturze. Mieście, które Witkacym stoi, chociaż On nigdy w nim nie był.

Film pokonkursowy
„Witkacy. Napisane dzisiaj”

W imieniu organizatorów

Maria Pietryka-Malkiewicz

Koordynatorka MKLTM "Witkacy. Napisane Dzisiaj".

Jolanta Wiśniewska

Dyrektorka Szkoły Podstawowej nr 3 w Słupsku.

Barbara Studzińska

Prezydentka Soroptimist International Klub w Słupsku.

✧✧ TEMATYCZNE ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE ✧✧

Na podstawie kartoteki zagadnieniowej PBP w Słupsku

MIGRACJA A EDUKACJA

Wydawnictwa zwarte

- Jaglarz Barbara. Uczymy się języka polskiego : ćwiczenia ze słownictwa dla początkujących. - Wydanie II. - Kraków : Wydawnictwo WiR, 2022. -60 s.
- Kołaczek Ewa. Gry i zabawy językowe : język polski jako obcy. - Wydanie I. - Kraków : Prolog Szkoła Języków Obcych [24 strony, 66 kart tablic], 2019. -24 s.
- Nawracka Monika J. Nauczanie języka polskiego jako obcego w perspektywie refleksyjnej i kulturowej. - Gliwice : Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, 2020. -498 s.
- Stanek Joanna, Stemppek Iwona. Polski : krok po kroku : podręcznik nauczyciela : poziom 2. - Kraków : Glossa Polish Language School, 2020. -263 s.

Artykuły z czasopism

- „Cześć! Jestem Tom”, czyli nauka mówienia w języku polskim dla obcokrajowców. Propozycja lekcji dla początkujących / Kubicha Patrycja // Język Polski w Szkole Podstawowej. - 2021, nr 1, s.49-66
- „Jak ci minęły wakacje?“, czyli propozycja lekcji swobodnej wypowiedzi ustnej w języku polskim dla obcokrajowców. Poziom średnio zaawansowany / Kubicha Patrycja // Język Polski w Szkole Ponadpodstawowej. - 2021, nr 1, s.85-101
- Biblioteka - tutaj rozmawiamy o wszystkim. Jak wspierać dzieci w sytuacji wojny w Ukrainie? / Swędrowska Małgorzata // Biblioteka w Szkole. - 2022, nr 4, s.10-11
- Bohaterowie też płaczą / Safarzyńska-Płatos Alicja // Remedium. - 2022, nr 4, s.5-8
- Czego potrzebują dzieci z Ukrainy (i ich rodzice) w polskiej szkole / Hado Nataliya // Wychowawca. - 2022, nr 6, s.26-27
- Czy na pewno mówimy różnymi językami? Scenariusz zajęć integracyjnych dla klas, do których dołączyli uczniowie z innych krajów / Kamińska-Holc Katarzyna // Głos Pedagogiczny. - 2022, nr 132, s.39-41
- Dlaczego obcokrajowcy nie mieliby uczyć się kaszubskiego? / Grzędzicki Łukasz // Pomerania. - 2021, nr 5, s.4-7
- Dzieci z doświadczeniem migracyjnym w przedszkolu / Waleriańczyk Anna // Wychowanie w Przedszkolu. - 2022, nr 5, s.6-11
- Dzieci z Ukrainy w bibliotece / Kałużna Karolina // Biblioteka w Szkole. - 2022, nr 4, s.4-8
- Edukacja uchodźców, ale jaka? / Kaszulanin Magdalena // Głos Nauczycielski. - 2022, nr 19, s.8
- Film w edukacji językowej i kulturowej obcokrajowców / Tomczuk Dorota // Języki Obce w Szkole. - 2018, nr 2, s.27-30
- Indywidualna diagnoza ucznia cudzoziemskiego / Zajac Dorota // Głos Pedagogiczny. - 2022, nr 132, s.42-44
- Jak rozmawiać o wojnie / Pomianowska Małgorzata // Dyrektor Szkoły. - 2022, nr 4, s.51-53
- Jakie wsparcie można uzyskać? Opieka psychologiczna i nauka języka z projektów UE. [uczniowie z Ukrainy] / Skura Piotr // Głos Nauczyciel-

ski. - 2022, nr 14, s.6

- Mapa drogowa. Jak wspierać uczniów cudzoziemskich ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi? / Drachal Halina // Głos Nauczycielski. - 2021, nr 24, s.12
- Nasza solidarność i wsparcie. Szkoły i przedszkola angażują się w akcje niesienia pomocy / Karpiński Jarosław // Głos Nauczycielski. - 2022, nr 10, s.3
- Nasza szkoła Waszym domen. Uczennice i uczniowie z Ukrainy w naszej klasie / ZNP // Głos Nauczycielski. - 2022, nr 9, s.6
- Nauczanie języka polskiego jako obcego dzieci z doświadczeniem migracji w szkole podstawowej - sieci współpracy i samokształcenia / Izdebska-Długosz Dominika // Język Polski w Szkole Podstawowej. - 2021, nr 1, s.7-20
- Nauka poprzez zabawę. Metody nauczania języka polskiego jako języka obcego w szkole podstawowej / Skóra Anita // Język Polski w Szkole Podstawowej. - 2021, nr 1, s.93-106
- trudnościach związanych z przyswajaniem słownictwa specjalistycznego przez cudzoziemców / Rittner Michalina // Języki Obce w Szkole. - 2018, nr 2, s.31-37
- Opiekun tymczasowy dziecka z Ukrainy / Darnos Mikołaj // Dyrektor Szkoły. - 2022, nr 6, s.27-29
- Osiem godzin dzieciństwa, czyli dzieci różnych narodowości w przedszkolu / Kozłowska Beata // Wychowanie w Przedszkolu. - 2022, nr 4, s.48-50
- Pomyśl na integrację. [nauka dzieci z Ukrainy] / Nowak Małgorzata // Dyrektor Szkoły. - 2022, nr 6, s.82-85
- Poznajmy się: zajęcia integracyjne dla uczniów polskich i ukraińskich - scenariusz / Kielczewska Anna // Nowoczesna Biblioteka 3.0. - 2022, nr 52, s.6-7
- Praca z dziećmi cudzoziemskimi w polskiej szkole. Metody działania i własne doświadczenia / Szulgan Alina // Języki Obce w Szkole. - 2019, nr 4, s.55-59
- Proszę pytać nauczycieli... Jak oceniać ukraińskich uczniów? szef MEiN: Ja nie uczę / Karpiński Jarosław // Głos Nauczycielski. - 2022, nr 22, s.6

Cały wybór literatury
z kartoteki zagadnieniowej

CZYTAJ CAŁOŚĆ

Wybrała:

Jolanta Janonis

Wydział Informacyjno-Bibliograficzny
Pomorska Biblioteka Pedagogiczna w Słupsku

INFORMATOR OŚWIATOWY NR 3/2022 ISSN 1505-0904

ZESPÓŁ REDAKCYJNY: Dorota Iwanowicz, Irena Czyż, Renata Kołosowska, Ewa Misiewicz, Iwona Poźniak, Bożena Żuk

WSPÓŁPRACA: Mariusz Barański, Władysława Hanuszewicz, Joanna Kierul-Cieślak, Anna Kreft, Joanna Pawlak-Jęczewska, Katarzyna Rodziewicz, Tatiana Stojka, Justyna Szczypek-Bogdanowicz, Agata Szklarkowska, Marzena Tuliszcza, Marek Wróblewski

SKŁAD KOMPUTEROWY I DRUK: Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku

KOREKTA: Ewa Misiewicz, Dorota Iwanowicz, Anna Kreft

WYDAWCA: Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, ul. Poniatowskiego 4a, tel/fax sekretariat: 59 84-23-567, doskonalenie: 502 644 975, www.podn.slupsk.pl; e-mail: wydawnictwo@podn.slupsk.pl

NAKŁAD: 300 egz.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za poglądy i opinie Autorów zamieszczonych tekstów. Zastrzegamy sobie prawo do skracania tekstów i do nadawania im własnych tytułów. Materiały prosimy przysyłać e-mailem: wydawnictwo@podn.slupsk.pl

Zeskanuj: WSKAZÓWKI
DLA PUBLIKUJĄCYCH

Rejs edukacyjny
uczestników
KONKURSU PROJEKTÓW
UCZNIOWSKICH
w ramach projektu
Pomorskie Żagle Wiedzy
- wsparcie regionalne